

INSTITUTUL DE ISTORIE NAȚIONALĂ
DIN BUCUREȘTI

DAMIAN P. BOGDAN

ACTE MOLDOVENEȘTI
DIN ANII 1426—1502

BUCUREȘTI
1 9 4 7

**ACTE MOLDOVENEȘTI
DIN ANII 1426—1502**

INSTITUTUL DE ISTORIE NAȚIONALĂ
DIN BUCUREȘTI

DAMIAN P. BOGDAN

ACTE MOLDOVENEȘTI
DIN ANII 1426—1502

BUCUREȘTI
1 9 4 7

Inchinare părinților mei

PETRE ȘI DOMNICA BOGDAN

răzeși moldoveni

INTRODUCERE

Cercetări și achiziții noi în arhive au îngăduit ca dela apariția frumoasei colecții de documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare a domnului Mihai Costăchescu ¹⁾ să se descopere, între timp, o serie de acte necunoscute dela Alexandru cel Bun și dela urmașii acestuia ²⁾. Intre aceste acte din urmă se situiază și cele publicate de noi în anul 1938 ³⁾, la cari astăzi suntem în măsură a mai adăoga încă opt ⁴⁾, după care urmăm cu nouă acte din timpul lui Ștefan cel Mare.

Actele ce prezentăm mai jos sunt importante întâi prin faptul că o bună parte dintre ele și anume: Nr. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 12, 13, 14, 15 și 17 sunt cu totul necunoscute publicațiilor de docu-

¹⁾ V. pentru colecția: *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare* a d-lui Costăchescu, cele scrise de noi în *Acte moldovenești dinainte de Ștefan cel Mare*, București, 1938, p. 5.

²⁾ V. edițiile acestor acte, la Damian P. Bogdan, *op. cit.*, p. 5 și n. 4 și p. 6 și n. 1 și 2, la care adăogăm: Teodor Balan, *Două documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, în *Codrul Cosminului*, VIII (1933—1934), p. 459—462 și Th. Holban, *Acte politice slavone din epoca luptelor pentru tronul Moldovei după Alexandru cel Bun*, în *Revista Istorică*, XX (1934), p. 258—261 (v. pentru primul doc. de aici, cele scrise de noi în *op. cit.*, p. 12 sfârșitul notei 2 de pe p. 11).

³⁾ Damian P. Bogdan, *Acte moldovenești dinainte de Ștefan cel Mare*, București, 1938, Fundația Regele Carol I.

⁴⁾ În total astăzi sunt cunoscute, după apariția colecției Costăchescu, 22 de documente dinainte de Ștefan cel Mare deci aproape de cifra extremă pe care o bănuia în 1931 d-l Costăchescu (cf. Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, I, p. V). Repartizate pe publicații, ele sunt următoarele: Paul Mihailovici, 7 acte, P. P. Panaitescu, 1 act ca și St. Gr. Berechet, Damian P. Bogdan, 5 în ediția din 1938 și 6 în ediția de astăzi și Theodor Holban 2 scrisori, căci celelalte acte, publicate după apariția colecției Costăchescu și nementionate în această statistică, sunt cunoscute, în diferite forme, colecției Costăchescu.

mente moldovenești apărute până astăzi ¹⁾, iar în al doilea rând deosebita lor însemnătate reiese și din onomastica și toponomastica ce înfățișează elemente, în bună parte necunoscute, documentelor din secolul al XV-lea publicate până în prezent.

Astfel actul Nr. 1, emis de Alexandru cel Bun, cuprinde o confirmare destinată dregătorului *Ștefan cliucinic*, personagiu ce până în prezent nu era cunoscut decât ca aparând o singură dată martor într'un act al aceluiași domn ²⁾. Actul este unicul din luna Mai a anului 1426. Dar el este interesant și din punct de vedere juridic căci *uricul se acordă și pentru eventualele acareturi ce destinatarul va putea așeza în hotarele proprietății confirmate* și după câte ne amintim o atare clauză n'am mai întâlnit în actele moldovenești din acest timp.

Actul Nr. 2, emis de același Domn ca și Nr. 1, înserează pârâul *Hubalna*, ce este cunoscut încă unui act, anume din 19 Septemvrie 1436, dar într'o lectura greșită — *Хубна* — a editorului, așa că actul publicat de noi restabilește lectura exactă a numelui hidrografic.

Actul Nr. 3, emis de Iliăș în asociere cu fratele său Ștefan ³⁾ la Vaslui, locul de reședință al lui Ștefan, este unicul act ce se

¹⁾ Pentru documentele înainte de Ștefan cel Mare edițiile sunt enumerate în lucrarea noastră citată mai sus, la care adăugăm și referințele dela sfârșitul notei 2 de pe p. 7. Pentru documentele din timpul lui Ștefan cel Mare acestea sunt cuprinse întâi în prețioasele colecții: Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, I și II, București, 1913 și Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești dela Ștefan cel Mare*, Iași 1933 apoi și în următoarele publicații: Constantin N. Velichi, *Documente inedite dela Ștefan cel Mare la Ieremiu Movilă*, în *Revista Istorică*, XX (1934), p. 239—258 — dela Ștefan cel Mare sunt primele două (v. și darea noastră de seamă din *Revista Societății Tinerimea Română*, LIII (1934), p. 38—40), cf. și extrasul publicației, Vălenii de Munte, 1934; P. P. Panaitescu, *Contribuții la istoria lui Ștefan cel Mare* în *An. Acad. Rom.*, Mem. Secț. Ist. Seria III, T. XV și extras, București, 1934, p. 3 — 5.; Paul Mihailovici, *Documente moldovenești găsite la Constantinopol*, <1462—1755>, în *Cercetări Istorice*, X—XII, 1934—1936 și în extras, Iași, 1935 și Const. Solomon și C. A. Stoide, *Un uric necunoscut dela Ștefan cel Mare privitor la satele Polițeni și Tomești din Tutova*, în *Revista Arhivelor* III, 2, Nr. 8 (1939), p. 319—323 — textul și traducerea actului.

²⁾ Cf. în acest sens actul publicat de Mihai Costăchescu în *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, I, Nr. 57.

³⁾ V. în privința acestei asocieri, cele scrise de noi în *op. cit.*, p. 11—15, idem, *În jurul unor considerațiuni privind istoria Moldovei după moartea lui Alexandru cel Bun*, în *Arhiva Românească*, III (1939) și în extras, București, 1939, p. 3—7 și idem, *În urma* <în ms nostru este însă *În jurul*> unui răspuns al domnului Gh. Duzinchevici, în *Arhiva Românească*, IV (1940), p. 358, articolul acesta a apărut, în revista citată, trunchiat și deformat, din împrejurări independente de voința noastră.

cunoaște până astăzi ca destinat marelui boier moldovean din prima jumătate a secolului al XV-lea, *Duma Negru*, apoi este și singurul original din luna Mai a anului 1436, căci cele cunoscute până acum sunt numai în surete.

Actul Nr. 4, emis de Iliș în asociere cu fratele său Ștefan, se acordă boierului *Hodco Crețovici-Crețescul*, care a fost dregător și al lui Ștefan cel Mare. Este de remarcat că *Laz*, scribul actului, este necunoscut documentelor din acest timp, după cum necunoscute sunt și toponimicele: *Borșciari* și *Lujca de jos*. Dar acest act este important și din punctul de vedere al redactării sale: avem *traducerea din românește în slavonește* a nominativului românesc plural поѣстии legat de: а хотарѣ тѣмѣ, în loc de corectul dativ plural slav поѣстинѣмѣ. Tot așa sunt vrednice de luat în seamă formele Бѣличѣ și спѣтарѣ ca *influență a graiului românesc a personajului care redacta actul*.

Actul Nr. 5, al treilea act în ordine cronologică dat de Iliș în asociere cu fratele său Ștefan și la locul de reședință a acestuia din urmă ¹⁾, este unicul din luna Iulie a anului 1438 ²⁾, destinatul, *pisarul Mihail Oțâl*, era un personaj în serviciul celui de al doilea fiu al lui Alexandru cel Bun, Ștefan.

Actul Nr. 6, dat de Ștefan, fiul lui Alexandru cel Bun, este unicul din luna Aprilie a anului 1443, și confirmă apoi proprietăți: *Ruseștii sub Cridă* și *Sclipotești*, necunoscute documentelor moldovenești din secolul al XV-lea. Dar actul ce-l dăm la iveală cuprinde și alte date necunoscute până acum. Astfel el desvăluie faptul că boierul *Tador Vascan*, ce apare printre martorii lui, a deținut și dregătoria de vistier, ceea ce nu se știa până acum, Todor Vascan fiind cunoscut numai ca stolnic ³⁾. Și acum credem că se poate afirma că Teodor Vascan este desigur boierul care în actul lui Iliș și Ștefan dat la Vaslui, la 5 Martie 1438 ⁴⁾, apare simplu: *Tador vistiernic* ⁵⁾. Tot din acest act, Nr. 6, aflăm că

¹⁾ V. pentru această reședință, cele scrise de noi, în *Acte moldovenești dinainte de Ștefan cel Mare*, p. 12—13.

²⁾ Aceasta dacă bine înțeles data unei din actul publicat de Mihai Costăchescu, în *op. cit.*, II, Nr. 5, este Iunie.

³⁾ Cf. referințele lui Costăchescu, în *op. cit.*, II, p. 451—452.

⁴⁾ Publicat de Costăchescu, în *op. cit.*, II, Nr. 4.

⁵⁾ El apare, dimpreună cu soția sa Ana, și în pomelnicul mănăstirii Bistrița, v. Damian P. Bogdan, *Pomelnicul mănăstirii Bistrița*, București, 1941, p. 35, 61 r. 6 și 98 r. 4.

boierul *Mihai Pâhno* deținea dregătoria de vornic, iarăși un fapt necunoscut până la publicarea acestui act. Remarcăm apoi în același act formele românești: *Лнкоуа, Мнхъоу* și cele românizate: *спѣтаръ, спѣтарѣ, Гърковоуа* cum și traducerea nominativului românesc: *хотары* legat de *съ старыми*, în loc de instrumentalul slav: *хотарами* sau *хотарми*.

Actul Nr. 7, emis de Bogdan tatăl lui Ștefan cel Mare, confirmă, între altele, satele *Ceahlăeni* și *Alexandreni*, necunoscute altor acte din această epocă.

Actul Nr. 8, emis de Alexăndrel, este în suret, întregind pe cel cunoscut până acum din colecția Costăchescu.

Actele Nr. 9—17, sunt emise de Ștefan cel Mare și își au fiecare însemnătatea lor.

Așa actele Nr. 9 și 10 — în surete — completează suretele cunoscute din colecțiile: Ioan Bogdan și Mihai Costăchescu.

Actul Nr. 11 este unicul cunoscut ca destinat boierului *Dajbog*, pârcălab de Neamț. Remarcăm, cu acest prilej, că până la *Dajbog* și în timpul lui, pârcălăbia de Neamț nu era împărțită între doi dregători. Abia după el se întâmplă acest fapt, ceea ce ar putea să arate că *Dajbog* a fost un dregător de seamă. Sunt de reținut apoi în act și formele românești sau românizate: *Псрчла* și *Должеуи*.

Actul Nr. 12, este destinat lui *Ioan feciorul lui Toma Fulovici*, personaj necunoscut, alminteri, actelor din secolul al XV-lea.

Actul Nr. 13, relatează despre *Lieștii de pe Putna*, necunoscuți până acum vreunui act din secolul al XV-lea. Aci sunt de semnalat formele românești: *Пѣтръ, Лиецѣи, Мѣлаю, Босѣукъ* și *Псрчлѣ*.

Actul Nr. 14, relevă toponimicul *Mereștii de pe Bârlad*, cunoscut până acum numai unui act din prima jumătate a secolului al XV-lea. Forma românească *Мѣлѣскоуа*, pe lângă cea semnalată: *Mereștii*, sunt de reținut.

Actul Nr. 15, prezintă localitățile *Cervacinții* și *Șarba*, cunoscute sumar documentelor din secolul al XV-lea.

Actul Nr. 16, ce-l dăm în original, întregeste rezumatul cunoscut până acum din ediția Costăchescu. În el se remarcă românizmele: *Епѣре, жоуѣ, Негроуа* și *Шарпе*, cum și forma românizată: *Голескоуа*¹⁾.

¹⁾ V. pentru toate aceste forme românești sau românizate cât și pentru cele relevante mai sus, Damian P. Bogdan, *Glosarul cuvintelor românești din documentele slavo-române*, București, 1946, sub voce și idem, *Caracterul limbii textelor slavo-române*, București, 1945, p. 18—26.

Și actul Nr. 17 — ce îl dăm în original — este necunoscut publicațiilor de documente moldovenești din timpul lui Ștefan cel Mare. Actul vorbește de sate ce se aflau pe Milcov, deci confirmă, faptul cunoscut, că în această regiune existau vechi așezări moldovenești puse sub stăpânirea domnului Moldovei. În cuprinsul actului există și o interesantă clauză juridică, anume: *toți proprietarii satului să-l stăpânească deopotrivă*. Clauza juridică este explicabilă dacă ne gândim că *Vrancea*, regiunea în care se găsește satul în cauză, *forma*, în trecutul ei, *o singură moșie*¹⁾.

Dar actul acesta este deosebit de important și prin faptul că pune o problemă de cultură slavo-română și anume: cea a școlii scribilor moldoveni. În actul nostru apare caracterul chirilic *s* cu valoare de literă²⁾ și exact în aceeași formă — în spatele părții superioare a literii se află un cârlig, — ca în *Foile dela Hilandar* din secolul al XI-lea și ca și în unele texte mediobulgare, ca de pildă: *Psaltirea dela Bolonia*, *Psaltirea Pogodin*, *Apostolul dela Ohrida*, *Evanghelia dela Boiana*, *Parimeinicul lui Grigorovič*, evanghelia lui Ștefan cel Mare din 1502³⁾ destinată mănăstirii *Zograf* dela Athos și aflată în Biblioteca Curții imperiale dela Viena⁴⁾. Faptul că exact aceeași formă a literii *s* apare și în alte acte scrise de același caligraf⁵⁾, dovedește că grămaticul Ion — își scria numele românește — Popovici se formase la școala care cunoștea bine grafia slavă veche și mediobulgară. Așa dar: în Moldova exista o temeinică școală de cultură slavo-română, care se formase pe baza studiului textelor slave vechi și mediobulgare.

¹⁾ V. cele scrise, în acest sens, de d-l Aurel Sava în *Documente Putnene*, I, p. XX, asupra cărora ne-a atras atenția d-l C. C. Giurescu.

²⁾ Dar numai în cuvântul *пникън*.

³⁾ V. pentru această formă a lui *s*, E. F. Karskiĭ, *Славянская кирилловская палеография* (Paleografia slavă chirilică), Leningrad, 1928, p. 189 și 190.

⁴⁾ V. pentru prezența lui *s* în această evangheligie, și Ioan Bogdan, *Câteva manuscripte slavo-române din Biblioteca Imperială dela Viena*, extras din *Analele Acad. Rom.*, Memoriile Secț. Istorice, Seria II, t. XI, București 1890, p. 12.

⁵⁾ V. actul lui Ștefan cel Mare din 13 Martie 1502, la Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, II, p. 201, al aceluiași domn din 1503 Septembrie 30, în Biblioteca Academiei Române, secția manuscrise, Doc. cu peceți atârinate Nr. 107 — în amândouă actele apare tot numai în cuv. *пникън*.

Numărul și caracterul documentelor moldovenești din veacul al XV-lea

Numărul documentelor moldovenești ce ni s'au păstrat din secolul al XV-lea și pe care astăzi le cunoaștem nu este așa de mare. Și făcând o statistică a acestor documente am ajuns la următorul rezultat:

Dela primii domni moldoveni s'au conservat prea puține acte. Astfel dela Petru Mușat și dela boierii săi nu avem decât 4 acte, între care 3 în original și unul în copie. Dintre acestea, numai unul este destinat unui lăcaș bisericesc și anume mănăstirii catolice Sfântul Ioan Botezătorul din târgul Siretului, restul sunt destinate unor personaje particulare, foști dregători sau prezenți în demnități. Dela Roman Mușat sunt cunoscute trei acte: două în original și unul în copie, între acestea: două destinate unor boieri și unul extern. Ștefan Mușat ne face să cunoaștem până acum 7 acte emise în epoca sa, între acestea: două în regist și cinci în original, printre care, unul este destinat mănăstirii Sfântul Nicolae din Poiană, numită mai târziu Pobrata sau Probota. Cunoaștem apoi dela Iuga 5 acte — 2 în regist, unul în copie și restul în original, — toate destinate unor personaje mirene. Dela Ivașco fiul lui Petru Mușat există două acte externe, iar dela Costea Moldoveanu¹⁾, unul.

Trecând însă la domnia, de peste trei decenii, a lui Alexandru cel Bun numărul actelor emise de cancelaria lui și de către boierii din timpul său, crește, căci avem în total 104 acte: 82 în original și restul în copii, traduceri și în rezumate. Dintre acestea: 69 sunt destinate unor personaje mirene și numai 30 mănăstirilor, restul, până la 104, sunt externe. Răspândite pe ani, aflăm că actele destinate mirenilor s'au emis în anii 1400, 1406, 1407, 1409—1415 și 1418—1432, iar cele pentru mănăstiri în anii 1402—1404, 1411, 1415, 1418, 1422 și 1427—1431. Așa dar, cel mai vechiu act dela Alexandru cel Bun s'a dat unui mirean. Este de reținut apoi faptul că din anii 1401, 1405, 1416 și 1417, nu se cunoaște, până astăzi, nici un act. Să se fi pierdut oare toate actele din acești ani sau în Moldova a fost în acest timp evenimente necunoscute încă?

¹⁾ Nu *Valahul* căci Болешин е *Moldovean*, așa numeau Slavii din Răsărit pe locuitorul din Moldova.

Dela Iliaş, urmaşul imediat în scaunul lui Alexandru cel Bun, avem până acum 67 acte — 49 în original şi restul în copii, traduceri şi în rezumate. Dintre acestea, 43 acte sunt destinate mirenilor şi numai 6 mănăstirilor şi anume: două, Neamţului şi câte un act: Moldoviţei, Pobratei, Horodnicului şi Bistriţei, cel mai vechi este din 1435 şi este destinat mănăstirii Neamţ. Proporţia este într'adevăr izbitoare între numărul actelor destinate mirenilor şi cel destinat lăcaşurilor bisericeşti. Cronologia actelor ne arată apoi că şi cel mai vechi act este destinat tot unui mirean, actele destinate unor atari persoane fiind din anii 1432—1433 şi 1435—1442, iar cele mănăstireşti din perioada: 1435 şi 1438—1441. Din anul 1434 nu există nici un act dela Iliaş, căci în acest interval de timp stăpâneşte fratele său Ştefan.

Din timpul lui Ştefan, al doilea fiu al lui Alexandru cel Bun, avem 89 acte — din care 63 în original şi restul în copii, traduceri sau în rezumate. Dintre acestea: 51 sunt destinate mirenilor, fiind din anii 1433—1435, 1440 şi 1443—1447 şi numai 14 mănăstirilor, acestea din urmă fiind din anii 1434, 1439, 1440 şi 1442—1447, iar mănăstirile destinate sunt: Pobrata, Neamţ şi Moldoviţa — câte 6 de fiecare, — Homorul 4, şi câte un act mitropoliei din Suceava, mănăstirii Horodnic şi mitropolitului ţării. Remarcăm apoi că din anii 1436—1438, 1441 şi 1442 nu există niciun act intern dat de Ştefan singur ¹⁾, ceea ce confirmă aserţiunea noastră că domn în fapt era, în acest timp, numai Iliaş ²⁾.

Trecând la domnia, în asociere, a celor doi fraţi—Iliaş şi Ştefan—avem în totul 39 acte — între cari 21 în original — din care numai unul este destinat unui lăcaş bisericesc, mănăstirii Bistriţa şi este din anul 1439. Toate celelalte acte dela Iliaş, în asociere cu Ştefan, sunt destinate particularilor ³⁾, anii de emitere fiind: 1436—1442.

Petru Aron este apoi singurul domn din secolul al XV-lea la care proporţia între actele destinate mănăstirilor şi cele destinate boierilor este egală, căci din totalul de 54 acte — între care 46 în original — 21 sunt destinate personagiilor mirene şi sunt din anii:

¹⁾ Există numai unul extern din 1437.

²⁾ V. relaţiile dela p. 8 n. 3.

³⁾ Intre acestea am trecut şi doc. din Mai 1435, destinat judeţilor din Bacău şi Trotuş — la Costăchescu, *op. cit.*, II, Nr. 190 publicat ca act extern — şi cele publicate în aceeaşi colecţie ca acte externe, în vol II sub Nr. 197 şi 199, căci toate acestea sunt interne — sunt destinate unor persoane din interiorul ţării.

1448, 1455 și 1456 și tot 21 sunt acordate și mănăstirilor, acestea din urmă fiind din anii: 1444, 1447, 1448 și 1454—1456, iar mănăstirile destinate sunt: Neamțul — cu 8 acte, Moldovița — cu 6, Pobrata — cu 3, Homorul — cu 2 și Bistrița — cu unul, cel mai vechi este din anul 1444, acordat Pobratei. Anii 1445, 1446 și 1449—1453 nu cunosc niciun act dela Petru Aron, și acesta cu drept cuvânt căci în această epocă au domnit, pe rând, Ștefan și Alexandrel.

Dela Roman se cunosc numai 3 acte — toate în original, dintre care însă numai unul este intern ¹⁾ și acesta destinat unui boier.

Alexandrel este singurul domn moldovean din secolul al XV-lea în care proporția actelor emise este în favoarea lăcașurilor bisericești căci din totalul de 40 acte — între cari 20 în original — 19 sunt destinate acestora, mănăstirile destinate fiind: Neamțul — cu 6, Moldovița — cu 5, Pobrata — cu 4 și câte unul Bistriței, mănăstirii lui Lațco — Căpriana de mai târziu, Horodnicului și Mitropoliei Sucevii, cel mai vechi este acordat Pobratei, e din Aprilie 1449, iar anii de emitere sunt: 1449 și 1452—1455. Cele acordate particularilor sunt în număr de 14 — restul sunt acte externe — anii de emitere ale acestora fiind: 1449 și 1452—1453. Din anii 1450 și 1451 nu avem niciun act dela Alexandrel căci în acest timp stăpânea în Moldova Bogdan, tatăl lui Ștefan cel Mare.

Dela Bogdan, tatăl lui Ștefan cel Mare, avem 12 acte — între care 7 în original — din care 5 sunt destinate particularilor, anii de emisiune fiind: 1450—1451. Pentru mănăstiri cunoaștem numai 3 și mănăstirile destinate sunt: Moldovița — cu 2 și Neamț cu un act, cel mai vechi fiind al Moldoviței ²⁾.

Ajungem astfel la domnia, de aproape jumătate de veac, a celei mai mărețe figuri a neamului și istoriografiei românești: Ștefan cel Mare. Numărul documentelor emise de viteazul domn sau în timpul său, trece cu mult de îndoitul față de cel al predecesorilor

¹⁾ În colecția Costăcheșcu este trecut printre actele interne și unul destinat lui Didrih Buceașki (v. *op. cit.*, II, Nr. 84) dar acesta este un act extern, privește un destinatar din afara țării.

²⁾ Pentru redactarea acestei statistici am folosit următoarele publicații de documente: Mihai Costăchescu, Paul Mihalovici, P. P. Panaitescu, Berchet, Teodor Balan și Damian P. Bogdan — fiind însemnate și actele ediției de față; v. titlul publicațiilor specificate, la Damian P. Bogdan, *Acte moldovenești dinainte de Ștefan cel Mare*, p. 5—6 și ediția de față, p. 7 n. 2.

săi: căci de unde dela Petru Mușat și până la Ștefan cel Mare sunt cunoscute în Moldova 422 documente interne și externe, din timpul lui Ștefan avem 544 ¹⁾). Din acest total, 247 acte sunt destinate particularilor, din lăuntru țării, anii de emitere fiind: 1458—1476, 1479—1484 și 1486—1503 și numai 82 sunt acordate mănăstirilor (restul sunt externe). Pentru actele mănăstirești, anii de acordare sunt: 1457 — 1462, 1465—1467, 1470 — 1473, 1475, 1478, 1479, 1481, 1482, 1487 — 1492 și 1497 — 1503, mănăstirile și lăcașurile destinate fiind: Moldovița — cu 6, cel mai vechi fiind din August 1457; Putna — cu 22 și cel mai vechi act ce i s'a acordat este din Septemvrie 1466 iar ultimul din Septemvrie 1503 ²⁾), urmează apoi: Bistrița — cu 12 ³⁾); Neamțul — cu 10 ⁴⁾); episcopia de Roman ⁵⁾), mănăstirea Voroneț ⁶⁾ și episcopia Rădăuți ⁷⁾, cu câte 6; mitropolia Sucevii ⁸⁾, Pobrata ⁹⁾

¹⁾ În rândul acestora n'am cuprins actele false, după cum n'am făcut-o nici pentru actele de acest caracter datate ca din prima jumătate a secolului al XV-lea. Pentru statistica documentelor din timpul marelui domn am folosit următoarele publicații: Ioan Bogdan, Mihai Costăchescu, Paul Mihailovici, Constantin Velichi P. P. Panaitescu și Stoide — specificate în nota 1 dela p. 8 cum și actele ce le publicăm în ediția de față.

²⁾ Cronologia actelor destinate între 1466 și 1503 este următoarea: Mai 1470, Septemvrie 1471, Aprilie 1472, Septemvrie 1473, Februarie 1478, Mai și Septemvrie 1479, Martie 1487, Martie și Aprilie — din această lună sunt două acte — 1488, Octomvrie 1489, Martie 1490 — din această lună sunt trei acte, Noemvrie 1492, Decemvrie 1501, Iulie și Noemvrie 1502 și Februarie 1503.

³⁾ Actele poartă următoarele date: Septemvrie 1457, Aprilie și Decemvrie 1458, Mai 1459, Aprilie 1460, Septemvrie 1462, Februarie 1467, Iunie 1470, Noemvrie 1487, Noemvrie 1498, Noemvrie 1499 și Martie 1500.

⁴⁾ Actele poartă următoarele date: Februarie 1458, Iulie 1463, Aprilie — din această lună sunt două acte — și Mai 1470, Mai 1482, Noemvrie 1487, Martie 1500, Iunie 1501 și Septemvrie 1503.

⁵⁾ Actele destinate poartă următoarele date: Aprilie 1458, Decemvrie 1465, Martie 1466, Aprilie și Octomvrie 1488 și August 1499.

⁶⁾ Actele destinate poartă următoarele date: Ianuarie 1472, August 1488, Martie 1489, Noemvrie 1490, Ianuarie 1497 și Noemvrie 1499.

⁷⁾ Actele destinate poartă următoarele date: August 1479, August 1481, Noemvrie 1487, Martie — din această lună sunt două acte — 1490 și August 1503.

⁸⁾ Actele destinate poartă următoarele date: Martie 1458, Iulie 1460, Februarie 1461, Septemvrie 1479 și August 1503.

⁹⁾ Actele destinate poartă următoarele date: Iunie 1458, Iulie 1466 August 1471, August 1472 și Martie 1500.

Homorul ¹⁾ și Tazlăul ²⁾ — cu câte 5; Dobrovățul — cu 2 ³⁾, mănăstirea pentru maici din sus de Piatra⁴⁾ și Horodnicul ⁵⁾ cu câte *un act*. Ștefan cel Mare este apoi al doilea domn moldovean — primul e Ștefan fiul lui Alexandru cel Bun ⁶⁾ — care face danii și mănăstirilor din afara țării, anume ctitoriei sale dela Athos, Zograful. Din anul 1485 și prima jumătate a anului 1504 nu există niciun act dela Ștefan cel Mare; cum se explică această lipsă?

Așa dar până acum sunt cunoscute în totul 966 documente. De sigur că numărul documentelor ce au fost emise în Moldova, în decursul veacului al XV-lea, nu s'a oprit numai la această cifră ci el a fost cu mult mai mare. Și o dovadă că numărul documentelor moldovenești din secolul al XV-lea nu a fost numai de 966 este că numai dela Iliăș și Ștefan, cei doi fii ai lui Alexandru cel Bun, au fost cunoscute în timpul lui Ștefan cel Mare încă 22 acte, pe lângă cele care le cunoaștem astăzi, acte care din cauza vitregiei vremurilor au dispărut și de existența acestor 22 acte știm numai prin faptul că ele sunt menționate în cuprinsul actelor lui Ștefan cel Mare ⁷⁾.

Din prezentarea statisticeii de mai sus se desprind următoarele concluzii: *a)* cele mai multe acte moldovenești din veacul al XV-lea au fost destinate unor persoane particulare, în marea majoritate a cazurilor boieri pe cari se sprijinea puterea și autoritatea domniei, acest fapt vine deci în sprijinul celor susținute de noi acum câțiva ani că autoritatea boierilor era indiscutabilă în Moldova, unde nici-o acțiune politică nu se putea întreprinde fără consimțământul lor ⁸⁾; *b)* până la Ștefan cel Mare mănăstirea care s'a bucurat de cele

¹⁾ Actele destinate au următoarele date: August 1459, Septembrie 1467, Aprilie 1475, Noiembrie 1490 și Octombrie 1491.

²⁾ Actele acordate au următoarele date: Februarie și Martie 1481, Ianuarie, Aprilie și Octombrie 1491.

³⁾ Actele destinate poartă următoarele date: Noiembrie 1499 și Octombrie 1503.

⁴⁾ Actul are data: Iunie 1466.

⁵⁾ Actul are data: Aprilie 1475.

⁶⁾ V. în această privință, Damian P. Bogdan, *Despre daniile românești la Athos*, în *Arhiva Românească*, VI și în extras, București, 1941, p. 12.

⁷⁾ Cf. în acest sens actele publicate de Ioan Bogdan, în *op. cit.*, I, Nr. XXIX, L, LXVI, CI, CXXXI, CXLII, CXLVI, CLXXVIII, CLXXX, CXC, CXCI, CXCV, CC, CCVII, CCXII, CCXVI, CCXXIX, CCXLI și II, Nr. XIII, XIV, LXIV și LXVIII.

⁸⁾ V. Damian P. Bogdan, *Acte moldovenești...*, p. 8 și 9.

mai multe donații este, în primul rând, Neamțul — 30 acte, apoi Moldovița — 27, Pobrata — 17, Homor — 6 și Horodnic — 3, pentru ca sub Ștefan cel Mare întâietatea să treacă asupra ctitoriei lui Ștefan, Putna — i s'au dat 22 acte de către Ștefan și 3 de către un boier — urmând, în ordinea numărului actelor: Bistrița, Neamț, Moldovița, Voroneț, episcopia de Roman, mitropolia Sucevii, Pobrata, Homorul, Tazlăul, episcopia de Rădăuți, Dobrovățul, Horodnicul și mănăstirea de maice din sus de Piatra.

Metoda de lucru. Am folosit, pentru publicarea actelor ce prezentăm, aproape aceeași metodă ca și în *Acte moldovenești dinainte de Ștefan cel Mare*. Singura deosebire constă numai în faptul că înainte de textul actelor am introdus o listă a prescurtărilor — cu întregirile noastre — folosite de scribii actelor.

PRESCURTĂRI — CU COMPLETĂRI — ÎN TEXTUL ACTELOR

^А
ппрн = ппрн¹⁾: 2,4.

бжѣю = божѣю: 21,10; 25,15;
29,4; 33,6; 41,1; 61,13; 67,23;
70,23; 77,11 și 82,6.

^А
бн = бн¹⁾: 68,2 și 13.

^А бѣ и ^А бѣ = бѣдн и бѣдн: 29,
35; 34,7; 41,35; 62,19; 68,32;
71,20; 78,19 și 83,5.

бѣ = бѣгѣ: 29,35; 34,8; 41,35;
68,33; 71,21 și 78,19.

бѣ = бѣгѣ: 22,21; 62,20 și 83,5.

^ѣ
гѣ = гѣдѣ: 22,7 și 8;
25,29 și 30; 29,20 și 33,21.

^А
гѣ = гѣдѣ: 41,15; 62,5 și 6;
68,19 și 20; 71,8 și 9; 78,7 și
8 și 82,32 și 33.

^н
гѣ = гѣдѣ: 71,28.

^А ^м
гпрѣ = гѣдѣ: 68,33; 71,21
și 78,20.

^А
гпрѣмѣ = гѣдѣ: 62,20 și
83,6.

^А
гпрѣ = гѣдѣ: 61,13; 62,18;
67,23; 70,27; 71,19 și 82,6.

^А
гпрѣ = гѣдѣ: 21,10 și 22,19.

днѣ = днѣ: 78,27.

^х
дѣдѣмѣ = дѣдѣмѣ: 33,15.

^ѣ
ѣ = ѣдѣ: 22,7; 25,29; 29,20; 33,21;
41,15; 68,19; 71,2,6 și 8 și 82,25,
26, 30 și 32.

^ѣ
ко = коѣ: 62,20.

^ѣ
крѣпо = крѣпост: 68,37; 71,25
și 78,24.

лѣтѣ = лѣтѣ: 62,27; 69,1; 71,28
și 83,13.

лѣтѣ = лѣтѣ: 24,27; 30,3; 34,14
și 42,4.

^ѣ
мѣю = мѣдѣ: 21,10.

^ѣ
мѣтѣ = мѣдѣ: 41,1 și 7.

¹⁾ Cifrele indică: prima, pagina, iar a doua rândul din pagină unde s'a
ăcut completarea prescurtării.

МАТІЮ = МИЛОСТІЮ : 21,15; 25,15
 și 21; 29,4 și 11; 33,6 și 12;
 61,13 și 19; 67,24; 70,28 și 23;
 77,11 și 82,6.

$$\tilde{M}_{\rho A} = M_{\rho T A} : 83,13.$$

\tilde{c}
 $\Delta_{14} = \Delta_{15} \Delta_{16} : 62, 27; 69, 1; 71, 28;$
 $78, 27 \text{ \textit{ve}} 83, 13.$

$$\widetilde{\text{НШНМЪ}} = \text{НАШНМЪ} : 29,6.$$
$$\sim \chi \\ \text{vншн} = \text{нашн}\chi: 29,21.$$
$$n_A = n_{AKK} : 68,32; 71,20; 78,19$$

$$\text{și } 83,5.$$
$$\pi \approx \pi_{\text{ис}} : 34,14; 62,27 \text{ și } 71,28.$$

\tilde{c}
 пн = писан : 42,4.

$$\tilde{\text{сн}} = \text{снн} : 22,8; 78,8 \text{ \textbf{și}} 82,33.$$
$$\overset{\sim}{\text{CHW}}^{\text{B}} = \text{СЫННВ} : 68,20.$$

$\tilde{\text{CHWB}}$ — CHWB : 71,9.

$$\widetilde{\text{CHVKE}} = \text{CHNOKE}: 41,4 \text{ și } 67,28.$$
$$\frac{\sim}{\sim} \frac{1}{R} \sim \text{CHW} = \text{CHWBI} : 68,8.$$

$\tilde{\text{сѣточнѣшомѣ}} = \text{сѣтопо-}$
 $\text{чнѣшомѣ: } 29,8.$

$$\bar{c}_{\text{чк}} = c_{\text{чкк}}: 62,27 \text{ и } 69,1.$$
$$\tilde{\alpha} = \alpha_{\text{ЛП}}: 34,14.$$

$\tilde{\kappa}$
w = wктоврїта: 69,1.

$$\tilde{w}_{\Pi\Delta} = w_{TK\Delta}: 25,23.$$
$$\widetilde{w}_{\mathfrak{U}} s = w_{T\mathfrak{h}\mathfrak{U}} s: 29,8.$$

1426 Mai 22.

Alexandru voevod, domn al Moldovei, dă, prin carte, slugii sale panului Ștefan cliucinic, satele Dragosinești: unul pe Bărheci, mai sus de Levcușești și altul la obârșia Dobrotvoriei cum și pustietatea Pojarita, loc ce după moartea destinatarului, dacă acesta nu va avea copii, se va stăpâni, până la moarte, de soția sa Olenca. Uricul i se acordă și pentru așezările ce va putea face pe acele proprietăți.

Se arată hotarul satului Dragosinești, aflat la obârșia Dobrovoriei.

Cu martori.

† Милостію божією мы Ілѣѣандръ конкода, господарь земли 10
Молдавскон, чиннымъ знаменито не сѣмъ анстолѣмъ наиннамъ, кто на ны
оузритѣ или его оуслышитѣ чтѹчи, оже тотѣ истинны и вѣрны
свѣда наша панъ Шефанъ каючныкъ свѣжилѣ намѣ правою и вѣр-
ною свѣжбою. Тѣмъ мы видѣвши п<р>авсю и вѣрнѹю его свѣжесъ 15
до насъ, жалокали есмѣ его всебною нашею милостію и дали есмѣ
емѣ, оу нашемъ земан, двѣ селѣ и едно истиннѹ; едно село на
Бѣрхечин, выше Леккѣшецѣ, на имѣ Драгосиннецин, дрѣгоє село на
верхѣ Добротвора, такожде на имѣ Драгосиннецин, третіе истиннѣ
Пожарита съ кѣсѣми полѣнами. Тоє вѣсе цю бы емѣ оурикѣ съ 20
кѣсѣмъ доходомѣ, и дѣтемѣ его и братіамѣ его и оуишчатомѣ
его и праишчатомѣ его и кѣсемѣ родѣ его непорѣшено николиже на
вѣкы. <Иан> бы съ Шефанѣ дѣтін не достало съ его женою
Оленкою, ино по его жикотѣ што бы была Оленцѣ Пожарита до
ей жикота.

~

10. милостію | маію. 14. п<р>авсю | правсю.

И хотаръ томѣ селѣ што на Брахечн, съ кѣѣмъ старыми хотари, кѣда ѡжидали изъ кѣка. И хотаръ Драгосининомъ, што на Доброткорѣ и Пожаритѣ, почениши ѡт издолѣ, ѡт Ласлокова хотарѣ, Доброткорѣ и Пожарита, до верха. И што оуможетъ ѡсадити на тѣхъ хотарѣхъ, и тоѣ да мѣ бѣдетъ оурикъ и съ кѣѣмъ правомъ кышенисанномъ.

И на то естъ кѣра нашего господства кышенисаннаго Илѣандра коекоды и кѣра къзлюбленнаго сына господства ми Илѣаша коекоды и кѣра кѣѣхъ дѣтенъ нашихъ и кѣра боарѣ нашихъ: кѣра пана Миѡанла и дѣтенъ его, кѣра пана Бѣчн и дѣтенъ его, кѣра пана Кѣпичча дкорника, кѣра пана Жѣржа и дѣтенъ его, кѣра пана Драгоша и дѣтенъ его, кѣра пана Нѣгн, кѣра пана Нѣтѣжа и дѣтенъ его, кѣра пана Илѣаша и дѣтенъ его, кѣра пана Исаѣа чашныка и дѣтенъ его, кѣра пана Дана и дѣтенъ его, кѣра пана Крѣсти и дѣтенъ его, кѣра пана Мѣдричкы, кѣра пана Стана кистѣарника, кѣра пана Стана Брѣлича, кѣра пана Стриша, кѣра пана Ивана дѣтка, кѣра пана Домонкоуша столника и кѣра кѣѣхъ боарѣ нашихъ молдавскыхъ и кѣнкихъ и малыхъ.

И по нашемъ жикотѣ кто бѣдетъ господарѣ нашн землн Молдавскон, или ѡт дѣтенъ нашихъ, или ѡт нашего племѣна, или кого Богъ изберетъ быти, тотъ такожь што бы имѣ не порѣшилъ нашего данѣа, али што бы имѣ оутвѣрдилъ и оукрѣпилъ, занѣже дали есмѣ имѣ за его правѣю и кѣрнѣю сѣлѣжѣ.

И на болшее <потвѣржден>іе томѣ кѣсемъ кышенисанномъ <кѣл>ѣмъ есмѣ сѣсѣтѣ нашемъ кѣрномъ Нѣгоекн логодетѣ пи <са>ти и прикѣсенти нашѣ пѣчатѣ к сѣмъ листѣ unserem.

Въ лѣто 7500, Маѣа кѣ.

Traducere. † Din mila lui Dumnezeu noi Alexandru voevod domn al Țării Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră, cui o va vedea sau o va auzi citindu-se, că această adevărată și credincioasă slugă a noastră, pan Ștefan cliucinic, a slujit nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă. Deci noi văzând a lui dreaptă și credincioasă slujbă către noi, l-am miluit cu a noastră osebită milă și i-am dat lui, în țara noastră, două sate și o pustietate; un sat pe Bărheci, mai sus de Levcușești, anume Dragosinești alt sat la obârșia Dobrotvorului, de asemeni cu numele Drago-

¹⁾ 15. Крѣсти | Мѣдричкн, inițial, apoi ras. 16. Ивана | Иса

sinești, al treilea: pustietatea Pojarita cu toate poienile. Toate acestea să-i fie lui uric cu tot venitul și copiilor lui și fraților lui și nepoților lui și strănepoților lui și întregului lui neam, nestrămutat niciodată în veci. Iar dacă Ștefan nu va dobândi copii cu soția lui Olenca, astfel după moartea lui să fie Olenței Pojarita până la moartea ei.

5

Iar hotarul aceluia sat ce-i pe Bărheci, cu toate vechile hotare unde din veac s'au folosit. Iar hotarul Dragosineștilor ce-i pe Dobrotvor și Pojarita, începând din vale, dela hotarul lui Laslău, Dobrotvorul și Pojarita, până la obârșie. Și ce va putea așeza pe acele hotare și aceasta să-i fie lui uric și cu tot dreptul, mai sus scris.

10

Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului Alexandru voevod și credința iubitului fecior al domniei mele Iliș voevod și credința tuturor copiilor noștri și credința boierilor noștri: credința panului Mihail și a copiilor lui, credința panului Vâlcea și a copiilor lui, credința panului Cupcici vornic, credința panului Jurj și a copiilor lui, credința panului Dragoș și a copiilor lui, credința panului Negre, credința panului Nestiac și a copiilor lui, credința panului Iliș și a copiilor lui, credința panului Isaia ceașnic și a copiilor lui, credința panului Dan și a copiilor lui, credința panului Cârstea și a copiilor lui, credința panului Mândricica, credința panului Stan vistiernic, credința panului Stan Bârlici, credința panului Opriș, credința panului Ivan Deatco, credința panului Domoncuș stolnic și credința tuturor boierilor noștri moldoveni și mari și mici.

15

20

25

Iar după viața noastră, cine va fi domn al țării noastre, a Moldovei, sau dintre copiii noștri, sau din seminția noastră, sau pe cine îl va alege Dumnezeu, acela lor încă să nu le strămute dania noastră, ci să le-o întărească și să le-o împuternicească, fiind-că i-am dat-o pentru a lui dreaptă și credincioasă slujbă.

30

Și spre mai mare întărire tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit slugii noastre, credinciosului Neagoe logofăt, să scrie și a noastră pecete să atârne către această carte a noastră.

In anul 6934, Mai 22.

Originalul slav, scris pe pergament, cu pecetea domnească ce fusese atârnată, astăzi pierdută, se află în Biblioteca Academiei Române (Documente cu peceți aplicate sau lipsă, CCXX—1, fiind donat, la 10 Ianuarie 1941, de Artur Gorovei — are în partea

35

stângă, sus în colț, ștampila cu indicativul: Arhiva Artur Gorovei). Lungimea textului scris este de 13,50—14,50 cm., a crismonului — de 4,50 cm., a lui **M** inițial — de 5 cm., iar lățimea textului scris este de 27—27,50 cm. Pe verso pergamentului se află următoarele însemnări românești din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea:

« Ștefan cliucinic pre Levcușeșt ce se chemă Dragosinești » și « † satul Dragsăneștii ». Din cauza păturirii, actul este rupt la îndoituri, lipsind cu totul mijlocul rândurilor penultim și ultim.

Actul este necunoscut publicațiilor de documente moldovenești din secolul al XV-lea. Boierul *Ștefan cliucinic*, căruia i se destină actul, era cunoscut până acum numai prin prezența lui între martorii actului lui Alexandru cel Bun din 12 Mai 1425 ¹⁾. Din actul nostru se vede că *Ștefan cliucinic* avea ca soție pe o Olenca căreia îi și hărăzește, după moartea lui și în cazul că nu-i vor rămânea copii, o parte din proprietăți și anume pustietatea *Pojarita*.

Satele *Dragosinești*, ce-și au numele dela un Dragosin ²⁾, unul situat pe pârâul Berheci, pârâu ce izvorește de sub dealul Raiul de pe teritoriul comunei Obârșia, județul Bacău, parcurge apoi județul Tecuci și se varsă în Bârlad ³⁾ și al doilea, situat la obârșia pârâului Dobrotvora — acum pârâul Dobrotvorul din județul Tecuci ⁴⁾ sunt greu de identificat. De sigur însă că aceste sate se găseau în regiunea Tecuciului, apoi și numele Laslău din delimitarea topică « *hotarul lui Laslău* », de unde pornesc limitele unuia dintre satele Dragosinești credem că designă pe cel al lui Laslău globnicul, care după d-l Costăchescu a trăit către 1400 ⁵⁾ și neamul lui, adaogă tot d-sa, stăpâna sate, începând cu jumătatea secolului al XV-lea, pe același pârâu Dobrotvor ⁶⁾. Topicul: pustietatea *Pojarita* —

¹⁾ Publicat de Mihai Costăchescu în *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, I sub Nr. 57.

²⁾ Nu *Dragsin*, căci prin suprapunerea lui *r* vocala *o* ce urma, de obicei se elimină și numai rareori ea este completată cum de altfel apare în actul nostru în Dragosinești. Un sat *Dragosini* și nu *Dragsini* se afla la obârșia Studeniței și la 15 August 1455 se întărește de Petru Aron boierului său, Petre comis (cf. actul, la Costăchescu, *op. cit.*, II Nr. 146).

³⁾ V. Marele *Dicționar Geografic al României*, sub voce.

⁴⁾ *Ibidem*.

⁵⁾ Mihai Costăchescu, *op. cit.*, II, p. 437.

⁶⁾ *Ibidem*, II, p. 428 și 435.

astăzi Pojorâta — se află de asemeni în județul Tecuci, unde astăzi se găsește purtând acest nume: a) o mahala a satului Crăești unde în *vechime* a fost satul ce purta numele de Pojorâta; b) un deal în același sat Crăești și c) un pârau, care izvorăște din dealul cu același nume și care unindu-se cu Dobrotvorul devine afluentul drept al Zeletinului. În regiunea Pojorâtei nu exista, în prima jumătate a secolului al XV-lea, niciun sat de aceea i se spune pustietate căci altfel numai pustiu nu putea fi numit locul în accepția de astăzi, căci Pojorâta era acoperită cu poieni ¹⁾.

2.

<1429 Aprilie — 1430 Decembrie>. 10

Alexandru voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugii sale Danciul..... un sat pe Bârlad anume: unde se varsă Hubalna în Bârlad, sat ce a fost al tatălui destinatarului.

Cu martori.

† Милостію божією мы Ілѣандръ коекода господарь <земли Молдавскон, чиним знаменито> не сямъ лнстомъ нашимъ оуѣкъмъ кто на <нъ оуэрит или его оу>самъ <шит> чѣшчи шже тотъ истиннынъ слѣга нашъ Данчѣла <..... а н Ка>..... Бръладѣ, слѣжнлъ намъ правкою и кѣрною слѣжбою. <Тѣмъ мы ки>дѣкъш<е> его правѣю и кѣрнѣю слѣжбѣ до нас, жаловали есмы его всо<ен>ною нашою милостію и дали есмы емѣ оу нашенъ земанъ едно село на Бръладѣ, гдѣ оупадаетъ Хѣбална оу Брълад, село нхъ штъца. Тоѣ цю бы емѣ оурикъ съ къскѣмъ доходомъ емѣ и дѣтемъ его и братіимъ его и дѣтемъ нмъ и оушчатомъ нмъ и праоушчатомъ нмъ ²⁾ и пращирѣтомъ нмъ и късемѣ родѣ нхъ, не- порѣшенѣ николи на кѣкы. 15

И хотаръ томѣ селѣ съ къскѣми сконми хотарми старыми кѣда шт кѣка шжиали.

И на то ест кѣра нашего господства кышенисаннаго Ілѣандра коекоды и кѣра къзлюбленныхъ дѣтенъ господства ми: Илѣаша 30
коекоды и Стецкока и Петрока и Ілѣандрѣока и кѣра къскѣхъ <дѣтенъ>

¹⁾ La gura pâraului Pojerita — Пожерита — se găsea, la 1452, un sat al boierului Oană Cândescul (cf. Mihai Costăchescu, *op. cit.*, II, p. 426).

²⁾ И праоушчатомъ нмъ, este scris de două ori.

господства ми и вѣра боляръ господства ми : вѣра пана Мнѣхана
и дѣтен его, вѣра пана и дѣтен его, вѣра пана Купича
дворника и дѣтен его, вѣра пана о, вѣра па>на
Дана и дѣтен <и>хъ, вѣра пана Исакъ на
5 <дѣтен ихъ>, вѣра пана Домокъша ст <олника>
., вѣра пана Н па
.
. листъ на <шемъ> .

Traducere. † Din mila lui Dumnezeu noi Alexandru voevod
domn al Țării Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră
tuturor cari o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că această ade-
vărată slugă a noastră Danciul și Va
15 Bârlad, a slujit nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă. Deci noi
văzând a lui dreaptă și credincioasă slujbă către noi, l-am miluit
cu a noastră osebită milă și am dat lui, în țara noastră, un sat
pe Bârlad, unde cade Hubalna în Bârlad, satul tatălui lor. Acesta
să-i fie lui uric cu tot venitul, lui și copiilor lui și fraților lui și
20 copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răsstrănepoților
lor și întregului lor neam, neclintit niciodată pe veci.

Iar hotarul acelui sat cu toate hotarele sale vechi pe unde
din veac s'au folosit.

Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului
25 Alexandru voevod și credința iubiților copii ai domniei mele:
a lui Iliăș voevod și a lui Stețco și a lui Petru și a lui Alexandru
și credința tuturor copiilor domniei mele și credința boierilor
domniei mele: credința panului Mihail și a copiilor lui, credința
panului și a copiilor lui, credința panului Cupcici
30 vornic și a copiilor lui, credința panului credința
panului Dan și a copiilor lor, credința panului Isaia
. și a copiilor lor, credința panului Domocuș stolnicul
. credința panului N
.
35
.
cartea a noastră.

Originalul slav, scris pe pergament, ros în parte de șoareci, cu pecetea domnească atârnată, căzută, se află în colecția noastră. Lungimea textului scris este de 19 cm., lățimea — de 16,2 cm., iar crismonul și **М** inițial se întind, în lungime, pe spațiul a cinci rânduri scrise. Din ultimele patru rânduri a textului scris nu se distinge, în primul rând, decât un **п** iar în ultimul: **АНЧТЪ НА.**

5

Ca și actul de sub Nr. 1 și acesta este necunoscut publicațiilor de documente moldovenești din secolul al XV-lea.

Data actului cum și o altă parte din text este roasă de șoareci. Am datat actul prin: <1429 Aprilie — 1430 Decembrie>, ținând seamă de următoarele considerente: actul din 27 Aprilie 1429 este primul în care apar, la un loc, cei patru fii ai lui Alexandru cel Bun: Iliș, Stețco — diminutivul rutean pentru Ștefan — Petru și Alexandru ¹⁾ ca și în actul nostru, iar actul din 21 Februarie 1430 este ultimul în acest sens ²⁾, căci până la 23 Decembrie 1430 ³⁾ nu sunt cunoscute acte în original ci în surse, iar începând cu acest act și în cele următoare, fiul Alexandru nu mai apare.

10

15

Personagiul căruia i se destină actul, este greu de identificat.

Pârăul Hubalna din județul Tutova, ce odinioară se vărsa în Bârlad, astăzi nu mai există. El însă era în ființă în secolul al XVIII-lea, căci o hotarnică din 6 Iulie 1765 ⁴⁾ îl citează sub numele de *Hobalna*, la fel și alta din 17 Iunie 1799, unde apare exact sub aceleași nume ⁵⁾, iar harta lui Dimitrie Cantemir, descoperită de geograful G. Vâlsan ⁶⁾, cunoaște satul *Holalna* — grafie greșită pentru Hobalna — așezat pe malul stâng al pârăului — desigur Hobalna — și aproape de vărsarea acestuia în Bârlad ⁷⁾. După această hartă, pârăul Hobalna este afluentul stâng al Bârladului, și urmează ca ordine, imediat după Docolina. Dar pârăul Hobalna, exact în grafia din actul nostru, este cunoscut încă unui act din

20

25

¹⁾ V. actul la Costăchescu, *op. cit.*, I, Nr. 83.

²⁾ V. actul, *ibidem*, I, Nr. 92.

³⁾ V. actul, *ibidem*, I, Nr. 94.

⁴⁾ Citată de Mihai Costăchescu, în *Documentele moldovenești dela Bogdan Voevod*, București, 1940, p. 235.

⁵⁾ Citată de Mihai Costăchescu, în *op. cit.*, p. 236.

⁶⁾ V. G. Vâlsan, *Harta Moldovei de Dimitrie Cantemir*, în Acad. Rom., Mem. Secț. Ist., Seria III, T. III și în extras, București, 1937, facsimilul dela sfârșit, o fotografie și mai reușită se află la Biblioteca Academiei Române, Secția Stampe.

⁷⁾ Credem însă că în harta lui Cantemir este o greșală în ceea ce privește folosirea denumirii pentru sat și că aceasta se referă la pârău.

prima jumătate a secolului al XV-lea ¹⁾, iar două acte din al doilea și al treilea deceniu a secolului al XVI-lea cunosc și forma Hobalna ²⁾. Satul dela vărsarea Hobalnei în Bârlad credem că este satul *Roșcani* ce apare, sub acest nume, într'un act fragment
 5 al lui Petru Rareș din 12 Martie 1531 ³⁾, care sat are exact aceeași
 10 situate topică ca și în actul nostru ⁴⁾. În al doilea deceniu al secolului al XVII-lea satul Roșcani se afla în proprietatea marelui logofăt Ghenghea ⁵⁾. Adăogăm că în harta lui F. A. Schraembl publicată în 1788, ⁶⁾ satul Roșcani apare tot în același loc ca și mai înainte, însă sub denumirea de *Roschkaescht*.

3.

Vaslui. 1436 Mai 5.

Ilie și Ștefan voievozi, domni ai Moldovei, întâresc, prin carte, slugii și boierului lor, panului Duma Negrul, care a slujit și părin-

¹⁾ Și anume actului din 19 Septemvrie 1436, aflat în original la Arhivele Statului București, secția istorică, care are în text următoarea relație: *и на ХСБАНКЪ ГРАБЛИ* = și pe Hubalna, Sârbii. În colecția Costăchescu (*Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, I, p. 488) se dă următoarea lectură a pasagiului semnalat: *и на ХСБА и на ЛСБАНКЪ ГРАБЛИ*, crezându-se că este vorba de trei nume.

²⁾ Cf. actele din 20 Martie 1528 și 18 Martie 1533, la Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești dela Bogdan Voevod*, p. 237. Un rezumat, probabil dela începutul sec. al XIX-lea, după un suret al unui act dela Bogdan Incrușișatul, din 17 Martie 1508, cunoaște și forma *Obalna* (v. actul, la Mihai Costăchescu, *op. cit.*, Nr. 35).

³⁾ Actul dimpreună cu un suret al lui Simeon Cheșco uricar din 1743 Iunie 27, făcut înainte de fragmentarea actului, se află în colecția noastră. Prin acest act, Petre Rareș arată că miluiește pe slugile sale Toma Micaci (*Томъ Микач*) și sora lui Măria (*Марія*), feciorii Neagăi și nepoții lui Dan Mesehna, întărindu-le ale lor drepte moșii și privilegiu ce a avut moșul or Dan Mesehnă danie dela strămoșii lui Petru Rareș, dela Ștefan Voevod... și dela fratele lui Petru Rareș, Bogdan Voevod, un sat pe Tutova unde a fost Tămaș și satul Roșcanii pe Bârlad unde cade Hobalna în Bârlad (textual: *одно село на ТѢТОКЪ ГДЕ БЫЛЪ ТѢМАШЪ и село РОШКАНИ на БѢРЛАДѢ ГДЕ СПАДАЕТЪ ХОБАЛНА въ БѢРЛАДЪ*).

⁴⁾ V. nota 3 de mai sus.

⁵⁾ O mențiune, de pe actul specificat în nota 3 de mai sus, precizează că la 30 Martie 1618 satul Roșcani s'a vândut lui Ghenghea marele logofăt, mențiune ce se citește în întregime numai în suret, căci în actul original este fragmentată.

⁶⁾ Tipărită la Viena sub titlul: *Karte von der Walachei, Moldau und Bessarabien*.

telui lor, dreapta lui vislujenie, satele de pe Rebricea și anume : unde a fost Vană Sinescul, unde a fost Boris și unde a fost Mândrea.

Cu martori.

† Милостію божією мы Іліа коевода и братъ господства ми Стефанъ коевода, господари земли Молдавскон, чинимъ знаменито не сѣмъ листомъ нашимъ въсѣмъ кто на нѣ оузритъ или его слышитъ чѣмъ, оже тотъ истинныи слѣга и бояринъ нашъ вѣрныи панъ Дѣма Чръни, слѣжилъ прѣжде свѣтопочикшомъ вѣтъцъ нашимъ пракою и кѣрною слѣжею и днес слѣжитъ намъ пракою и кѣрною слѣжею. Тѣмъ мы видѣвши его пракою и кѣрною слѣжею до нас, жалокали есми его особною нашею милостію и потвердили есми емъ вѣтннѣ его и пракокѣрное его кыпслѣженіе и дали есми емъ оу нашемъ земли села на Ребрнчѣ, на имѣ : гдѣ былъ Бана Синескълъ и гдѣ былъ Борисъ и гдѣ былъ Мындра. Тое все цю бы емъ оурикъ съ кѣмъ доходомъ емъ, и дѣтемъ его и оуишчатомъ его и сестрамъ его и праоуишчатомъ его и праишратомъ его и въсемъ родъ его, непорѣшено николиже на кѣки. 10

И хотаръ тѣмъ селамъ съ кѣми старыми хотарми кѣды из кѣка вжикали. 15

А на то ест вѣра нашего господства кышписанного Іліа коеводы и Стефана коеводы и вѣра бояръ нашихъ : кѣра пана Былчѣ и дѣтен его, кѣра пана Жѣржа Фратокского и дѣтен его, кѣра пана Кръстѣ дворника и дѣтен его, кѣра пана Исаѣа и дѣтен его, кѣра пана Хѣдича дворника и дѣтен его, кѣра пана Оуишкѣта и дѣтен его, кѣра пана Козма Шандрокича, кѣра пана Жѣржа Шѣтра, кѣра пана Стана Брълича, кѣра пана Лазора и брата его пана Станчѣла, кѣра пана Шефѣла Жѣмататекича и брата его пана Мындрѣ, кѣра пана Симеона Тѣркѣла, вѣра пана Битолта, вѣра пана Банчѣла и брата его пана Шефѣла, вѣра пана Богдана столника, кѣра пана Яка чашника, вѣра пана Петра спѣтара, кѣра пана Ивана Банчана и вѣра всѣхъ бояръ нашихъ молдавскыхъ и кѣликихъ и малыхъ. 20 25 30

А по нашемъ животѣ кто бѣдетъ господаръ оу нашемъ земли Молдавскон, вѣт дѣтен нашихъ или вѣт братѣи нашихъ или вѣт нашего племени бѣди кто кого Богъ изберетъ быти, тотъ цю бы имъ не порѣшилъ нашего дааніа, али што бы имъ оутвердиль и оукрѣпиль занѣже дали есми емъ за его правѣю и кѣрнѣю слѣжею. 35

И на болшее оутвержденіе томѣ вѣсемѣ вышеписанномѣ велѣан
есми сѣсѣкѣ нашемѣ вѣрномѣ Оанчехи логодетѣ писати и прикѣсити
нашѣ печать к сѣмѣ листѣмѣ нашимѣ.

Оу Касаша, к акто ꙗцима, Млаи ѣ.

Traducere. † Din mila lui Dumnezeu noi Ilie voevod și fra-
5 tele domniei mele Ștefan voevod, domni ai țării Moldovei, facem
cunoscut cu această carte a noastră tuturor cari o vor vedea sau
o vor auzi citindu-se, că această adevărată slugă și boier al nostru,
credinciosul pan Duma Negrul, a slujit mai înainte sfânt răposa-
tului nostru părinte cu dreaptă și credincioasă slujbă, iar acum
10 slujește nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă. Deci noi văzând
a lui dreaptă și credincioasă slujbă către noi, l-am miluit cu a
noastră osebită milă și i-am întărit lui moșia lui și drept credin-
cioasa lui vislujenie și i-am dat lui, în țara noastră, sate pe Re-
brice, anume: unde a fost Vană Sinescul și unde a fost Boris și
15 unde a fost Mândrea. Toate acestea să-î fie lui uric cu tot venitul,
lui și copiilor lui și nepoților lui și surorilor lui și strănepoților lui
și răsstrănepoților lui și întregului lui neam, nestrămutat nicio-
dată în veci.

Iar hotarul acelor sate cu toate vechile hotare unde din veac
20 s'au folosit.

Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului
Ilie voevod și a lui Ștefan voevod și credința boierilor noștri:
credința panului Vâlcea și a copiilor lui, credința panului Giurgiu
Fratovschi și a copiilor lui, credința panului Cârstea vornic și
25 a copiilor lui, credința panului Isaia și a copiilor lui, credința
panului Hudici vornic și a copiilor lui, credința panului Uncleată
și a copiilor lui, credința panului Cozma Șandrovici, credința
panului Jurj Piatră, credința panului Stan Bârlici, credința
panului Lazor și a fratelui său pan Stanciul, credința panului
30 Șteful Jumătatevici și a fratelui său pan Mândrea, credința
panului Simeon Turcul, credința panului Vitolt, credința panului
Banciul și a fratelui său pan Șteful, credința panului Bogdan
stolnic, credința panului Albu ceașnic, credința panului Petru
spătar, credința panului Ivan Baicean și credința tuturor boie-
35 rilor noștri moldoveni, și mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi domn în țara noastră, a
Moldovei, dintre copiii noștri sau dintre frații noștri sau din
seminția noastră, pe fieșcine îl va alege Dumnezeu, acela să

nu le strămute dania noastră, ci să le-o întărească și să le-o împu-
ternicească, fiind-că i-am dat-o pentru a lui dreaptă și credin-
cioasă slujbă.

Și spre mai mare întărire tuturor acestora mai sus scrise, am
poruncit slugii noastre, credinciosului Oancea logofăt, să scrie
și a noastră pecete să atârne către această carte a noastră.

In Vaslui, în anul 6944, Mai 5.

Originalul slav, este scris pe pergament, subțire, cu cerneală
cafenie, cu pecetea domnească atârnată din care însă nu s'a
mai păstrat decât numai resturi din șnurul de mătase roșie cu
care fusese fixată de act. A fost în păstrarea Bibliotecii Academiei
Române, fiind adus din Biblioteca fostei Societăți de istorie și
antichități din Odessa (Одесское Общество истории и древностей)
și în anul 1945 restituit U.R.S.S. Lungimea textului scris este de
33,5 cm., a crimonului și a lui М inițial — de 4,7 cm., iar lățimea
textului scris este de 12—12,5 cm. Pe verso pergamentului o notă
târzie românească chirilică: « Răbrie, de daru ». La ultima îndoi-
tură actul este rupt. O fotografie și o copie slavă modernă se
află în Biblioteca Academiei Române, printre materialul neca-
talogat.

Ca și actele de sub Nr. 1 și 2 și acesta este necunoscut publi-
cațiilor de documente moldovenești din secolul al XV-lea.

Destinatarul actului, boierul *Duma Negru*, apare ca martor,
pentru prima oară, în actul lui Ștefan, fiul lui Alexandru cel
Bun, din 24 Aprilie 1434 ¹⁾, apoi: în alte acte ale aceluiași domn ²⁾,
în cele emise la Vaslui de Iliș și Ștefan ca *domni* ³⁾, în cele ale
lui Iliș din 12 Martie 1439 ⁴⁾ și 29 Septembrie 1441 ⁵⁾, în actul
lui Ștefan din 10 Mai 1439 ⁶⁾, iar începând cu anul 1438 apare,

¹⁾ Publicat de Mihai Costăchescu, în *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, I, p. 383.

²⁾ Publicate de același, în *op. cit.*, I, sub Nr. 124, 128 și 132.

³⁾ *Ibidem*, I, Nr. 145, 146, 148, 151 — acest act poartă în original data de zi a lunii, 24, v. originalul în Biblioteca Academiei Române, Documente cu peceti atârnată, Nr. 3, la Costăchescu e cifra 20—, Nr. 106 și II, Nr. 8, cum și cele publicate de noi în *op. cit.*, sub Nr. 6 și 7.

⁴⁾ Publicat de Costăchescu, în *op. cit.*, II, sub Nr. 11.

⁵⁾ Publicat de noi, în *op. cit.*, sub Nr. 8.

⁶⁾ Publicat de Costăchescu, în *op. cit.*, II, Nr. 13.

uneori și cu titlul de vornic ¹⁾. Este unul dintre marii boieri ai primei jumătăți a veacului al XV-lea, și după cum relatează actul din 8 Octomvrie 1462 al lui Ștefan cel Mare, el avea chiar o cetate la Muncei pe pâraul Rebricea ²⁾. El locuia în apropierea cărțurului moldovean din timpul lui Alexandru cel Bun: Moiş Filozoful ³⁾. Din actul lui Ștefan cel Mare, emis la 12 August 1461 ⁴⁾ se vede că Duma Negrul mai avusese și un alt act de confirmare dela Iliăș și Ștefan în afară de acesta ce-l publicăm mai sus ⁵⁾.

Satul, *unde a fost Vană Sinescul*, desigur că este satul Sinești de pe Cârligătura, unde se aflau casele lui Ion (Vană, Oană) Sinescul în prima jumătate a secolului al XV-lea ⁶⁾. Satul Sinești există și astăzi și el se află în plasa Cârligătura a județului Iași. De altfel dacă ne orientăm după harta citată a lui Cantemir apoi din hotarul sud-estic al ținutului Cârligăturii pornea și izvorul Rebriceii. Satul, *unde a fost Boris*, este satul Borisești ce în a doua jumătate a secolului al XV-lea exista încă sub acest nume (Borisești) ⁷⁾. Astăzi însă el nu mai există ori și-a schimbat numele. Satul, *unde a fost Mândrea*, dăinuește de-a-lungul veacurilor și până astăzi dar cu numele de *Scânțtea*, și el se află în comuna Bădești, plasa Mijlocul, din județul Vaslui ⁸⁾. Satul își ia numele după un Scânțtea cum relatează un act din 1608 al lui Constantin Movilă ⁹⁾. În harta lui Cantemir, *Skintee* se găsește în aceeași regiune cu Sineștii, dar mai spre Sud-Est.

¹⁾ Publicate de Costăchescu, în *op. cit.*, II, Nr. 1 și 2.

²⁾ Publicat de Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, p. 64—65, prin care întărește boierului Nicoară Sârbescul mai multe sate pe pâraul Rebricea: unde a fost curtea lui Duma Negrul și mai sus unde au fost Grecii lui Duma Negrul, și mai sus . . . Borisești . . . și Muncei, unde a fost cetatea lui Duma Negrul și unde a fost Moiş Filozof pe Rebricea (textual: на Рѣвничкѣ: гдѣ бѣла дворянъ Дѣми Чоръного, и повнише гдѣ бѣли Грекии Чоръного Дѣми и повнише . . . Борисари . . . и Мѣнчин, гдѣ бѣла городъ Дѣми Чоръного и гдѣ бѣла Мѣншъ Философъ на Рѣвничин).

³⁾ V. actul citat mai sus în nota 2.

⁴⁾ V. actul la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, p. 48.

⁵⁾ Despre care act d-l Costăchescu crede (în *op. cit.*, p. 528, n. 11), că este identic celui publicat de noi mai sus.

⁶⁾ V. în acest sens actul lui Ștefan cel Mare, din 14 Decemvrie 1501 (la Ioan Bogdan, *op. cit.*, II, p. 183).

⁷⁾ V. actul citat mai sus, în n. 2.

⁸⁾ V. *Marele Dicționar geografic al României*, sub voce.

⁹⁾ Actul se află într'un surset, din 1709, al lui Axinte Uricarul și se găsește în ms. rom. 2812, fila 101v. din Biblioteca Academiei Române, secția mss.

4.

Vaslui. 1436 Iulie 17.

Ilie și Ștefan voievozi, domni ai Moldovei, dau, prin carte, slugii lor, Hodco Crețovici, două locuri în pustietate, pe Cula între Borșciari și Detelev în Lujca de jos, la două fântâni.

Cu martori.

5

† Милостію божією мы Иліа воевода и брат господства ми Стефанъ воевода, господари земли Молдавскон, чинимъ знаменито ис сѣмъ листомъ нашимъ всѣмъ кто на нѣ оузритъ или его слышитъ чѣстичи оже тоты истинныи слѣга нашъ Ходко Крецокичъ слѣжилъ¹⁾ намъ пракою и вѣрною слѣжбою. Тѣмъ мы видѣвши его пракою и вѣрною слѣжбою до нас, жаловали есми его всеюною нашею милостію и дали есми его²⁾ оу нашей земли дѣѣ мѣстѣ въ пѣстини³⁾ на Ксѣѣ междѣ Боршчаремъ и междѣ Дѣтелева с нижнеи Лѣжжы оу двѣхъ крѣниці. Тое все што бы емъ оу оурику съ вѣсѣмъ доходомъ, емъ и дѣтемъ его и оуишчатомъ его и праоуишчатомъ его и праоуишчатомъ его и ксемъ родъ его, непорѣшено николиже на вѣки.

И хотаръ тѣмъ поустини колко възможеи оужикати дѣѣ тѣхъ сѣлѣ досыт.

И на то естъ вѣра нашего господства вышенисанного Иліа воеводы и Стефанъ воеводы и вѣра нашихъ бояръ: вѣра пана Рылчѣ и дѣтенъ его, вѣра пана Жѣржа Фратокского и дѣтенъ его, вѣра пана Крѣсти дворника и дѣтенъ его, вѣра пана Ісаѣи и дѣтенъ его, вѣра пана Хѣдича дворника и дѣтенъ его, вѣра пана Негрила и дѣтенъ его, вѣра пана Костѣ Драгошечкича, вѣра пана Жѣржа Пѣатра,

In act se arată că înaintea domnului au venit slugile Toader Scânteie (în textul chirilic: Тоадѣр Скѣнтѣа) și fratele său Mihail, feciorii lui Scânteie bătrânul, nepoții și strănepoții lui Duma Ciornei (Дѣсми Чорнин) de au vândut a lor dreaptă moșie, din « uric de slujia, ce au avut strămoșul lor Duma Ciornei dela Ilie Vodă și Ștefan Vodă doă părți de ocină din a patra parte de sat unde au fost Mândrea care să număscu acum Scânteiești pe Rebricea și cu vadu de moară în Răbricea (Рѣбрѣча) și cu poianile în codru ». Vânzarea o fac către Ieremia Băiseanu cu 20 ughi adică galbeni ungurești. (Relația aceasta, într-o formă rezumată, se află și la Costăchescu, *op. cit.*, I, p. 528 și n. 9).

¹⁾ ѣ final corectat din и.

²⁾ Sic.

³⁾ и final corectat din ѡ.

кѣра пана Шефала Жсмѣтатевича, кѣра пана Дѣмы Черного, кѣра
пана Гнмѣвна Тѣркѣла, кѣра пана Лазора и брата его пана Стан-
чѣла, кѣра пана Банчѣла и брата его Шефѣла, кѣра пана Богдана
столика, кѣра пана Яла чашиника, кѣра пана Петра спѣтарѣ и
5 кѣсѣхъ бодрѣ нашихъ молдавскыхъ и великихъ и малыхъ.

И по нашемъ жикотѣ кто бѣдетъ господарѣ нашей земан, ѡт
дѣти нашихъ или ѡт брѣти нашихъ, или ѡт нашего племени бѣди
кто кого Богъ изберетъ быти тотъ што бы имъ не порѣшилъ нашего
даданѣа, али що бы имъ ѡутвѣрдитъ и ѡкрѣпилъ занеже да али есми
10 имъ за ихъ правсѣю и кѣрсѣю слѣжебѣ.

И на болшее ствѣрженѣе томѣ высемѣ кышенисанномѣ кеслѣан
есми нашемѣ кѣрѣномѣ панѣу Ганчѣки логодетѣ прикѣсити нашѣ
печатъ къ семѣмъ листѣмъ нашемѣмъ.

Лазъ писѣ ѡу Каслѣи къ лѣтоу *хѣмѣ* Юліѣ зѣ.

Traducere. † Din mila lui Dumnezeu noi Ilie voevod și fratele
domniei mele Ștefan voevod, domni ai țării Moldovei, facem
cunoscut cu această carte a noastră tuturor cari o vor vedea sau
o vor auzi citindu-se, că această adevărată slugă a noastră Hodo-
Crețovici a slujit nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă. Deci
noi văzând a lui dreaptă și credincioasă slujbă către noi, l-am
20 miluit cu a noastră osebită milă și i-am dat lui, în țara noastră,
două locuri din pustietate, pe Cula, între Borșciari și între Detelev,
în Lujca de jos, la două fântâni. Acestea toate să-i fie uric cu tot
venitul, lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și
25 răsstrănepoților lui și întregului lui neam, neclinitit niciodată,
pe veci.

Iar hotarul acelor pustietăți cât vor putea pot folosi îndestul
acele două sate.

Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului
30 Ilie voevod și a lui Ștefan voevod și credința boierilor noștri:
credința panului Vâlcea și a copiilor lui, credința panului Jurj
Fratovschi și a copiilor lui, credința panului Cârstea vornic și a
copiilor lui, credința panului Isaia și a copiilor lui, credința panului
Hudici vornic și a copiilor lui, credința panului Negrilă și a
35 copiilor lui, credința panului Coste Dragoșevici, credința panului
Jurj Piatra, credința panului Șteful Jumătatevici, credința
panului Duma Negrul, credința panului Simeon Turcul, credința
panului Lazor și a fratelui său panul Stanciul, credința panului
Banciul și a fratelui său Șteful, credința panului Bogdan stolnic,

credința panului Albu ceașnic, credința panului Petru spătar și tuturor boierilor noștri moldoveni și mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi domn al țării noastre, dintre copiii noștri sau dintre frații noștri sau dintre neamul nostru, fieșcine, pe cine va alege Dumnezeu a fi, acela să nu strice lor dania noastră, ci să le-o întărească și imputernicească, fiindcă le-am dat lor pentru a lor dreaptă și credincioasă slujbă.

Și spre mai mare întărire tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, lui Oancea logofăt, să atârne pecetea noastră către această carte a noastră.

Laz a scris în Vaslui, în anul 6944, în Iulie 17.

Originalul slav este scris pe pergament gros, cu pecetea atârnată, din care nu s'a mai păstrat decât numai o bucătică din șnurul de mătase în culorile: verde și roșie cărmizie, ce o fixase de act. A fost în păstrarea Bibliotecii Academiei Române având aceeași proveniență ca și actul de sub Nr. 3 și în anul 1945 a fost restituit U.R.S.S. Lungimea textului scris este de 16,3—16,5 cm., a crimonului și a lui **M** inițial de 2,2 cm., iar lățimea textului scris este de 19—20 cm. Pe fața pergamentului, jos în colțul din dreaptă, se află următoarea notă chirilică românească: «*прѣотъ Васили отъ Чăчăрăзени*». O fotografie și o copie slavă modernă se află în Biblioteca Academiei Române, printre materialul necatalogat.

Ca și actele de sub Nr. 1, 2 și 3 și acesta este necunoscut publicațiilor de documente moldovenești din veacul al XV-lea.

Destinatarul actului, *Hodco* (*Hotco*) *Crețovici*, cunoscut și sub forma neslavizată de *Crețean*¹⁾, apare pentru prima oară ca boier martor, la 5 Iunie 1449²⁾, printre martorii lui Alexandrel. Credincios lui Alexandrel³⁾ el trece apoi și în slujba lui Petru Aron⁴⁾, dar aceasta numai în al treilea pătrar al anului 1454 căci pe urmă nu-l mai întâlnim, cu excepția scrisorii lui Petru Aron adresată logofătului Mihul pentru tributul față de Turci⁵⁾. Faptul că *Hodco Crețean* apare ca martor chiar în primele acte

¹⁾ V. în acest sens actele, la Costăchescu, *op. cit.*, II, Nr. 100.

²⁾ *Ibidem*.

³⁾ V. în acest sens actele, la Costăchescu, *op. cit.*, II, Nr. 116—118, 120—122, 127, 128 și 133.

⁴⁾ V. în acest sens actele, la Costăchescu, *op. cit.*, II, Nr. 134 și 135.

⁵⁾ V. textul scrisorii, la Costăchescu, *op. cit.*, II, Nr. 233.

ale lui Ștefan cel Mare ¹⁾ ne face să presupunem că mențiunea lui, în scrisoarea citată a lui Petru Aron, nu este decât o simplă formalitate, făcută fără știrea lui Crețean. Ultima lui mențiune o găsim la 1 Ianuarie 1467 ²⁾.

5 Unul dintre cele două locuri în pustietate pe Cula ³⁾ este menționat într'un act al lui Petru Rareș, din 16 Aprilie 1546 ⁴⁾. La această dată satul este cunoscut sub numele de *Deateleva* și în acest act se menționează și actul de mai sus, al lui Iliăș și Ștefan ⁵⁾.
 10 Cu un an mai târziu după actul lui Petru Rareș, fiul său Iliăș emite, la 8 Aprilie 1547 ⁶⁾, un act prin care se arată amândouă

¹⁾ V. în acest sens actul, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, Nr. II.

²⁾ Cf. actul, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, Nr. LXX.

³⁾ Din această apă astăzi n'a mai rămas decât o vale mare, râșorul Cula a existat însă în tot decursul veacului XVIII (v. în acest sens harta lui D. Cantemir și cea a lui F. G. de Bawr, *Carte de la Moldavie*, publicată pe la 1777.

⁴⁾ Publicat de N. Murzakevič sub titlul: Молдо-влахійскія грамоты хранящіяся въ Бессарабїи (= Documente moldo-valahe ce se păstrează în Basarabia), în Записки Императорскаго Одесскаго Общества Исторїи и Древностей, IV (1858), p. 334—335, o fotografie a originalului scris pe piele cu pecetea atârnată din care nu s'a mai păstrat decât șnurul, se află în Biblioteca Academiei Române, secția mss, printre materialul neclasat, după care dăm relațiile ce urmează. Prin acest act, Petru Rareș întărește slugii sale Bălco și fiilor acestuia: Nichifor și Simion, dreapta lor cumpărătură « jumătatea satului ce-i pe Cula anume Deateleva, jumătatea din sus » (în original: половина села цю на Кѹлан на нмѣ Дѣтелева, книшнѣю половинои) pentru care au plătit 300 zloți tătărești « în mâinile Maricăi, fiica lui Ivanco pârcălab și cu acești bani ea s'a răscumpărat dela Tătari, fiind-că nimeni din neamul ei n'a vrut s'o răscumpere pentru acea parte, iar privilegiul de cumpărătură ce ea îl avea și acel privilegiu de pe acea parte ea l-a pierdut când ȧra la Tătari. Acea jumătate de sat o cumpărase tatăl ei, Ivanco pârcălab, dela Marena fiica lui Hodco Crețovici și din privilegiul ce el îl avea dela străunchii noștri dela Iliăș și dela Ștefan voievozi când erau în pace (în original: ꙗ рѣки Марикѣ дочка Иванко паркалаба и за тѣи книшнѣи ѡна себе вѣкъшпала из Татар, понеже никто ѡт ѣи рода не хотѣа ѣи на тота част вѣкъшпѣти и приѣмала ѡт кѣшеж цю ѡна имала и тоѣ приѣмала ѡна изгѣбала на тота част колаи оу Татарѹхъ била, цю ѣна кѣшна тѣюю половинои село ѡтцѣи ѣи Иванко паркалабѣ ѡт Марѣна дочка Ходко Крецовича и за приѣмала цю ѡн имала ѡт прѣшнѣковъ нашихъ ѡт Палиша и ѡт Стефана воеководѣи колаи били мирно).

⁵⁾ V. nota 4 de mai sus.

⁶⁾ Publicat de N. Murzakevič în *op. cit.*, din revista citată, IV (1858), p. 335—337, prin care act se arată că Fădor cu frații săi: Cârstea și Jurja, toți copii ai lui Micul, cu nepotul lor Roman fiul lui Grigorie, cu verii lor: Micul cu fratele său Ieremia și surorile sale Ghindva și Dobra, copiii Pancăi, cu verii lor: Pântea cu fratele său Albul și surorile lor: Tudora, Ileana și Marușca copii ai lui Toader Lațco, toți la un loc, nepoții lui Hodco Cre-

locurile cu precizarea că Lujca de jos se numește *Nutii* iar cele două fântâni: *Veprî* și *Hluboca* ¹⁾. Așa dar, după mai bine de un veac, unul dintre cele două locuri din pustietate este pomenit ca sat cu numele Deateleva, numele designând rusescul *датель*, în românește: *ciocănitoare*, *ghionoaie* ²⁾. După cercetătorul rus N. Murzakevič, un mare iubitor și dătător la lumină a vechilor documente moldovenești, topicul Deateleva ar exista și în harta militară topografică rusească ³⁾ a oblastiei Basarabia și anume în ținutul Orheiului pe Cula, nu departe de vărsarea acesteia în Răut ⁴⁾. A doua pustietate este de căutat atât în *Fântâna Vepreva*, slavonescul *вепрь* = *mistreț*, deci *Fântâna Mistrețului*, topic ce a devenit satul *Viprova* sau *Troistenii* ce se află și astăzi în ținutul Orheiului și situat în Valea Culei, la Nord de satul Puținței, cât și în cea de a doua fântână: *Hluboca*, rutenescul *хлубока* = *adâncă* din slavonescul *глубокъ*, -а, ce este satul de astăzi: *Hluboca*, *Hulboaca*, din ținutul Orheiului, la Est de satul Puținței cu care aproape se unește, deci și în apropierea satului Viprova.

5.

Târgul Vasluiului. 1438 Iulie 6.

Ilie și Ștefan voievozi, domni ai Moldovei, dau, prin carte, boierului și pisarului lor, Mihăilă Ojăl, satele pe Berheciu unde este Loloș și mai din jos unde este Stan judele, pe amândouă părțile

țovici, își împart din uricul de întărire ce au avut dela Petru voevod « două locuri din pustietate pe Cula între Borșciari și între Deateleva la două fântâni, în Lujca-de-Jos, care acum se numește Nuttii < se repetă cele spuse mai sus și cuprinse de noi în > la două fântâni Vepreva și Hluboca (два мѣстѣ отъ поустыни на Коула между Боршчаремъ и межъ Дательева оу два крѣпости оу нижней Ложки що са теперь именуютъ Нуттѣи и двѣ крѣпости Вепрева и Хлубока); împărțeala se face în 3 părți: partea de jos, din cele 2 sate, anume Vepreva și Hluboca revine lui Fădor, fraților săi și nepotului lor Roman, a doua parte din aceleași sate, lui Micul, fraților și surorilor lui, iar a 3-a parte lui Pânteia, fraților și surorilor lui, copii ai lui Toader Iațco. Actul este scris la Suceava de Șandru Cazanovici, ispravnic fiind Măteiaș logofăt.

¹⁾ V. mai sus, p. 36, n. 6.

²⁾ Cf. *Poiana Ghionoaie* ce este pomenită într'un rezumat după un uric al lui Petru Rareș din 5 Martie 1529, rezumatul la Constantin I. Andreescu și Constantin A. Stoide, *Documente și regeste*, I: *Documente moldovenești din secolul XVI*, Iași, 1934, p. 7, Nr. 10.

³⁾ Este vorba de harta din 1856 cu acest caracter.

⁴⁾ N. Murzakevič, *op. cit.*, din revista citată, IV (1858), p. 335, notă.

Berheciului, pe Dunavăț, în gura văiei Dobrabii unde este Zlătariul și mai în jos de gura pârăului Oancea, unde este Stanislav și seliștea veche Stoenestii și la Corod unde a fost Dragoș și la Corod la movila Seliștei Sărbilor și dela movila cea mare până în gura văiei Corăzălului pe amândouă părțile, loc pentru un sat cu cătune și fânețe cum și alte sate.

Tălmăcire de pe uricul domnilor Ilie voevod i fratile domnii sale Stefan voevod, domni țării Moldavii, din let 6946 Iuli 6.

Cu mila lui Dumnezeu noi Ilie voevod și fratile domnii noastre Stefan voevod, domni țării Moldavii, facim înștiințare cu această carte a noastră tuturor cui pe dânsa vor căuta sau vor auzi cetin-du-să, precum că acest adivărat sluga noastră boerul Mihăilă Oțâl pisariul nostru, ce ni-au slujit noăă cu credință și dreptate. Și văzind noi acea dreaptă și cu credință slujbă a lui cătră noi, l-am miluit pe dânsul cu deosăbită milă a noastră și i-am dat noi lui, în pământul nostru, satele pe Berheciu, unde iaste Loloș și mai din gios, unde iaste Stan judele, pe de amândoaă părțile și pe Dunavăț, în gura văi Dobrabii, unde iaste Zlătariul și mai sus, unde iaste Costea călugărul, aşăjdere și la Prut, mai din gios de gura pârăului Oancea, unde iaste Stanislav și săliștea vechi Stoenestii și la Corod unde au fost Dragoș ¹⁾ și la Corod la movila Siliștii Sărbilor și dela movila cea mari pân în gura văi Corăzălului pe amândoaă părțile cât s'ar putea să să aşăzi un sat cu cotunuri și să-i fie și de cosit fânață. Toate aceste de mai sus scrisă să-i fie lui uric, cu tot venitul, lui și fiilor săi și fraților săi și nepoților săi de fii și strănepoților săi și la tot neamul lui cine i să va alege mai de aproape nestrămutat niciodinioară în vec. Iar hotarăle acelor sate să le fie cu toate hotarăle cele vechi, iar hotarul celui loc de pustietate să-i fie câte vor putea apuca din destul.

Și spre aceasta iaste credința domniilor noastre de mai sus scriși Ilie voevod și Ștefan voevod și credința tuturor boerilor noștri ai Moldavii mari și mici.

Și spre mai mari tărie și întăritura tuturor acelor de mai sus scrise, am poroncit cinstit credinciosului boerului nostru, dumisale

¹⁾ În suret este următoarea mențiune: *nu să cunoaște mai mult de giumătate de rând.*

Sima logofăt, să scrie și pecete noastră să o lege de acest uric al nostru.

S'au scris în târgul Vasluiului, la let 6946, Iulie în 6.

Locu peceții.

De pe sărbie pe limba moldoveniască s'au fost tălmăcit la 1825 Mart 6, de mini mai gios iscălitul și fiind întocma cu cel adivărat original sărbăsc adiverez.

(ss) Ioan Stamatî pitar tălmăcitoriu.

Suretul scris pe două file, se află în colecția noastră.

Actul este cunoscut în două rezumate publicate în colecția Costăchescu ¹⁾, dintre care unul incomplet și cu o altă dată ²⁾.

Destinatarul actului, *pisarul Mihail Oțâl*, este un grămatic cunoscut al cancelariei lui Ștefan, fiul lui Alexandru cel Bun, căci Oțâl scrie numai actele emise de Ștefan la Vaslui alături de Iliș ³⁾. La începutul carierii sale și anume, în prima jumătate a anului 1436, el apare numai cu numele de Oțel ⁴⁾ și numai din a doua jumătate a pomenitului an apare cu numele complet. Dispărând un timp, Oțel reapare ca boier martor într'unul din actele lui Bogdan tatăl lui Ștefan cel Mare, dar iarăși numai sub numele simplificat: Oțel ⁵⁾. El trece apoi, pentru un răstimp foarte scurt, și printre martorii actelor lui Ștefan cel Mare ⁶⁾, dar el trăia și la 1463 căci la 15 Aprilie a acestui an el face o danie nepotului său de frate, boierului Herman — un cunoscut personagiu al epocii lui Ștefan cel Mare, căruia i s'a atribuit, pe nedrept, paternitatea versiunii germane a cronicii lui Ștefan cel Mare ⁷⁾ — satul Motiseștii de pe Corod ⁸⁾ — deci cam în același loc pentru care el capătă confirmarea din 1438.

¹⁾ Mihai Costăchescu, *op. cit.*, I, Nr. 161 și II, Nr. 6.

²⁾ Și anume, cel publicat de Mihai Costăchescu, în *op. cit.*, I, Nr. 161.

³⁾ V. actele publicate de Mihai Costăchescu, în *op. cit.*, I, Nr. 141, 145, 151, 156 și II, Nr. 8.

⁴⁾ V. actele publicate de același, în *op. cit.*, I, Nr. 141 și 145.

⁵⁾ V. actul publicat de același, în *op. cit.*, II, Nr. 108.

⁶⁾ V. actul publicat de Ioan Bogdan, în *op. cit.*, I, Nr. II.

⁷⁾ V. Ioan Const. Chițimia, *Cronica lui Ștefan cel Mare, Versiunea germană a lui Schedel*, București, 1942, p. 8—10.

⁸⁾ V. actul, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, Nr. XLIV, cf. și actul, *ibidem*, I, Nr. LXXVI. V. în privința lui Mihail Oțâl și relațiile dela Mihai Costăchescu, *op. cit.*, I, p. 524.

Dintre satele menționate în actul nostru se poate identifica în mod precis numai *unde este Zlătarul* și *unde este Coste călugărul*. Cel dintâi topic este satul *Zlătari* din comuna Leca, județul Bacău, iar cel de al doilea—*Filipenii* din județul Tecuci, plasa Berheci, acesta din urmă și după un act din 25 Iunie 1584¹⁾. Celelalte sate: *unde este Loloș* și *unde este Stan*, se găseau de sigur în regiunea Bacăului căci un *Loloș* din *Berheciu, giumătate de sat de pe Zeletin* se află atestat în două urice: unul dela Ștefan cel Mare cu data: 10 Martie 1481 și altul dela fiul și urmașul său Bogdan, din 10 Decemvrie 1515, acte menționate într'un izvod, din 2 Martie 1749, de ispisoaice și zapise — în număr de 515 — al moșilor lui Apostol Catargiu mare postelnic²⁾. Satele de pe Corod și Corozel se găseau în regiunea Tutovei și Tecuciului, ținând seamă de pârâul Corod ce există și astăzi, care izvorăște din județul Tutova, parcurge județul Tecuci și se varsă în Bârlad³⁾. Iar satul *unde a fost Stănișlav*, având în vedere poziția pârâului Oancea din ținutul Covurlui, ce se varsă în Prut⁴⁾, se va fi aflat undeva prin această regiune, pe Prut. *Dobraba* este o lectură greșită a autorului tălmăcirii actului, pentru numele *Dobrana*, vale în județul Bacău⁵⁾. Deci după toponimicele din act mai toate satele se aflau cam în același loc.

6.

Suceava. 1443 Aprilie 16.

Ștefan voevod, domn al Moldovei, dă, prin carte, boierului său Tâmpa și fiilor lui: Miclăuș, Jurj, Iancul și Mihău, satele: Rusești sub Cridă și pe Siret Schipotești, care să fie uric deopotrivă și surorii lor Marușca.

Cu martori.

¹⁾ Prin acest act se întărește, de către Petru Șchiopul, lui Cozma Dunavăț și rudeniilor lui, toți nepoții lui Filipaș, pe ale lor drese de cumpărătură ce au avut moșul lor Filipaș dela bătrânul Ștefan voevod, jumătate de poiană, unde a fost Coste călugărul la stâlpu, în satul ce se cheamă Filipenii ... textul, la Mihai Costăchescu, *op. cit.*, I, p. 524—525, după un rezumat al actului, rezumat ce se află la Arhivele Statului din Iași. V. pentru identificarea satelor și Mihai Costăchescu, *op. cit.*, I, p. 524—525.

²⁾ V. izvodul, la Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, IX, p. 233.

³⁾ V. *Marele Dicționar geografic al României*, sub voce.

⁴⁾ *Ibidem.*

⁵⁾ *Ibidem.*

† Милостию божією мы Стефанъ коекода господарь земли Молдавской, чиним знаменито ис сѣмъ нашимъ листомъ, въ сѣмъ кто на нѣ оузрит или его оуслышитъ чтоучи, оже тот истиннымъ слоуга нашъ пан Тѣмпа и сыноке его Миклаѣушъ и Жѣржъ и Анкоул и Михѣу, слѣжили намъ правою и вѣрною¹⁾ слоужбою. Тѣмъ мы видѣхше ихъ правою и вѣрною слѣжбою до нас, жаловали есми ихъ всеюною нашою милостию и дали есми имъ оунашен земли села на имѣ Рѣсци под Мѣломъ и на Геретѣ Еклипотещи. Тоѣ късе що би било имъ равно и сестрѣ ихъ Маршцѣ оурицѣ съ въ сѣмъ доходомъ и дѣтемъ ихъ и братіямъ ихъ и оуноучатомъ ихъ и прѣоуноучатомъ²⁾ и прѣпоурицѣтомъ ихъ и въсемъ родоу ихъ непороушено николиже на вѣкъ.

И хотаръ тѣмъ книписанимъ селамъ съ въ сѣмъ скон старыми хотары коуда из вѣка шжиали.

И на то ест вѣра нашего господства книписанаго Стефана коекодѣ и вѣра възлюбленаго ми брата Петра коекоды и вѣра бояръ нашихъ: вѣра пана Кръстѣ, вѣра пана Нѣгоша логодета, вѣра пана Петра Хѣдича, вѣра пана Петра спѣтарѣ, вѣра пана Доуми Браевича дворника, вѣра пана Юргича Белгородского и зятѣ его пана Оанча логодета, вѣра пана Дѣми Исаника, вѣра пана Дѣми Доулическа и брата его пана Мѣирчи, вѣра пана Оана Оурицѣ, вѣра пана Ивана <Балч>ана чашника, вѣра пана Томи Берешчака, вѣра пана Братѣла, вѣра пана Дѣниша спѣтарѣ, вѣра пана Етандѣла Понича, вѣра пана Симы дворника, вѣра пана Еана Жоулича, вѣра пана Кости кистѣрника, вѣра пана Еана портарѣ, вѣра пана Манонла Шеренча и брата его пана Юрѣа, вѣра пана Радоула столника, вѣра пана Манонла Гѣрбекоула и вѣра пана Кръсти Чорного, вѣра пана Фети, вѣра пана Тодера Васкокича бившаго кистѣрника, вѣра пана Ялѣла бывшаго чашника, вѣра пана Богдана, вѣра пана Тодера Кѣмлаѣ, вѣра пана Миханла Пѣхна дворника, вѣра пана Боуниги комиса и брата его пана Лазъ спѣтарѣ и вѣра въ сѣхъ бояръ нашихъ молдавскихъ великихъ и малыхъ.

И по нашемъ жикотѣ кто боудетъ господарь нашен земли или ѡт дѣтемъ нашихъ или ѡт братіи нашихъ или ѡт нашего племени или боуди кто кого Богъ изберетъ быти, тотъ що би имъ не пороушиа нашего даанѣа, али що би имъ оутвѣрднать и оукрѣпнать за ихъ правою и вѣрною слоужбою.

¹⁾ Textul: слѣжнани намъ правою и вѣрною, se repetă în original.

²⁾ Textul: и прѣоуноучатомъ, se repetă în original.

Ѣ на болше потврждѣніе томоу вѣсемоу вышенисанномуу величан есми нашоу вѣрномѣ болѣриноу панюу Снмѣ логодетѣ писати и печатѣ нашѣ прикѣсѣти к семоу нашоу листѣ.

Писан оу Сочавѣ к актоу „Сиѣна, Априла 51.

5 *Traducere.* † Din mila lui Dumnezeu noi Ștefan voevod domn al Țării Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor cari o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că această adevărată slugă a noastră, panul Tâmpa și fii săi: Miclăuș și Jurj și Iancul și Mihău au slujit nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă. Deci noi
10 văzând a lor dreaptă și credincioasă slujbă către noi, i-am miluit cu a noastră osebită milă și am dat lor, în țara noastră, satele anume: Rusești sub Cridă și pe Seret, Sclipotești. Toate acestea să fie lor deopotrivă și surorii lor Marușca uric cu tot venitul și copiilor lor și fraților lor și nepoților lor și strănepoților lor și răsstrănepoților lor și întregului lor neam neclintit niciodată, pe veci.

15 Iar hotarul acestor mai sus scrise sate cu toate ale lor vechi hotare pe unde din veac s'au folosit.

Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului Ștefan voevod și credința iubitului meu frate Petru voevod și
20 credința boierilor noștri: credința panului Cârstea, credința panului Neagoe logofăt, credința panului Petre Hudici, credința panului Petre spătar, credința panului Duma Braevici vornic, credința panului Iurghici Belgorodeanul și a ginerelui său panul Oancea logofăt, credința panului Duma al lui Isaia, credința pa-
25 nului Dumă Dulcescul și a fratelui său panul Mircea, credința panului Oană Ureche, credința panului Ivan Balcean ceașnic, credința panului Toma Vereșceac, credința panului Bratul, credința panului Dieniș spătar, credința panului Stanciul Ponici, credința panului Sima vornic, credința panului Oană Julici, cre-
30 dința panului Coste vistiernic, credința panului Oană portar, credința panului Manoil Șerbici și a fratelui său panul Iurie, credința panului Radul stolnic, credința panului Manoil Gârbovul și credința panului Cârstea Negrul, credința panului Fetea, credința panului Toder Vascovici fost vistiernic, credința panului Albul fost ceașnic,
35 credința panului Bogdan, credința panului Toder Cămilă, credința panului Mihail Păhno vornic, credința panului Bunga comis și a fratelui său panul Lazia spătar și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră cine va fi domn al țării noastre sau dintre copiii noștri sau dintre frații noștri sau dintre neamul nostru sau fieșcine pe cine Dumnezeu va alege a fi, acela să nu strice dania noastră ci să o întărească și să o împuternicească lor, pentru a lor dreaptă și credincioasă slujbă.

5

Și spre mai mare întărire a tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru boier, panului Sima logofăt, să scrie și pecetea noastră să atârne către această carte a noastră.

Scris în Suceava, în anul 6951, în Aprilie 16.

Originalul slav, scris pe pergament cu pecetea atârnată căzută, se află în colecția noastră. Lungimea textului scris este de 23,5—24 cm. și a crimonului și a lui **M** inițial — de 4,2 cm., iar lățimea textului scris este de 16—16,5 cm. Pe verso pergamentului se află următoarea notă în chirilica românească a secolului al XVIII-lea: « † uric pre 2 sate Ruseștii și Slipoteștii prē Sirēt ».

10

15

Ca și actele de sub Nr. 1, 2, 3 și 4 și acesta este necunoscut publicațiilor de documente moldovenești din veacul al XV-lea.

Este greu de precizat mențiunea destinatarilor actului și în alte acte anterioare sau posterioare.

21

Satul *Rusești de sub Cridă* este greu de identificat ¹⁾. Satul Sclipotești însă este atestat și în anul 1762, când se afla în proprietatea Saftei, fiica răposatului stolnic Neculai Jora, ca fiind moștenit dela mama ei Ilinca Joroaie ²⁾. Dintr'o foaie de zestre, din 1 Februarie 1776, aflăm că Sclipoteștii se găsea în județul Tecuci și anume pe Siret ³⁾. Astăzi satul nu mai există și în *Marele Dicționar Geografic al României* este amintit ca fost sat, specificându-se că se afla pe lunca Siretului, la Nord de satul Ionășești din plasa Nicorești, județul Tecuci.

25

30

¹⁾ Două sate cu numele: *Rusăștii-Vechi* și *Noi*, se află pe valea Botnii în ținutul Chișinăului. Nu am putea însă preciza dacă unul dintre aceste două sate este cel din actul nostru.

²⁾ V. în acest sens scrisoarea lui Alexandru șetrar fratele Saftei, din 17 Mai 1762, la Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, VII, p. 206—207.

³⁾ V. doc., la Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, VII, p. 17.

7.

1451 Iulie 14.

Bogdan voevod < domn al Moldovei >, întărește, prin carte, boierului său Zianco următoarele sate: Husii pe Șomuz, unde au fost casele Oncii, pe Topolița: Urichenii și Răteștii unde se află casele lui, Davideștii — unde au fost vechile lui curți, partea lui din Ceahlăeni, Alexandrenii dela gura Zahornii și jumătate din Curticești. I se confirmă și ȝiganii ce-i avea.

Suret dela Bogdan voevod, leat 6959 Iul 14.

† Facem înștiințare pentru adevărat și credincios boiarul nostru
 10 Zianco că slujind noao cu dreaptă credință, miluitu-l-am pre dănsul osebit de altă milă a noastră, sate anume Husii pe Șomuz, unde au fost casele Oncii și pe Topoliță Urichenii și Răteștii unde sint casele lui și Davideștii, unde au fost curțile lui cële vechi și parte lui din Ceahlăeni și Alexandrenii în gura Zahornii și giumătate de Curticești
 15 și ȝiganii lui, anume: Coste și nepoții lui: Văsiu și Vlaico. Pe toate acële de mai sus scrise ca să-i fie lui dela noi uricu și cu tot venitul lui și copiilor lui, nepoților și strănepoților lui și a tot neamul ce să va alêge mai aproape, nerușuit niciodată în vêci. Iar hotarăle satelor acelora să fie lui despre toate părțile după hotarul cel
 20 vechiu pe unde au umblat din vêu.

Pentru acēja credința domnii mële și a preiubit fiul domnii mële Ștefan voevod și credința tuturor boiarilor noștri.

Și pentru mai mare întăritura a celor de mai sus scrise am poroneit cinstit și credincios boiarului nostru dumnealui Petru
 25 logofăt să scrie și a noastră pecete cătră această carte să o lêge.

Suret din secolul al XVIII-lea, se află în Biblioteca Academiei Române (Documente cu peceți aplicate sau lipsă, CCXX—2, donația Artur Gorovei). Pe verso suretului o mână bătrână,

8. voevod | vvo^d . leat | l̃. 9. credincios | cre^d . 17. nepoților | nepo^t .
 22. voevod | vvo^d , credința | cre^d . 24. cinstit | cins^t , credincios |
^d cre , boiarului | boiaruⁱ . dumnealui | du^m . 25. logofăt | lo^{gf} .

însă contimporană suretului scrie: «s'au tălmăcit de Evloghie dascal 17270 Iulie 2». În același loc urmează apoi o însemnare posterioară românească în chirilice cu acest cuprins:

Scrisori č-am dat la Ioniță logofăt
 un zapis al Boului d-au zălojit la Pleșca 5
 un zapis dela neamul Pleșcăi dat la moșul
 o carte gospod ¹⁾ dela Mihai Vodă
 altă carte gospod ¹⁾ tij ²⁾ dela Mihai Vodă
 altă carte gospod ¹⁾ dela Costandin Mavrocordat
 altă carte gospod ¹⁾ dela Ștefan Vodă, un suret dela Dabiya Vodă 10
 un zapis a Rusului
 un zapis a lui Rășchitor.

Ca și actele de sub Nr. 1, 2, 3, 4 și 6 și acesta este necunoscut publicațiilor de documente moldovenești din secolul al XV-lea.

Destinatarul actului, *boierul Zianco*, credem că este Zancea sau Zanciul și la 25 Noemvrie 1435 un Zancea diac scrie un act al lui Iliăș ³⁾, tot el scriind și un altul din 8 Septemvrie 1436 ⁴⁾. Apoi într'un act al lui Ștefan, din 3 Ianuarie 1435, act cunoscut numai în suret ⁵⁾, apare un Zanciul postelnic cunoscut apoi și actului original din 14 Aprilie 1435 ⁶⁾, în grafia *Zancea*. Și în sfârșit, la 13 Martie 1502, o Drăgălina, fiică a lui Zancea postelnic, vinde, dimpreună cu nepoții ei de soră, satul Mândrești dela obârșia Jerului ⁷⁾. S'ar putea ca toate aceste trei personaje să fie una și aceeași persoană, dar o preciziune, în acest sens, este greu de făcut. 15

În schimb pentru sate și anume în referire la primele două dispunem de mai multe date care ne îngăduie a urmări înstreținerea posesiunii lor până 'n pragul veacului trecut. Astfel din pricina greutăților, răzeșii satului Rătești sunt nevoiți să se împrumute cu bani, începând cu sfârșitul secolului al XVI-lea, mai precis o atare primă mențiune o găsim la 21 Decemvrie 1599, când un Haruțul zălogește vistiernicului Boul a treia parte din jumătatea satului ⁸⁾. 20
 Dintr'un act cu data: 6 Aprilie 1606 al lui Simeon Movilă, se vede 25

¹⁾ În text prescurtat *gpd.*

²⁾ În românește: de asemeni.

³⁾ V. actul, la Mihai Costăchescu, *op. cit.*, I, Nr. 139.

⁴⁾ V. actul, *ibidem*, I, Nr. 153.

⁵⁾ V. actul, *ibidem*, I, Nr. 131.

⁶⁾ V. actul, *ibidem*, I, Nr. 132.

⁷⁾ V. Ioan Bogdan, *op. cit.*, II, p. 201.

⁸⁾ V. zapisul la Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 13—CCXX.

că Haruțul diac era fiul unuia Lupul și nepot al unuia Tâmpa ¹⁾. Câteva luni mai târziu și anume, la 23 Decembrie 1606, Andrei Haruțul vinde către același vistier un loc de casă cu jirebie din același sat ²⁾. Anul următor și anume, la 10 Februarie 1607, un popă Ionașco feciorul altui popă Ioachim, nepot al vătafului Tâmpa și strănepot al lui Micul, vinde aceluiași vistier — aici și precizarea că satul se afla pe apa Topoliței, în ținutul Neamț ³⁾. O carte a lui eremia Movilă, din 1607 ⁴⁾, arată că Andreiu Harțul — în loc de Haruțul — diac, era nepot lui Micul și strănepot lui Coste feciorul lui Dragoș și că el « și-au vândut a sa dreaptă ocină din dresuri de slujbă ce au avut dela strămoșul său Coste feciorul lui Dragoș dela prebunul Alexandru voevod » ⁵⁾, vistiernicul cumpărător fiind Toader Boul. La 25 Ianuarie 1610, Constantin Movilă întărește că o Tudora fata Sofroniei și strănepoata aceluiași Coste Dragoș vinde tot vistiernicului parte din Rătești ⁶⁾. Tot din același an există încă patru documente cu vânzări către același boier ⁷⁾. Dar la 25 Martie 1623 unul dintre răzeșii satului, anume Ilarion diaconul, se ridică, încercând să înlăture, măcar parțial, din devălmășie pe Agafia soția vistiernicului Boul — care la această dată era mort — întorcându-i banii cu care soțul ei cumpăraseră părți în Rătești dela feciorii lui Ionașco Ganea ⁸⁾. Șase ani mai târziu și anume la 12 Martie 1629 un alt boierănaș, anume Lupul Răspop, încearcă să cotopească o altă parte din sat, căci el cumpără prin carte de întărire emisă de Miron Barnovschi, părțile din Rătești ale fiilor lui Ionașco, nepoții lui Tâmpa ⁹⁾. Dar stăpânirea acestuia un durează prea îndelung căci la 16 Martie 1638, Vasile Lupu întărește diacului Ilarion de Rătești părțile din Rătești, ce el le răscumpără atât dela pomenitul Răspop — care era aprod — cât și dela fiii

¹⁾ V. actul, la Biblioteca Academiei Române, secția mss, doc. 16—CCXX.

²⁾ V. zapisul, *ibidem*, 18—CCXX, suretul zapisului e în tălmăcirea protoiereului Mihail Strilbețchi, exarh al « mitropoliei Eșului ».

³⁾ V. actul, *ibidem*, 20—CCXX.

⁴⁾ In suretul lui Evloghie dascălul, din 4 Iulie 1762, v. actul, *ibidem*, 19—CCXX.

⁵⁾ Deci se invoacă un act de stăpânire dela Alexandru cel Bun, necunoscut până acum.

⁶⁾ V. suretul actului, la Biblioteca Acad. Rom., Doc. 24—CCXX.

⁷⁾ V. doc., *ibidem*, 25, 27, 29 și 31—CCXX.

⁸⁾ V. doc., *ibidem*, 43—CCXX.

⁹⁾ V. doc., *ibidem* 50—CCXX.

vistiernicului amintit ¹⁾. Dar și diaconul cumpărător nu este băștinaș ci un nou venit în sat după cum atestă o judecată a aceluiași domn din 5 Iunie 1640 ²⁾. Totuși el reușește să se fixeze, căci un zapis din prima jumătate a secolului al XVII-lea ³⁾, datat numai prin 8 Martie, arată că Larion cumpără părți în Rătești dela Gherasă și Nicoară Biachea feciorii Tâmpoaei de Rătești. Arătam mai sus că la 25 Martie 1623 se caută înlăturarea, măcar în parte, a prezenței urmașilor vistiernicului Toader Boul din stăpânirea Răteștilor, dar la 22 Ianuarie 1656 constatăm că fiul acestuia, jicnicierul Dumitrașco, cumpără, prin zapis ⁴⁾, a patra parte din jumătatea satului. El obține apoi, la 9 Septemvrie 1657 și confirmarea lui Gheorghe Ștefan ⁵⁾. Aceluiași îi confirmă, la 28 Iunie 1660 ⁶⁾, Ștefăniță Lupul, o altă parte de moșie cumpărată în același sat. La această dată Dumitrașco Boul este cămăraș de ocnă, iar vânzarea o face Ionașco Răschitoriu «cându era foamete» ⁷⁾, ne atestă o mărturie din 10 Iunie <1664—1670> ⁸⁾. De sigur că vechii stăpâni ai Răteștilor luptau cât puteau împotriva celor cari încercau să le răpească proprietatea cât și împotriva proaspeților stăpâni. Aceste fapte ne sunt atestate de o carte din 26 Martie 1663 a lui Istrate Dabija ⁹⁾ când el îngăduie ca Ursu de Rătești să vie în fața divanului său cu boierul Ștefan Boul fost mare vornic, pentru pricina unor părți din Rătești. Dar dreptatea se vede că cumpănea tot în partea boierului căci cinci ani mai târziu, la 5 Mai 1668, Iliș Alexandru dispune hotărnicia părților ce Dumitrașco Boul, vornic de Botoșani, cumpărase în Rătești. anume: a patra parte din jumătatea satului ¹⁰⁾, pentru ca un an mai târziu—la 17 Mai 1669—să obțină hotărnicie și pentru ceea ce cumpărase dela Ionașco Răschitoriu ¹¹⁾. Peste un an și ceva, anume la 22 Iulie

¹⁾ V. doc., la Biblioteca Acad. Române, secția mss, Doc. 9—CCXXI.

²⁾ V. doc., *ibidem*, 11—CCXXI.

³⁾ V. doc., *ibidem*, 41—CCXXII.

⁴⁾ V. actul, *ibidem*, 25—CCXXI.

⁵⁾ V. actul, *ibidem*, 26—CCXXI, v. și suretul, *ibidem*, 27—CCX.

⁶⁾ V. actul, *ibidem*, 35—CCXXI.

⁷⁾ Era o formulă cam des folosită pentru a îndreptăți puținii bani cu care boierii achiziționau proprietățile răzeșilor scăpătați.

⁸⁾ V. actul la Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 38—CCXXI. Am datat doc. prin <1664—1670> căci ultima cifră din anul dela Hristos e roasă.

⁹⁾ V. actul, *ibidem*, 40—CCXXI.

¹⁰⁾ V. actul, *ibidem*, 46—CCXXI.

¹¹⁾ V. doc., *ibidem*, 47—CCXXI.

1670 o carte a aceluiași domn ne arată din nou în judecată pe Dumitrașco cu răzeșii de Rătești, pentru partea Rășchitorului¹⁾. Peste mai bine de trei decenii, și anume la 27 August 1704, o nepoată a Bugii vinde lui Nicolae mare sluger partea ei din Rătești, și anume: partea Bugăi, feciorul lui Gherase²⁾. Douăzeci ani mai târziu, Mihai Racoviță judecă pricina ce numitul fost mare sluger o are cu fata lui Ilie Pleșca jicnicier pentru Rătești — dând dreptate slugerului³⁾. Această hotărîre e apoi confirmată, la 20 Aprilie 1734, de Constantin Nicolae Mavrocordat⁴⁾. Patru ani mai târziu și anume: la 30 Martie 1738⁵⁾ o carte a lui Grigore Matei Ghica ne desvăluie judecata răzeșilor de Rătești — între cari primul e Toader Hociung — cu fiul și urmașul fostului mare sluger, Costache, vâtaful de păhărnicea⁶⁾. Urmașii vistiernicului Boul silesc pe răzeși ca să bătătorească iarăși treptele divanului domnesc pentru a se ogoi împotriva acestora și astfel reușesc ca, la 20 August 1759, să capete carte dela Ioan Calimah, prin care sunt volniciți a-și stăpâni moșia față de pretențiile ridicate de stolniceasa Catrina a răposatului stolnic Constantin Lazul⁷⁾. Trei ani mai târziu, la 2 Iulie 1762, o carte a lui Grigore Calimah arată din nou pricină între stolniceasă și alți răzeși ai Răteștilor⁸⁾. Dar urmașii lui Lazul căutau să intre mai adânc în proprietatea Răteștilor căci, la 20 Martie 1773, o parte dintre răzeșii satului făgăduesc a da lui Iordache Lazul biv vel paharnic jumătate din partea lor de moșie dacă îi sprijină într'o judecată⁹⁾. Alături de Lăzești, stăpânea partea vistiernicului Boul și căpitanul Ștefan Stihi¹⁰⁾, care caută să cumpere și părțile altor răzeși din aceeași moșie, după cum atestă o serie de documente¹¹⁾.

¹⁾ V. doc., la Biblioteca Academiei Române, secția mss, Doc. 4—CCXXII.

²⁾ V. doc., *ibidem*, 4—CCXL.

³⁾ V. doc., *ibidem*, 12—CCXL.

⁴⁾ V. doc., *ibidem*, 19—CCXL.

⁵⁾ V. doc., *ibidem*, 20—CCXL. Dar *s* din data de an: 7246 e corectat în *s*, iar cifra *1* din data lunii e și ea corectată în *51*.

⁶⁾ V. pentru titulatura urmașului lui Nicolae mare sluger, doc. din Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 17—CCXL.

⁷⁾ V. doc. în Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc., 24—CCXL. Că Lazul stăpânea părțile Boului vistiernic, ne atestă doc., *ibidem*, 36—CCXL.

⁸⁾ V. doc., *ibidem*, 25—CCXL.

⁹⁾ V. doc., *ibidem*, 27—CCXL.

¹⁰⁾ V. doc., *ibidem*, 41—CCXL.

¹¹⁾ V. doc., *ibidem*, 31—34—CCXL.

Inșă stăpânirea Lăzeștilor se întindea tot mai mult în moșia Rătești în paguba răzeșilor băștinași, marele paharnic era destul de puternic pentru ca dreptatea să fie de partea lui ¹⁾ și în decursul anului 1781 obține carte domnească pentru delimitarea părților lui ²⁾, hotărnicia era de altfel mijlocul cel mai potrivit prin care cel mare și tare putea să-și întindă stăpânirea asupra celui mic și slab, denaturând adevărul prin conruperea hotarnicilor și a martorilor cari luau parte la o atare lucrare. Dintr'o scrisoare cu data: 25 Mai 1782 ³⁾ se vede că la această dată Răteștii erau în stăpânirea Lăzeștilor și a răzeșilor: Borș, Solomon, Lupul, Iordache și Stamate Hociungi, preotul Toader feciorul lui popa Vasile, strănepotul popei Ioan și căpitanul Ștefan Stih. Dintre aceștia cei mai dârji erau preotul Vasile cu alte neamuri ale lui, pentru cari la 9 Martie 1783 ⁴⁾, Alexandru Constantin Mavrocordat convoacă la mitropolie pe mitropolitul țării, pe cei doi mari logofeți — Dimitrie Sturza și Constantin Rosăt — pe marii vornici, pe marele hatman, marele ban și marele paharnic, ca să judece pe cei doi împricinați: Iordache Lazul și numitul preot «cu care preot ar mai fi avut giudecăți în câteva rânduri atât la divan înaintea dumlorsale veliților boeri cât și înaintea domnii sale Costandin Muruz voevoda și tot nu să odihnește numitul preot». Domnul poruncește, cu acest prilej, vătafului și ceașului de aprozi ca să stea «ca să ia pricina aceasta sfârșit». Natural că hotărîrea divanului, consemnată la 7 Aprilie 1783 ⁵⁾, e în favoarea Lazului. Ajungem astfel, la 24 Octombrie 1788, când se constată că jumătate din sat era stăpânit de Lăzești iar cealaltă jumătate de răzeși, între aceștia însă erau și Stihieștii — cari nu erau de băștină și cari își vânduseră părțile lor hătmănesii Safta Rosetoaia ⁶⁾ —, cum și stolnicul Grigorie Bașotă ⁷⁾. Acesta din urmă stăpânea în puterea zestrii dela soția sa și căuta și el ca și alți proaspeți stăpânitori să-și întindă stăpânirea în dauna răzeșilor băștinași, căci la 16 Ianuarie 1789 se vorbește de partea ce o avea cumpărată în Rătești ⁸⁾. Dar Lăzeștii căutau să

¹⁾ V. doc., la Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 44 și 45—CCXL.

²⁾ V. doc., *ibidem*, 49—CCXL.

³⁾ V. doc., *ibidem*, 51—CCXL.

⁴⁾ V. doc., *ibidem*, 57—CCXL.

⁵⁾ V. doc., la Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 58—CCXL.

⁶⁾ V. doc., *ibidem*, 65—CCXL.

⁷⁾ V. doc., *ibidem*, 72 și 73—CCXL.

⁸⁾ V. doc., *ibidem*, 66 și 71—CCXL.

pună mâna și pe partea Stihieștilor după cum arată un document, din 18 August 1793, când Smaranda soția răposatului paharnic Iordache Lazul se judecă cu Neculai Stihî căpitan ¹⁾. La 1 Aprilie 1796 acesta, din mare lipsă, este nevoit să-și zălogească partea lui stolnicului Bașotă, despre care am pomenit mai sus ²⁾, același lucru îl făcuseră și Hociungii cu câteva luni mai înainte — la 1 Ianuarie ³⁾, dar aici profitoarea era Smaranda Lazul și tot așa zălogește și Lupul Hociung, la sfârșitul anului — anume la 17 Decembrie ⁴⁾. Se ajunge apoi ca în cursul aceluiași an o parte din moșie ce era zălogită la Grigorie Bașotă să se scoată la *sultan mezat* ⁵⁾, cumpărătoarea fiind tot păhărniceasa Lazul ⁶⁾. În urma acestei cumpărături Smaranda Lazul obține, la 28 Mai 1797, ca să stăpânească și partea pentru care era în judecată cu Neculai Stihî ⁷⁾. Peste șase ani, la 2 Decembrie 1803, o nouă judecată la divan a Smarandei Lazul cu Șerban nepotul preotului Vasile dă dreptate aprigei boieroaice ⁸⁾. Anul 1806, marchează începutul vânzărilor în serie către Smaranda Lazul (Hrisoverghi). Astfel își vând părțile lor: Hociungii ⁹⁾, Borșeștii ¹⁰⁾, cum și alți răzeși cari se mai găseau în Rătești ¹¹⁾ și anul 1820 se pare că reprezintă intrarea Răteștilor, în totală proprietate, în stăpânirea boierilor Lăzești. Satul Rătești astăzi nu mai există.

Același fenomen de cotropire s'a petrecut și cu moșia *Urecheni*. Astfel, la 8 Mai 1649, găsim ca stăpânitori în Urecheni pe Boțești și un Ioachim feciorul Măricăi fata lui Boț vinde, la această dată, partea lui, feciorilor diaconului Nechifor Boț ¹²⁾. O cumpărătură a acestuia din urmă se atestă și la 14 Decembrie 1651 ¹³⁾.

1) V. doc., la Academia Română, secția mss, Doc.93—CCXL.

2) V. doc., *ibidem*, 80—CCXXIII.

3) V. doc., *ibidem*, 14—CCXXII.

4) V. doc., *ibidem*, 60 b.—CCXX.

5) V. doc., *ibidem*, 49—CCXXII.

6) V. doc., *ibidem*, 52—CCXX.

7) V. doc., *ibidem*, 63—CCXX.

8) V. doc., *ibidem*, 77—CCXXI.

9) V. doc., *ibidem*, 83 și 100—CCXXI, 58 și 65—CCXXII.

10) V. doc., *ibidem*, 64 și 81—CCXXII.

11) V. doc., *ibidem*, 59 și 63—CCXXII.

12) V. doc., *ibidem*, 15—CCXXI.

13) V. doc., *ibidem*, 16—CCXXI. V. și confirmarea zapisului de către Vasile Lupu, *ibidem*, 19—CCXXI vânzător fiind același, Vasile Cumpătă.

La 7 Martie 1653 începe să se strecoare printre răzeși drept cumpărător marele comis Enache ¹⁾, iar nouă ani mai târziu, anume la 12 Martie 1662, și Dumitrașco Boul al doilea jitnicier ²⁾. In-cursiunea acestuia din urmă este motivată prin faptul că mai
5 bine de o jumătate de veac Toader Boul stăpâna în moșia vecină Rătești. O nouă cumpărătură a acestuia se produce la 20 Mai 1669 ³⁾, iar la 6 Mai 1681 Gheorghe Duca îi întărește ui Dumitrașco părțile ce cumpăraseră în Uricheni, între cari vânzători se aflau și nepoții lui Ștefan *Chialbe Re* din Țiburcani ⁴⁾. Tot în decursul
10 anului 1669, amintit, Gheorghe Duca judecă pricina ce răzeșii Boțești și Băcești o au între ei pentru a treia parte din sat « de pre moșul lor Băcea cel bătrân nepotul Inzăihăicoae strămoșul tuturor » aceasta pentru că Gheorghe fost mare paharnic, care ar fi cumpărat parte în Buhușești ar voi să între și în Uricheni ⁵⁾.
15 Probabil că această Inzăihăicoae este o formă coruptă pentru numele unei fete a boierului Zianco, Zancea, străbunul proprietar al satului. Incepând cu 24 Mai 1682 intră cumpărător un nou boier în Uricheni anume, Iare medelnicer ⁶⁾. Cumpărăturile lui se efectuează apoi și în anii următori, Băceștii și Boțeștii înstreinind-
20ându-și moștenirea lor băștinașă ⁷⁾. La 5 Mai 1702 ⁸⁾ un medelnicer Nicolai, mare clucer la 30 Noemvrie 1704 ⁹⁾, cumpără, iar apoi obține și danie în același sat, specificându-se că satul Urecheni se află în ținutul Neamț. La 9 August 1728 Grigore Ghica îi întărește aceluiași, având titulatura de fost mare sulger, părțile
25 ce cumpăraseră în Urecheni socrul său Boul logofăt ¹⁰⁾. Trei ani mai târziu, la 31 Iulie 1731 ¹¹⁾ același domn acordă confirmarea și fiului său Costache, vătaf de păhărniceii. Aceluiași Costache îi acordă, șapte ani mai târziu, Grigorie Ghica și confirmarea pentru Rătești. Peste câteva decenii, la 10 Iulie 1749, îl găsim stăpân

¹⁾ V. doc., la Biblioteca Academiei Române, secția ms, Doc. 24—CCXXI,

²⁾ V. doc., *ibidem*, 37—CCXXI.

³⁾ V. doc., *ibidem*, 48 — CCXXI și 1 — CCXXII, vânzător fiind același, Vasile Cumpătă.

⁴⁾ V. doc., *ibidem*, 14—CCXXII.

⁵⁾ V. orig., *ibidem*, 49—CCXXI și copia veche 50—CCXXI.

⁶⁾ V. doc., *ibidem*, 16—CCXXII.

⁷⁾ V. doc., *ibidem*, 22—38—CCXXII.

⁸⁾ V. doc., *ibidem*, 40—CCXXII.

⁹⁾ V. doc., *ibidem*, 5—CCXL.

¹⁰⁾ V. doc., *ibidem*, 15—CCXL.

¹¹⁾ V. cele spuse de noi mai sus.

la Urecheni și pe Costache Lazul biv vel jîtnicier. Și la această dată el are o pricină cu răzeșii locului, dreptatea caută să se impună tot în partea Lazului, căutându-se cât de cât o motivare măcar aparentă, apelându-se chiar și la pravilă. Lazul declara

5 că satul « iaste cumpărătură » moșului său Iane sulgerul, iar domnul mai adăogă că răzeșii, „s'au dovedit c'au trăit unii la Niamțu alții la Botășiani“ — deci numai boierii aveau dreptul să locuiască și să stăpânească unde vor, răzășii fiind obligați să stea în permanență pe moșie — « și în 80 ani n'au mai răspunsu după

10 rânduiala pravilii ». Și hotărîrea este în cumpăna lui Lazul cu toate că el declarase că la moartea părintelui său, Nicolae sulgerul, « sângur au mărturisit că o a opta parte de sat iasti omeniască »¹⁾. Și astfel și Urechenii intră în stăpânirea Lăzeștilor, după cum am văzut mai sus că s'a întâmplat cu Răteștii.

15 Credem că *Davidestii* este satul cu acest nume din comuna Suhoverca, ținutul Cernăuți²⁾ iar *Ceahlăeni* este sâtișorul Ceahlăești din comuna Felioara ținutul Neamț³⁾. Sunt greu de identificat satele: *Husii* de pe Șomuz, *Curticeștii* și *Alexandrenii*. Acesta din urmă se afla la gura Zahornii, am apropiat acest

20 nume de munții Zahorna din comuna Călugăreni, ținutul Neamț⁴⁾.

8.

Suceava. 1452 Septembrie 10.

Alexandru voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, boierului său Ignat postelnic moșiile: Șoldeștii la Dumitra, Ciorăștii, Bărlădeștii, Soltăneștii și Socii cu mănăstiri, pe Prut: Dănișoara, Ciocăneștii, Borzăștii și Vadul Rușilor unde este Niag, unde a fost

25 *Maneș, Ștelunova, Buvîn... alte siliști pe din sus de Husova, Dobromirești pe Smila, Balosinești pe Smilișoara, pe Tutova unde este fratele destinatarului, la Moina unde este casa lui, siliștea Negrileștii, siliștea pe Lucoveț unde a fost Frumușelul și Zorilă pe Tegheci și la Prut pe gârla Suholețul cum și alte moșii.*

30

Cu martori.

Suret urecului dela Alicesandru vodă cel bătrân din let 6960 Septembrie 10.

¹⁾ V. doc., la Biblioteca Academiei Române, secția mss, Doc. 22—CCXL.

²⁾ V. Grigorovitz, *Dicționarul geografic al Bucovinei*, sub voce.

³⁾ V. *Marele Dicționar Geografic al României*, sub voce.

⁴⁾ V. *ibidem*.

Facem știre cu această carte a noastră tuturor cui pe dânsa... sau cetindu-o va auză precum acest adevărat a nostru credincios boer giupănul Ignat postelnecul sluiind noă cu dreptate și cu credință, am văzut a lui drepta și cu credință slujbă cătră noi l-am mi-luit... dânsul și din osebită mila noastră i-am întărit pre a lui dreaptă ocină și moșii sate anume: Șoldeștii la Dumitra și Ciorăștii și Bărlăleștii i Soltăneștii și Socii cu mănăstiri și cu Stanul și pe Prut Dănișoara și Ciocăneștii și Borzăștii și tot acolo Vadul Rușilor, unde este Nîag și de acolo câmpul până ajunge la altă sălești unde au fost Maneș s... Ștelunova și pe din sus la gura Să... ții silește Buvin... us ma... da... osebit alte sălești și pe din sus de Husova și Dobromireștii pe Smila și Balosinești pe Smilișoara și pe Tutova unde este fratele lui o... și unde este casa lui la Moina și silește Negrileștii și silește pe Lucoveț unde au fost Frumușelul și Zorilă pe Tegheci și la Prut pe gărla Suholețul unde... avut și Mojov și Vaz. Aceste toate de mai sus scrisă sate ca să-i fii lui și dela noi uric cu tot hotarul neclătit, nerușuit stătător în veci lui și ficiorilor și fraților lui și nepoților lui și a strănepoților și a tot rodul lui, care să va alege mai de aproape a lui.

5

10

15

20

25

30

35

Iar hotarul acestor sate de mai sus <s>crise ca să fii tot pe hotarale vechi pe unde au îmblat de vechi.

Și întru aciasta este credința a însuși domnul de mai sus numitul Alicesandru voivod și credința boerilor noștri, credincios boeriu nostru D... postelnicul... Ivan Bălcian și Coste D<anovi>ci și credința giupănului... r... și Petre stolnic... comis și credința tuturor boerilor noștri a mari și mici... a noastră viață și domnie... alege Dumnezeu a fi domn... ori din fii noștri ori din... neamul nostru, acesta... întăritură ce mai vârtos... pentru a lui dreaptă slujbă.

Și pentru mai mare întăritură a tuturor de mai sus scrise poroncit... giupănului Mihail logofăt... a noastră peceti și... cătră aciastă adevărată carte a noastră.

Au scris în Suceava.

...stolnicel

7251...

Suretul scris pe două file se află în proprietatea Fundației culturale Mihai Kogălniceanu.

Suretul dat de noi completează și corectează rezumatul cunoscut al colecției Costăchescu ¹⁾.

5 Destinatarul actului, boierul *Ignat postelnicul*, este cunoscut încă din alte două acte dela sfârșitul primei jumătăți a secolului al XV-lea, ce i se acordă unul: în Octombrie 1440, de Ștefan fiul
lui Alexandru cel Bun ²⁾ și al doilea: la 7 Iulie 1441, de Iliș asociat cu Ștefan ³⁾ — în acesta din urmă Ignat apare și cu titlul de stolnic. Altfel, Ignat stolnicul nu este cunoscut actelor din
10 secolul al XV-lea. Strănepoții lui: un Ivan cu soră-sa Cârștina apar într'un act din 1554 al lui Alexandru Lăpușneanu, cunoscut însă numai într'un suret ⁴⁾.

Cât despre sate, o parte dintre acestea se pot identifica. Astfel Șoldeștii de pe pârăul Dumitra se afla în județul Tutova, lângă
15 satul Epureni din care însă astăzi n'a mai rămas decât o vale, păstrând numele Șoldeni ⁵⁾. La 5 Martie 1493 satul era întărit uneia Mărina fata lui Dragomir Banul și nepoata Șoldii ⁶⁾. Deci satul își trage numele dela acest Șoldea. La 8 Septembrie 1679 satul se afla în proprietatea neamului Costachi ⁷⁾ și tot în mâna acestora se afla și la 25 Mai 1819 când se citează un ispisoc, din 23 Aprilie
20 1563, a lui Ioan Vodă Armeanul ⁸⁾. *Ciorăștii* îi întâlnim în cuprinsul aceluiași ispisoc al lui Ioan Vodă Armeanul ⁹⁾ dar sub numele de *Ciorani*. Satul astăzi nu mai există, d-l M. Costăchescu vede însă păstrarea numelui său în «dealul Cioranilor, ce se află lângă Bârlălești și aproape de Schineni lângă Valea Florinții, care
25 trebue să fie Dumitra de altă dată » ¹⁰⁾. *Bârlăleștii* există și astăzi, un cătun ce face parte din comuna Iepureni din județul Tutova ¹¹⁾, deci în apropiere de celelalte două sate pomenite mai sus și era

¹⁾ V. Mihai Costăchescu, *op. cit.*, II, p. 412, Nr. 114.

²⁾ V. Damian P. Bogdan, *op. cit.*, Nr. 5.

³⁾ V. *ibidem*, Nr. 7.

⁴⁾ V. suretul în Biblioteca Acad. Rom., secția mss, doc.

⁵⁾ V. Mihai Costăchescu, *op. cit.*, II, p. 413.

⁶⁾ V. actul, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, II, Nr. III, suret.

⁷⁾ V. N. Iorga, *Studii și documente*, VI, p. 33, Nr. 70.

⁸⁾ V. anaforaia din 25 Mai 1819, la Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, XIX, p. 62—63.

⁹⁾ V. nota 8 de mai sus.

¹⁰⁾ V. Mihai Costăchescu, *op. cit.*, II, p. 413—414.

¹¹⁾ V. Dimitrie Frunzescu, *Dictionaru topograficu și statisticu alu Romaniei*, București, 1872, sub voce.

în secolul al XV-lea, în proprietatea lui Șoldea dela Dumitra ¹⁾. Ca și Șoldeștii satul se găsea, la 8 Septembrie 1679, în stăpânirea neamului Costachi ²⁾. *Soltăneștii* și *Socii* nu se pot identifica prin apropierea celor trei sate specificate mai sus, dar Soci este pomenit ca al lui Șoldea de pe Dumitra spre sfârșitul secolului al XV-lea ³⁾. Probabil că după 5 Martie 1493 satul Soci a fost vândut lui Ștefan cel Mare de către Mărina nepoata lui Șoldea, iar Ștefan, la rândul său îl vinde boierului Boldur vornicul, după cum atestă un rezumat după un original al lui Ștefăniță nepotul lui Ștefan cel Mare ⁴⁾. Dar nici în proprietatea acestuia din urmă nu rămâne căci același act arată că o fiică a vornicului Boldur, îl vinde unuia Andrușco. Sunt greu de identificat: *Dănișoara de pe Prut, Cio-căneștii, Borzeștii* ⁵⁾, *Vadul Rușilor, unde este Niag, unde a fost Maneș* ⁶⁾, *Ștelunova* — ce se afla din jos de gura Sărutei, între-barea este însă care râșor Sărutea, cel din dreapta sau cel din stânga Prutului —, *Husova* ⁷⁾, *Buvin* ⁸⁾, *satul de pe Tutova, la Moina, Negrilești, Lucoveș* — de dincolo de Prut, *Zorilă* — de pe Tegheci și gârla *Suhulețul* ⁹⁾. *Dobromireștii* și *Balosineștii* se cunosc în stăpânirea lui Ignat stolnicul încă din Octombrie 1440 ¹⁰⁾

¹⁾ V. actul specificat mai sus p. 54, nota 6.

²⁾ V. N. Iorga, *Studii și documente*, VI, p. 33 Nr. 70.

³⁾ V. Ioan Bogdan, *op. cit.*, II, Nr. III.

⁴⁾ V. Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești dela Ștefăniță voevod*, Iași, 1943, Nr. 81.

⁵⁾ După d-l Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, II, p. 415, Borzești « au fost probabil dincolo de Prut nu departe de Vișneva, din județul Ismail, unde se află Valea Borzeștilor care dă în Ial-pugel și oadaa Borzești, urmă a unui străvechi sat ».

⁶⁾ În ediția Costăchescu, (II, p. 414) e Mane <și> seliște, ce d-l Costăchescu (în *op. cit.*, II, p. 415) o identifică cu satul Mănești, dela Obârșia Ialanului, sat pomenit într'un uric al lui Ștefan cel Mare.

⁷⁾ Se păstrează deci în sursele întocmai genitivul posesiv slav *Хосеора* = a lui Husea, după cum de altfel apare numele și în actul lui Ștefan cel Mare din 13 Martie 1489 (v. actul la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I Nr. CXCVIII).

⁸⁾ Probabil că în numele seliștei Buvin, este o greșeală în sursele pentru numele Budin, în original *Будин*, a lui Budea-Bodea, de care fapt se întreabă și d-l Costăchescu (v. *op. cit.*, II, p. 418).

⁹⁾ D-l Costăchescu crede (în *op. cit.*, II, p. 421) că ar putea fi pârâul Stuhuleț din județul Fălciu, Stuhuleț ar fi o etimologie populară pentru Suhuleț.

¹⁰⁾ V. actul, la Damian P. Bogdan, *op. cit.*, Nr. 5.

fiind confirmate apoi și la 7 Iulie 1441 ¹⁾). În actul publicat de noi acum avem însă în plus precizarea că numai Dobromireștii se găseau pe apa Smilei căci Balosineștii se aflau pe pârâiașul Smilișoara, desigur un afluent al Smilei ²⁾). Este interesant de semnalat că, la 15 Aprilie 1622, moșia Dobromirești ce se găsea în stăpânirea unuia Simion Niamțu este pusă zălog de acesta, la Chicoș stolnicul, pentru două poloboace de miere, cu îndatorirea, din partea zălogitorului, că dacă nu întoarce cele două poloboace cu miere, în răstimp de un an ³⁾, o pierde. Moșia se găsea în ținutul Tutovii și hotarul ei « umbla pân în zare dialului despre răsărit despre Coroești și din sus pân în baltă și să pogoară pân la Pătrășcani pe drum și din gios pân în piscul cel înalt pe unde au umblat hotarul cel vechiu » ⁴⁾). La 1686 stăpâneau în siliștea satului Dobromirești — siliștea însă se întindea pe apa Smilii și pe Smilișoara — fetele unui Păcurar și nepoate ale lui Briahnă ⁵⁾). Apoi o carte de judecată, dela începutul anului 1756 ⁶⁾ arată că Dobromireștii se găsea în stăpânirea mănăstirii Florești, pentru care moșie are judecată Petre feciorul lui Ion Miclescul și nepot al lui Gheuca vistierul cu egumenul mănăstirii. Același Miclescu se găsește în proces cu mănăstirea și la 28 Iunie 1762 ⁷⁾). Dar procesul pentru seliștea Dobromirești este atestat și la sfârșitul primului deceniu al veacului trecut căci la 21 Ianuarie 1810 Divanul Cnejeiei Moldovei judecă pe jicnicierul Vasile Miclescul cu crednicierul Mihălache Nicolau ginerele unui răposat sulger Grigoraș ⁸⁾).

9.

Suceava. 1462 Septembrie 25.

Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, jupânesii Ana, sora Simii logofătul și soția jupânului Bărsan, satele Socii și

¹⁾ V. actul la Damian P. Bogdan, *op. cit.*, Nr. 7.

²⁾ În suretul ediției Costăchescu este greșit *Mile* și *Milișoara* și în acest sens trebuiesc considerate și referințele dela p. 418, pentru acele sate.

³⁾ V. în acest sens zălogul cu data de mai sus, în suret, în Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 108—CXXX.

⁴⁾ V. zălogul mai sus, în nota 3.

⁵⁾ V. zălogul cu data de mai sus, în Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 47—CXXXIII.

⁶⁾ V. cartea, la Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 107—CXXX.

⁷⁾ V. doc., *ibidem*, 90—CXXX.

⁸⁾ V. doc., *ibidem*, 117—CXXV.

Dușeștii, pentru care Ana are pă ră, în fața domnului, cu vărul ei, Șandru Negrul.

Suret de pe ispisoc vechiu pe s ărbie dela Stefan voevod, scris de Petr Ardanevici în Suciava din leat 6970 Septembrie 25.

Înștiințare facem prin aciașt ă carte noastră tuturor cui vor
c ăuta asupra ei sau o vor auzi citindu-se cui va fi trebuința a ști,
pentru aciașt ă adev ărat ă Ann ă sora Simii logof ătului, c ă au
venit înnaintea domnii mele și înnaintea tuturor boerilor domnii
m ăle și au p ăr ăt pe v ărul s ău, pe Șandru Negrul, pentru un ispisoc
ce l-au avut îa dela unchiul nostru dela b ătr ănul Stefan voevod
pe doao sat ă anume Socii și Dușeștii și s'au p ăr ăt c ăt s'au p ăr ăt,
iar mai la urm ă au m ărturisit drept Șandru denaintea domnii
m ăle și denaintea tuturor boerilor domnii m ăle precum c ă acel
de mai sus numit ispisoc a Annei giup ănesii a giup ănului B ărsa-
nului, adev ărat au fost în m ăna lui dar l-au pierdut în Cetate
Alb ă. Deci v ăzind noi aciașt ă driapt ă m ărturisire a lui, drept
acea și noi am dat dela noi și am înt ărit acele de mai sus numitele
doao sat ă Socii și Dușeștii Annei giup ănesii giup ănului B ărsa-
nului, ca s ă-i fie și dela noi uric și cu tot venitul și fiilor ei și fra-
ților, nepoților, str ănepoților, pr ăstr ănepoților și la tot niamul ei
cel mai de aproape și cu toate hotar ăle sale cele vechi p ăn unde
s'au apucat din veac. Îns ă nime s ă nu mai poat ă nici a p ăr ă nici
a mai dob ăndi nici cu un feliu de ispisoc nici odinioar ă în v ăcii
v ăcilor, ci dup ă cum scriem mai sus s ă fie a Annei, nestr ămutat ă
în v ăci. Precum spre aciașt ă este credința a mai sus numitei domnii
m ăle Stefan voevod și credința a tuturor boerilor noștri a Mol-
dovei a mari și mici. Și spre mai mare t ăriia tuturor acestor de
mai sus scrise, poroncit-am credincios boeriului nostru Dobrul
logof ăt s ă scrie și c ătr ă adev ărat ă cart ă noastră aciașt ă pecet ă
noastr ă s ă lege.

De pe s ărbie pe limba moldoveniasc ă am t ălm ăcit la anul
1805 Avgust 7. (ss) Polcovnic Pavel Debrici ot mitropolie.

Suretul scris pe dou ă file, se afl ă în Biblioteca Academiei
Rom ăne (între materialul neclasat, fiind cump ărat, la 5 Iunie
1902, dela anticarul Alb. Zwiebel).

Până astăzi originalul actului de mai sus nu e cunoscut. Ioan Bogdan a publicat un suret ¹⁾, pe care cel ce îl dăm noi mai sus îl completează.

5 Destinatară actului, *Jupăneasa Ana soția jupanului Bârsan și sora logofătului Sima*, este cunoscută încă dintr'un act dat de Iliăș și Ștefan ²⁾. La 22 Martie 1520 Petru Rareș cunoștea atât actul dat de Iliăș și Ștefan cât și originalul lui Ștefan cel Mare ³⁾ necunoscut însă astăzi.

10 Satele Socii și Dușești există și astăzi și sunt cătune ale comunei Cârliști din județul Neamț ⁴⁾. Satul Soci este pomenit, pentru prima oară, la 22 Aprilie 1428, în hotarul satelor Cornii și Strîmbii de pe Cracău în ținutul Neamțului ⁵⁾, pe acesta din urmă—Strîmbii—îl aflăm, la 1731, contopit în Soci ⁶⁾. În timpul lui Petru Rareș și anume, la 22 Martie 1520 satele Soci și Dușești se găseau tot în proprietatea urmașilor Anei și ai lui Sima logofăt ⁷⁾.
15 Dar în vremea lui Alexandru Lăpușneanu o parte din Dușești este cumpărată de părcălabul Ion Stângaciul, al cărui fiu, Ionașco, o vinde, la 15 Septembrie 1581, uricarului Dămian Cârstovici ⁸⁾.

10.

- Suceava. 1462 Octomvrie 18.

25 *Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugii sale Murance, satul Bucșăstii din Cerna, ce-l cumpără, în fața domnului, dela Pătrașco și unchiul său, la prețul de 68 zloți tătarăști.*

Se arată hotarul satului.

30 Copie de pe suret di pe uric vechiu scris pe sârbie dela Ștefan voevod din let 6964 Octomvrie 18, scris în Suciavă de Șteful.

¹⁾ V. Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, Nr. XXXVI, p. 60—61.

²⁾ Vezi actul, la Mihai Costăchescu, *op. cit.*, II, Nr. 35, p. 114.

³⁾ Căci pe baza lor întărește împărțeala ce nepoții lui Sima și ai Anei o fac asupra proprietăților menționate în acele două acte. V. actul lui Petru Rareș, la Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, XVIII, Nr. 81.

⁴⁾ V. *Marele Dicționar Geografic al României*, sub voce.

⁵⁾ V. actul, la Mihai Costăchescu, în *op. cit.*, I Nr. 70 și II, p. 116.

⁶⁾ V. Iulian Marinescu, *Documente relative la Ioan Neculce*, în *Buletinul Comisiei Istorice a României*, IV, p. 65.

⁷⁾ V. actul, la Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, XVIII, p. 140—141.

⁸⁾ V. actul, *ibidem*, XIX, p. 154.

Cu mila lui Dumnezeu noi Stefan voevod, domn țării Moldovei, înștiințare facem cu aciașă carte noastră tuturor cui vor căuta spre dânsa sau o vor auzi cetindu-se și când să va căde cuiva a ști precum au venit înaintea noastră și înaintea a tuturor boerilor noștri, Pătrașcu și cu unchiul său, și de a lor bună voe 5
de nime săliți din uricul tatălui lor, a Dancîului Roșului, un sat anumi Bucșăștii din Cerna, l-au vândut slugii noastre, lui Murance, drept șăsăzăci și opt zloți tătărăști. Și au plătit Murance deplinu toți banii în mâna lui Pătrașcu. Drept aceia și noi văzând a lor ce de bună voe lor tocmală aciașă, așjidire și dela noi am 10
dat . . . ¹⁾ pe acel de mai sus numit sat Bucșăștii slugii noastre, lui Murance, ca să-i fie lui și dela noi uric cu tot venitul lui și fiilor lui, nepoților, strănepoților, prestrănepoților și la tot niamul lui cine-i va fi mai de aproape nestrămutat niciodinioară în veci. Iar hotarul acelui sat să-i fie începând dela câmpu, dela părăul Plopului, pe vale Pleștii, la fântâna lui Leurdiș și dialul în sus 15
și în mijlocul dialului la părăul Niagovii ²⁾ undi cade în Cerna, apoi peste Cerna la dialul Arzgîului ³⁾ și în vârful dialului pără la fântâna Luzii, ce-i supt măstacăn din rădiul runcului a lui Stan și pără la al triile iarăși rădiu a Chicerii și la părăul Boului, 20
apoi vale Cernii în sus, pără la gura Cernii până unde de mai înainte au fost cu dreptul până la gura părăului Frenții și în sus la dumbravă ce-i în vârful dialului unde s'au împlinit la fântâna lui Nan. Atâta-i esti deplin tot hotarul.

Și spre aciașă esti mărturie a însumi domniei meli de mai 25
sus numit Stefan voevod și mărturiia a tuturor boerilor noștri a mari și mici.

Și spre mai mari tăria și întăritura tuturor acestor de mai 30
sus scrisă, poroncit-am credincios boerîului nostru, Dobrul logofăt, să scrie și să lege și pecete la aciașă adivărată carte noastră.

De pe sârbie pe limba moldoveniască pe cât s'au putut ceti și înțalegi, fiind multe slovi șterși de vechimi, s'au tălmăcit, la anul, 1800 Dechemvrie 8 de Polcovnic Pavel Debrîț ot Mitropolie.

¹⁾ In copie: *lipsă*.

²⁾ Sau *Niugovii* mai probabil.

³⁾ In copie: *Арзгълуй*.

Copia după suretul din 1800 al polcovnicului Pavel Debriț, se află în Arhiva Rosetti-Tețcani, documente Cantacuzino-Enescu pachetul VII, doc. 142.

5 Suretul are două date: 1456 și 1462. Noi am admis data 1462 pe considerațiunea că grămaticul Șteful este atestat ca scrib la 1461 ¹⁾).

Un rezumat al unui suret, cu data admisă de noi, amintește Ioan Bogdan în colecția sa ²⁾), iar un alt rezumat îl publică de două ori — odată cu data: 18 Octomvrie 1456 și a doua oară cu data: 1462 — Mihai Costăchescu ³⁾).

10 Destinatarii actului, *Murance*, *Moranciul*, este cunoscut încă sub Petru Aron ⁴⁾).

Desigur, nu încapă nicio îndoială, că atributul *Roșu*, pentru Danciul, vechiul proprietar al Bucșeștilor, provine dintr'o confuzie a tălmăcitorului, între slavonescul Черныи = Negrul și Черленыи = Roșul și în original a fost Черныи — cum de altfel cred deopotrivă Ioan Bogdan ⁵⁾ și Mihai Costăchescu ⁶⁾).

20 Dar faptul că unui aceluiași destinatar i se acordă, la 2 Octomvrie 1460, un alt act — fiind pe lângă Muranciul și un al doilea destinatar și adăugându-se, pe lângă Bucșești, alte trei proprietăți ⁷⁾), că suretul publicat de noi cunoaște și o variantă din anul 1462 ⁸⁾ că amândouă actele apar la o dată atât de apropiată și nu sunt cunoscute decât în surete, că actul lui Petru Aron acordat aceluiași personaj este tot în suret și că toate aceste surete au fost prezentate într'un proces, din 1803, de către răzeșii din Bucșești, județul Bacău ⁹⁾), ne îndrituește să suspectăm autenticitatea tuturor acestor surete ¹⁰⁾).

¹⁾ V. actul, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, p. 46.

²⁾ Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, p. 40, notele actului publicat sub Nr. XXV.

³⁾ Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești dela Ștefan cel Mare*, Nr. 1, p. 1, aici și afirmațiunea că suretul este publicat în rezumat și de Ioan Bogdan — și Nr. 8, p. 44.

⁴⁾ V. actul, la Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, II, Nr. 158.

⁵⁾ Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, p. 40.

⁶⁾ Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești dela Ștefan cel Mare*, p. 19.

⁷⁾ V. suretul, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I Nr. XXIV, p. 39—40, cf. și varianta publicată de Mihai Costăchescu, în *op. cit.*, Nr. 6, p. 39.

⁸⁾ V. varianta la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, Nr. XLI, p. 69 și Mihai Costăchescu, *op. cit.* Nr. 8 p. 44.

⁹⁾ V. relația atât la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, p. 40 cât și la Mihai Costăchescu, *op. cit.*, p. 19.

¹⁰⁾ De altfel și d-l Costăchescu crede că « era poate ceva neregulat în vânzarea și cumpărarea satului » dar în « lipsa originalelor » nu se poate pronunța mai de aproape (v. *op. cit.*, p. 19).

Satul *Bucșești de pe Cerna* există și astăzi ca și pârâul *Cerna* devenit *Cernul* și se află în județul Bacău ¹⁾.

11.

Suceava. 1479 Martie 4.

Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugii și boierului său, panului Dajbog pârcălab de Neamț, satul *Doljeshii* la gura Albănei, cumpărat: două părți, dela Marușca fiica lui Oancea Doljescul, a treia parte, dela Nistor, fiul vitreg al lui Dolj și un alt sat, cumpărat: o parte, dela Mușa fiica lui Manciul altă parte, dela soția lui Danciul și fiul acesteia: Todor și o a treia parte, dela Zoica. I se confirmă și țiganii, cumpărați dela Purcel și dela Ilca, fiica lui Ponici.

Cu martori.

† Многостію божією мы Стефан коекода господарь земли Молдавскон, чиним знаменито не сѣмъ нашимъ листомъ къ сѣмъ кто на немъ кѣзритъ нанъ чтѣши его слышитъ, вже тотъ истиннынъ и кѣрнынъ <нашъ> слѣга и бояринъ панъ Дажбогъ прѣкѣлабъ Немецкѣи слоужилъ намъ правою и кѣрною слѣжею. Тѣмъ мы видѣвши его правѣю и кѣрнѣю слѣжею до насъ жалокали есмы его всебною нашею многостію и дали и потвѣрдилъ есмы емѣ оу нашихъ земли оу Молдавскон села на имѣ: Должешинъ, на оустіе Ябьинѣ цю внь кѣпиль тоѣ село за скон пракѣи пинѣзи, перкы кѣпиль ѣ части оу того села въ Марѣшка дочка Ёанчъи Должескъла за четирѣ ста златѣхъ татарскѣхъ, третѣа частъ того села цю кѣпиль въ Нистра, пасинокъ Должинъ за двѣ ста златѣ татарскѣхъ, дрѣгое село на и въ еше <дрѣгѣю частъ> за скон пинѣзи, една частъ въ Мѣша дочка Манчюлока за ѣ златѣ татарскѣхъ, а дрѣгла частъ въ жена Данчюлока и въ сына ю въ Тадора еше за ѣ златѣ татарскѣхъ, третѣа частъ цю кѣпиль въ Зонка оушѣка ..юдѣка за ѣ златѣ татарскѣхъ, и циганѣ на имѣ: Манчюль съ чѣлѣдїю его цю кѣпиль въ Пѣрчѣла за мѣ златѣ татарскѣхъ и Пынѣтѣ <съ чѣлѣдїю его> цю кѣпиль въ Илка дочка Поничѣка за ѣ златѣ татарскѣхъ. Тоѣ емѣ оурикъ съ късѣмъ дохѣдомъ и дѣтемъ его и братѣамъ его и оушѣчатомъ его и прѣоушѣчатомъ его

¹⁾ V. Marele Dicționar Geografic al României, sub voce.

и працѣрѣтомъ его и въсемъ родъ его кто съ изберець быти емѣ
наближнѣи непорѣшнѣи николѣже на кѣкы вѣчныѣ.

И хотарь тѣмъ селамъ да естъ по старымъ хотаремъ кѣда из
кѣка ѡжилаан.

5 И на то естъ кѣра нашего господства кышенианнаго мы Сте-
фана коюды и кѣра прѣкѣзлюбленнихъ сыновъ господства ми
Илѣандра и Петра и Богдана и кѣра боярь нашихъ: кѣра пана
<Станч>юла, кѣра пана Бланкѣла, кѣра пана Зѣларѣ, кѣра пана
Иѣга, кѣра пана Икашка, кѣра пана Храпа Дѣорника, кѣра пана
10 Дѣмн и кѣра пана Хрѣмана прѣкалабоке Бѣлоградскихъ, кѣра пана
Шандра и кѣра пана Мѣдѣна прѣкалабоке Кѣлѣнскихъ, кѣра пана
Шандри портарѣ Сѡчакского, кѣра пана Гангѣра прѣкалаба Сѡрхен-
ского, кѣра пана Драгоша прѣкалаба Новоградского, кѣра пана Мѣца
Хѣдича, кѣра пана Костѣ спатарѣ, кѣра пана Юри кнѣтѣорника,
15 кѣра пана Германа постелника, кѣра пана Іѡна чашника, кѣра пана
<Петра столника>, кѣра пана <Грозн Мнко>тича комнеса и кѣра
въсѣхъ боярь нашихъ Молдавскихъ, кѣлѣкихъ и малыхъ.

И по нашемъ жикотѣ кто бѣдетъ господарь нашѣи земли Мол-
давской <ѡт дѣтен нашихъ или ѡт нашего племени, или> пакъ бѣди
20 кого Богъ изберець господаремъ быти нашѣи <земли Молдавской
тотъ що бы на не порѣшилъ> нашего даанѣа и ѡутѣрѣженѣа али
що бы емѣ ѡутѣрѣдѣлъ и ѡутѣрѣнилъ емѣ емѣ даан и пот-
вѣрѣдѣн за его правѣю и кѣрѣю сѣбѣе.

И на бошѣи крѣпости и поутѣрѣженѣе томъ кѣсемъ кыше-
нианномъ кѣлѣи емѣ нашѣмъ кѣрномъ панѣ Тѣѡтѣлѣс логофѣтѣс
25 писати и печатѣ нашѣ прикѣсити къ семъ листѣ нашѣмъ.

Писа Тома ѡу Сѡчакѣ, къ лѣтѣмъ хѣцѣз, мѣсѣца Мартѣа дѣ.

Traducere. † Din mila lui Dumnezeu noi Ștefan voevod, domn
al țării Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră
30 tuturor, cari o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că această
adevărată și credincioasă a noastră slugă și boier, pan Dajbog
pârcălab de Neamț, a slujit nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă.
Deci noi văzând a lui dreaptă și credincioasă slujbă către noi,
l-am mîluit cu a noastră osebită milă și i-am dat și întărit lui,
35 în țara noastră, a Moldovei, satele anume: Doljeștii, la gura Albănei,
acest sat ce el l-a cumpărat cu ai săi bani drepti, întâi a cum-
părat 2 părți în acest sat, dela Marușca fiica lui Oancea Doljescul,
cu patru sute de zloți tătărești, a treia parte din acest sat el a
cumpărat-o dela Nistor, fiul vitreg al lui Dolj, cu două sute de

zloți tătărești, alt sat iar cealaltă parte cu ai săi bani, o parte dela Mușa, fiica lui Manciul, cu 60 de zloți tătărești, iar a doua parte, dela soția lui Danciul și dela fiul ei Todor, cu 60 de zloți tătărești, a treia parte el a cumpărat-o dela Zoica, nepoata lui . . . cu 60 de zloți tătărești. Și ȝiganii anume: Manciul cu familia lui, ce l-a cumpărat dela Purcel cu 40 de zloți tătărești și Pântea cu familia lui, ce l-a cumpărat dela Ilca fiica lui Ponici cu 60 de zloți tătărești. Acestea lui uric cu tot venitul și copiilor lui și fraților lui și nepoților și strănepoților lui și răsstrănepoților lui și întregului lui neam cine i se va alege mai de aproape, nestrămutat niciodată în vecii vecilor. 5 10

Iar hotarul acelor sate să fie după vechile hotare, pe unde din veac s'au folosit.

Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului noi Ștefan voevod și credința prea iubiților feciori ai domniei mele: Alexandru și Petru și Bogdan și credința boierilor noștri: credința panului Stanciul, credința panului Vlaicul, credința panului Zbiarea, credința panului Neag, credința panului Ivașco, credința panului Hrană vornic, credința panului Duma și credința panului Hârman, pârcălabi de Bělograd, credința panului Șandro și credința panului Maxim pârcălabi de Chilia, credința panului Șandru portar de Suceava, credința panului Gangur pârcălab de Orhei, credința panului Dragoș pârcălab de Novograd, credința panului Iațco Hudici, credința panului Costea spatar, credința panului Iuga vistiernic, credința panului Gherman postelnic, credința panului Ion ceașnic, credința panului Petru stolnic, credința panului Grozea Micotici comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni, mari și mici. 15 20 25

Iar după viața noastră cine va fi domn al țării noastre, a Moldovei, dintre copiii noștri sau din seminția noastră sau pe fieșcine îl va alege Dumnezeu să fie domn al țării noastre, a Moldovei, acela să nu le strămute dania și întărirea noastră ci să i-o întărească și să i-o împuternicească, fiindcă i-am dat-o și întărit-o pentru a lui dreaptă și credincioasă slujbă. 30

Și spre mai mare tărie și întărire tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru pan Tăutul logofăt să scrie și pecetea noastră să atârne către această carte a noastră. 35

A scris Toma, în Suceava, în anul 6987, luna Martie 4.

Originalul slav, este scris pe pergament destul de gros cu cerneală cafenie, destul de șters, mai cu seamă marginea din

stânga, cu pecetea domnească ce fusese atârnată, căzută, urmele
acesteia atestând-o cele 8 găuri suprapuse 4 câte 4, în formă de
cruce. A fost în păstrarea Bibliotecii Academiei Române având
aceeași proveniență ca și actele de sub Nr. 3 și 4, iar în anul 1945
a fost restituit U.R.S.S. Lungimea textului scris este de 36,5
cm., a crimonului și a lui **M** inițial — de 4,5 cm., iar lățimea
textului scris este de 11—11,5 cm.

Ca și actele de sub Nr. 1, 2, 3, 4, 6, 7 și acesta este necunos-
cut publicațiilor de documente moldovenești din secolul al
XV-lea.

Destinatarul actului, *Dajbog pârcalab de Neamț*, apare pentru
prima oară, cu acest titlu, la 11 Februarie 1478 ¹⁾, dar titlul e
în forma prescurtată: **Немцкаро** = de Neamț, ceea ce înseamnă
că atributul de localitate designa, la boierii cu dregătorie, pe cel
al dregătoriei. Dajbog deține pârcălăbia de Neamț până la 29
Mai 1484 inclusiv ²⁾ căci la 8 Iunie 1484 completarea de pârcălăb
de Neamț pentru Dajbog, aparține lui Ioan Bogdan ³⁾, iar la 14
Septemvrie 1486, apar ca pârcălăbi de Neamț: Micotă și Reațeș ⁴⁾,
Dajbog apărând între martorii fără dregătorie tot timpul până la
2 Noemvrie 1491 ⁵⁾. Până a nu fi pârcălăb, Dajbog deținuse, înce-
pând cu 13 August 1471 ⁶⁾ și până la 22 Mai 1476 ⁷⁾, demnitatea
de ceașnic sau paharnic ⁸⁾.

Oancea Doljescul, stăpânul vechi și probabil chiar întemeie-
torul satului Doljești, căci numele său apare, ca genetiv po-
sesiv slav, pentru fiul său vitreg Nistor sub forma: **Должин** =
al lui Dolj, deci satul lui Dolj = Doljeștii, este greu de
identificat.

Satul Doljești dela gura Albănei este necunoscut altor acte
moldovenești din veacul al XV-lea, dar el este menționat în cro-
nicele moldovenești din acel timp. Astfel în cronica zisă dela
Bistrița relatându-se prima luptă a lui Ștefan cel Mare cu Petre

¹⁾ V. actul cu această dată, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, Nr. CXX.

²⁾ V. actul *ibidem*, I, Nr. CLVII.

³⁾ V. Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, p. 288.

⁴⁾ V. actul, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, Nr. CLVIII.

⁵⁾ V. actul, *ibidem*, I, Nr. CCXLVI.

⁶⁾ V. actul, *ibidem*, I, Nr. XC.

⁷⁾ V. actul, *ibidem*, I, Nr. CXIV.

⁸⁾ Sinonimul paharnic apare numai într'un singur act, destinat unei
mănăstiri, cf. acest act, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, Nr. CIV.

Aron se arată că aceasta s'a dat *la locul numit Hriasc în Doljești* ¹⁾, iar cronica zisă dela Putna numește locul *pe Siret, în tină în Doljești* ²⁾, cum de altfel dă și letopisețul, de mai târziu, al lui Azarie ³⁾. Deci satul se afla pe Siret și în județul Roman, unde există și astăzi. În a doua domnie a lui Petru Rareș Doljeștii se afla tot în stăpânirea urmașilor lui Dajbog ⁴⁾, dar la jumătatea celui de al doilea deceniu al secolului al XVII-lea în Doljești stăpâneau nepoții Anghelinei Goioaia, pe baza unui uric de cumpărătură din timpul lui Ioan Vodă Armeanul ⁵⁾.

Cel de al doilea sat, ce nu se poate citi din cauză că pergamamentul este șters în acel loc, credem că este satul *Dăncești din Poeni* ce apare în actul de întărire al lui Petru Rareș, din 20 Aprilie 1546, ca fiind al doilea sat de cumpărătură al pârcălabului Dajbog, cumpărătură făcută în timpul lui Ștefan cel Mare, primul sat fiind Doljești ⁶⁾. Un sat Dăncești există încă în timpul lui Alexandru cel Bun, pe pâraul Cuțitna ⁷⁾, azi Cuțicna sau Cuțigna din județul Vaslui ⁸⁾, din care astăzi n'a mai rămas decât o vale și un deal: Dăncești, în comuna Țigănești din același județ ⁹⁾.

12.

1487 Ianuarie 11.

Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugii sale Radul Pătrășcan, satele : Beneștii pe pâraul Beneștilor și Buciumii

¹⁾ V. Ioan Bogdan, *Cronice inedite atingătoare de istoria Românilor*, București, 1895, p. 37 și planșa III.

²⁾ Idem, *Vechile cronice moldovenesci până la Urechia*, p. 144, 194, 253 și 254.

³⁾ Idem, *Letopisețul lui Azarie*, p. 91 și 126.

⁴⁾ Aceștia erau : Titina soția lui Iașco stolnicul cu fratele e Tătar, nepotul de soră al Titinei, Isaia fiul Anghelinei, nepotul lui Cupeici <sic>, toți stră-nepoți ai lui Dajbog fost pârcălab de Hotin, v. actul cu data: 20 Aprilie 1546, rezumat de Mihai Costăchescu, în *Documentele moldovenesti dela Bogdan voevod*, p. 240 n. 95.

⁵⁾ V. actul lui Ioan Vodă Armeanul, în *Arhiva Istorică a României*, I, 1, p. 158.

⁶⁾ V. actul, la Mihai Costăchescu, în *op. cit.*, p. 240 n. 95.

⁷⁾ V. actul lui Ștefan cel Mare, din 18 Ianuarie 1490, la Ioan Bogdan, *op. cit.*, I, Nr. CCVII.

⁸⁾ V. *Marele Dicționar Geografic al României*, sub voce.

⁹⁾ *Ibidem*.

cum și o bucată de loc din hotarul Mihneștilor, ce i le vinde, în fața domnului, Ioan feciorul lui Toma Fulovici, la prețul de 300 zloți. Se arată hotarul satelor.

Leat 6995 Ghenar 11 ispisoc dela Stefan vodă.

5 Toți cini or citi sau or audzi cetind, facem știre precum au venit înaintea noastră și înaintea tuturor boiărilor nostri moldo-
vinești sluga noastră Ivan ficior Tomii Fulovici, de bună voe lui, nesilit, niîmpresurat, au vândut a sa driaptă ocină dintr'al său drept uric ci au avut dela¹⁾ satul anume Beneștii pe
10 părăul Beneștilor și alt sat anumi Buciumii¹⁾ și o bucată de loc din hotarul Mihneștilor, slugii noastre, Radului Pătrășcan, drept 300 zloți, denainte noastră și denainte boiărilor noștri i-au făcut plată deplină.

Pentru aceia și noi am dat și am întărit slugii noastre, Radului
15 Pătrășcan, pe aceli de mai sus zisă: satul Beneștii și Buciumii și acia bucată de loc din hotarul Mihneștilor ca să-i fie dela noi uric cu tot venitul, lui și feciorilor și nepoților și strănepoților și răstrănepoților lui și a tot niamul lui cât să vor alegei mai di aproape, neclintit și nerușit în veci.

20 Iar hotarul acelor doauă sati Beneștii și Buciumii ca să fie pe hotarul cel vechiu pe unde au trăit din veci. Iar hotarul cei bucăți de loc din hotarul Mihneștilor ca să fie din margine pădurii, dintr'un fag însămnat drept peste părău pân în ceia margini de pădure într'un măr.

25 Și spre aciasta singur Stefan vodă și pune credința a tuturor boiărilor ci au fost pe atunci.

Și pentru mai mari credința și întărire a toati căti mai sus s'a scris, am poroncit boiărilor nostru Tăutului logofăt să scrie și pecete noastră să o lege la aciastă adevărată carti a noastră.

30 U Ias leat 7240 Ghenar 6

Pavel gramatic procital

35 Suretul scris pe hârtie, cu un spațiu gol în două locuri (cel de al doilea spațiu însă n'are nici un rost), se află în Biblioteca Academiei Române (între materialul neclasad, fiind cumpărat, la 28 Iunie 1902, dela Valerian Mussu).

¹⁾ Spațiu alb în suret.

Ca și actele de sub Nr. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 11 și acesta este necunoscut publicațiilor de documente moldovenești din veacul al XV-lea.

Este greu de identificat destinatarul actului, *Radul Pătrășcan* cum și cel care face vânzarea: *Ivan, feciorul lui Toma Fulovici*.

Satul *Benești* există și astăzi, aflându-se în plasa Crasna din județul Vaslui ¹⁾. După harta lui Bawr ²⁾ satul era așezat, în secolul al XVIII-lea, chiar la gura pârăului Benea, ce se varsă în Crasna.

Este greu de identificat satul *Buciumi* cum și *hotarul* Mihneștilor. Un sat Buciumi era în drum spre mănăstirea Dobrovăț ³⁾, un altul se afla pe Bârlad ⁴⁾. Un sat Mihnești se găsea, la 1617, în ținutul Cârligăturii și devenise, la această dată, proprietatea marelui vornic Nestor Ureche ⁵⁾.

13.

Suceava. 1493 Octomerie 28.

Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugilor sale: Danciul, fratelui său Dragotă și socrului său Mălaiu și lui Toma Bosioc, Seliștea lui Dănău unde au fost Lieștii pe Putna, ce le-o vând lor, în fața domnului, Pătru Dănău cu fratele său Grozav și cu sora lor Mărușca, copiii lui Grozea Dănău, pe prețul de 40 zloți tătărăști, această plată făcându-se pe deplin, tot în fața domnului.

Cu martori.

† Милостїю божїю мы Стефан коекода господарь земли Молдавскон, знаменито чиним нѣ сим листом нашим къѣм кто на н кѣрнт на н его чтючи слышнт уже прїидоша прѣд нами н прѣд оушими нашими молдавскими бояре великими н малими наши слуги: Пѣтрѣ Дѣнѣоу н братъ его Грозавъ н сестра ихъ Мѣршѣка, сынѣмъ Грозевѣ Дѣнѣоу, по ихъ доброй волѣ никим непоуѣ-

¹⁾ V. *Marele Dicționar Geografic al României*, sub voce.

²⁾ V. pentru această hartă, mai sus, p. 36 n. 3.

³⁾ V. actul din 1503, la Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești dela Ștefan cel Mare*, p. 260.

⁴⁾ V. actul din 2 Martie 1508, la Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești dela Bogdan Voevod*, Nr. 34.

⁵⁾ V. *Buletinul Comisiei Istorice a României*, II, p. 170.

Писал Палаѣа Дѣак ѡ Говчакѣ к лѣтѣмъ ꙗко мѣсѣца Октобра кн.

Traducere. † Din mila lui Dumnezeu noi Ștefan voevod, domn al țării Moldovei, facem cunoscut, cu această carte a noastră, tuturor care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că au venit înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici slugile noastre: Pătru Dănău și fratele său Grozav și sora lor Mărușca, fiii lui Grozea Dănău, de a lor bună voe de nimeni nesiliți și nici asupriți, și au vândut a lor dreaptă ocină din al lor uric drept, o seliște anume, Seliștea lui Dănău unde au fost Lieștii pe Putna. Aceasta au vândut slugilor noastre: lui Danciul și fratelui său Dragotă și socrului său Mălaiu și lui Toma Bosioc pentru 40 zloți tătărăști. Și s'au sculat slugile noastre: Danciul și fratele său Dragotă și socrul său Mălaiu și Toma Bosioc de au plătit toți deplin acești mai sus scriși bani, 40 zloți tătărăști, în mâinele slugilor noastre: Pătru Dănău și fratelui său Grozav și sorii lor Marușca fiii lui Grozea Dănău, înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni. Deci noi văzând a lor bună voie și tocmeală și plata deplină și noi de asemenea și dela noi am dat și am întărit slugilor noastre, lui Danciul și fratelui său Dragotă și lui Mălaiu și lui Toma Bosioc, această mai înainte pomenită seliște anume, Seliștea lui Dănău, unde au fost Lieștii pe Putna, să fie lor dela noi uric cu tot venitul și copiilor lor și nepoților lor și strănepoților lor și răsstrănepoților lor și întregului lor neam care se va alege lor mai de aproape, nestricat niciodată în veci. Iar hotarul acestei mai sus scrise seliști să fie din toate părțile după vechiul hotar unde din veac s'au folosit.

Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului noi Ștefan voevod și credința prea iubiților fii ai domniei mele: Alexandru și Bogdan-Vlad și credința boierilor noștri: credința panului Duma pârcălab, credința panului Gangur Orheianul, credința panului Boldor vornic, credința panului Hârman, credința panului Șteful, credința panului Mușat, credința panului Purece și a panului Toader pârcălabi de Hotin, credința panului Micotă și a panului Reașes pârcălabi de Neamț, credința panului Andreica Ciortorovschi, credința panului Șandru Novogradeanul, credința panului Dinga, credința panului Călnău spătar, credința panului Isac vistearnic, credința panului Ieremia postelnic, credința panului Moghilă ceașnic, credința panului Frunteș stolnic,

credința panului Petrica comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici.

Iar după viața noastră cine va fi domn al țării noastre, a Moldovei, dintre copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși fiecare
5 îl va alege Dumnezeu să fie domn al țării noastre, a Moldovei, acela să nu strice lor dania și întărirea noastră, ci să le-o întărească și să le-o împuternicească, fiindcă am dat și am întărit pentru a lor dreaptă slujbă și pentru că ei și-au cumpărat cu ai lor drepti și curați bani.

10 Și spre mai mare tărie și întărire a tuturor acestora mai sus scrise am poruncit credinciosului nostru pan Tăutul logofăt să scrie și pecetea noastră să atârne către această carte a noastră.

A scris Alexa diac în Suceava, în anul 7001, în luna Octomvrie 28.

Originalul slav ce se afla la Arhivele Statului din Chișinău
15 este scris pe pergament, cu pecetea atârnată căzută după cum atestă o fotografie aflată la Arhivele Statului București (inventariată sub Nr. 1).

Ca și actele de sub Nr. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 11, 12 și acesta este necunoscut publicațiilor de documente moldovenești din secolul
20 al XV-lea.

Personagiile destinate ale actului, cele cari vând cum și satele, sunt greu de identificat.

14.

Vaslui. 1495 Ianuarie 11.

25 Ștefan voevod, domn al Moldovei, dă și întărește, prin carte, slugilor sale: Mareș, Duma Mălăescul, Sima, Nicoară și Petric satul Mereeștii de pe Bârlad.

Cu martori.

† Милостію кождію мы Стефан кождога господарь земли Молдавскон, знаменито чиним ис сим листом нашим, къскм кто на н
30 възрит или его чтючи оуслышит, вже тоти истинніи наши слоуги Мареш и Дума Мълѣскоул и Симе и Никоарь и Петрика слоужили нам право и вѣрно. Тѣмь мы видѣвше нх правкою и вѣрною слоужбою до нас, жаловали есми нх всебою нашою милостію, дали и потвердани есми им от нас оу наших земли оу Молдав-

скон едно село на Бръладѣ¹⁾ Мереціи. Тоє вѣсе вы-
шеписанное да ест им чѣт нас оурик и съ вѣсем доходим им
и дѣтем их равно и оушчатим их и прѣоуноучатим их и праш-
рѣтим их и вѣсемоу родоу их, кто сѣ им избереѣт наближнии
непороушено николже на вѣки.

5

И хотар томоу више писанногоу селоу да ест емоу²⁾ ѡт оуших
сторон по старомоу хотароу коуда из вѣка вживали.

И на то ест кѣра нашего господства вышеписанного мы Сте-
фана воеводѣ и кѣра прѣкѣзлюбленихъ сыновъ господства мы: Плевдан-
дра и Бвгдана-Блада и кѣра бояр нашихъ: кѣра пана Доуми прѣ-
калаба, кѣра пана Бвладора джорника, кѣра пана Хрѣмана, кѣра
пана Цѣфѣоула, кѣра пана Моушата, кѣра пана Тоадера Хотин-
ского, кѣра пана Микотѣ Немецкого, кѣра пана Чорторевского, кѣра
пана Шандра Новоградского, кѣра пана Кланѣоу спѣтарѣ, кѣра
пана Исака кистѣрника, кѣра пана Бремѣл постелника, кѣра пана
Могила чашника, кѣра пана Фроунтеша столника, кѣра пана Пет-
рика комиса и кѣра оушихъ бояр нашихъ молдавскихъ великихъ и
малыхъ.

10

15

И по нашимъ животѣ кто боудетъ господарѣ нашинъ земан Мол-
давскон ѡт дѣтинъ нашихъ или ѡт нашего родоу или пакѣ боуди кого
Богѣ избереѣтъ господаремъ быти нашинъ земан Молдавскон тотъ бы
имъ не порѣшилъ нашего даанѣа и потвержденѣа или бы имъ оутвердѣ-
дилъ и оукрѣпилъ занѣже есми имъ дали и потвердили за ихъ пра-
вою службу.

20

И на бвлоуоу крѣпостъ и потвержденѣе томи вѣсемоу выше-
писанному велѣли есми нашимъ вѣрному жѡпанѡу Тѣоутоулоу ло-
гофетоу писати и нашѡу печатъ прикѣсити къ емоу листѡу нашиму.

25

Писа Плевда оу Баслоуи, в лѣтѣ 537, мѣсѣца Генариа 11.

Traducere. † Din mila lui Dumnezeu noi Ștefan voevod, domn
al țării Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră
tuturor cari o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că aceste ade-
vărate slugi ale noastre: Mareș și Duma Mălăescul și Sima și
Nicoară și Petrică au slujit nouă drept și credincios. Deci, noi
văzând a lor dreaptă și credincioasă slujbă către noi, i-am miluit
cu a noastră deosebită milă, le-am dat și întărit lor, în țara noastră,
a Moldovei, un sat pe Bârlad... Mereești. Acesta tot mai sus

30

35

2. доходим | доуходим.

1) S'a ras un text de circa 5 cm.

2) Sic.

scris să le fie lor și dela noi uric și cu tot venitul, lor și copiilor lor, deopotrivă și nepoților lor și strănepoților lor și răsstrănepoților lor și întregului lor neam, cine li se va alege lor mai de aproape, nestrămutat niciodată în veci.

5 Iar hotarul acestui mai sus scris sat să le fie lor din toate părțile după vechiul hotar, pe unde din veac s'au folosit.

Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului noi Ștefan voevod și credința preaiubiților feciori ai domniei mele: Alexandru și Bogdan-Vlad și credința boierilor noștri: 10 credința panului Duma pârcălab, credința panului Boldur vornic, credința panului Hârman, credința panului Șteful, credința panului Mușat, credința panului Toader Hotineanul, credința panului Micotă Nemțeanul, credința panului Ciortorovschi, credința panului Șandru Novogradeanul, credința panului Călnău spătar, 15 credința panului Isac vistiernic, credința panului Ieremia postelnic, credința panului Moghilă ceașnic, credința panului Frunteș stolnic, credința panului Petrică comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni: mari și mici.

Iar după viața noastră cine va fi domn al țării noastre, a Moldovei, dintre copiii noștri, sau din neamul nostru, sau pe fieșcine 20 îl va alege Dumnezeu să fie domn al țării noastre, a Moldovei, acela să nu le strămute dania și întărirea noastră, ci să le-o întărească și imputernicească, fiindcă le-am dat-o pentru a lor dreaptă slujbă.

25 Și spre mai mare tărie și întărire tuturor acestora mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru jupan Tăutul logofăt să scrie și pecetea noastră să atârne către această carte a noastră.

A scris Alexa, în Vaslui, în anul 7003, luna Ianuarie 11.

Originalul slav, scris pe pergament gros cu cerneală albăstrie, 30 cu pecetea domnească ce fusese suspendată, căzută, se află în Biblioteca Academiei Române (Documente cu peceti aplicată sau lipsă, CCXIX-1, cumpărat dela doamna Elena Sculy). Lungimea textului scris este de 24—26 cm., a crimonului și a lui **M** inițial de 5,6 cm., iar lățimea textului scris este de 18—21 cm. În rândul 1 35 corespunzător ediției de mai sus în original se află ras un text de circa 5 cm.

Ca și actele de sub Nr. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 11, 12, 13 și acesta este necunoscut publicațiilor de documente moldovenești din secolul al XV-lea.

Destinatarii actului sunt greu de identificat.

Satul *Mereștii* exista și la 1448 căci, la 15 Iulie 1448, Petru domnul Moldovei întărește boierului său Cernat ploscarul și fratelui acestuia, Șteful, între alte sate, pe Bârlad : Blajari și Merești ¹⁾. In prima jumătate a secolului al XVII-lea era proprietate răzeșească, căci la 17 Noemvrie 1635, un Macarie fiul unuia Negolia vinde partea sa din moșia Mirăești, din ținutul Tecuci mănăstirii Aron Vodă ²⁾. Acestei mănăstiri i se confirmă apoi, la 9 Aprilie 1663, și donația ce i-a făcut, sub Vasile Lupu, și Enachi postelnicul, din aceeași moșie, proprietatea postelnicului fiind cumpăratură dela mai mulți răzăși ³⁾. Satul avea, la 1682, vad de pod peste Siret, se întindea peste Siret până 'n hotarul Negreștilor, spre Răsărit până 'n apa Călmățui iar în Apus până 'n cea a Ruginosului ⁴⁾. La 1690 Mereștii se întindea pe patru bătrâni și dela această dată începe să cumpere părți în sat un Gheorghiță comis, fratele unui Dediu medelnicer ⁵⁾. La 1754 satul se găsea în proprietatea postelnicului Apostol, feciorul lui Gheorghiță comis ⁶⁾. Douăzeci ani mai târziu, îl găsim în proprietatea căpitanului Lupul Coroiu, care capătă Mereștii prin soția sa, fiica Ilincăi soția postelnicului — devenit pitar-Apostol ⁷⁾. Lupul Coroiu stăpânea în devălmășie cu Șerban, cumnatul său, feciorul pitarului Apostol ⁸⁾. Și tot în proprietatea Lupului, care iscălește și Manolache ⁹⁾ îl găsim și la 1820 ¹⁰⁾.

Grafia numelui sub care apare satul Merești, în decursul vremurilor, variază. Astfel la 1635 ¹¹⁾ întâlnim forma *Mirăești* — în caractere chirilice *Мирѣѣци*, ca și în 1819 ¹²⁾, la 1674 — *Mierăști* — *Міерѣци*, ¹³⁾, la 1682 *Meriești* și *Miarăești* (*Міеріци*, *Міарѣци* ¹⁴⁾), la

¹⁾ V. actul, la Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, II, Nr. 88.

²⁾ V. zapisul, în Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 3—CCXIX.

³⁾ V. doc., *ibidem*, 5—CCXIX.

⁴⁾ V. doc., *ibidem*, 11—CCXIX.

⁵⁾ V. doc., *ibidem*, 13—CCXIX, cumpărăturile acestuia sunt atestate apoi la: 1693 și 1714, v. doc. *ibidem*, 15—CCXIX și 93—CCXIX.

⁶⁾ V. doc., *ibidem*, 33—CCXIX.

⁷⁾ V. doc., *ibidem*, 35—CCXIX.

⁸⁾ V. doc., *ibidem*, 40—CCXIX.

⁹⁾ V. doc., *ibidem*, 52, 54, 55 și 56—CCXIX.

¹⁰⁾ V. doc., *ibidem*, 63—CCXIX.

¹¹⁾ V. actul, la Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 3—CCXIX.

¹²⁾ V. doc., *ibidem*, 61—CCXIX.

¹³⁾ V. doc., *ibidem*, 6—CCXIX.

¹⁴⁾ V. doc., *ibidem*, 11—CCXIX.

1690 — *Mierăești* ¹⁾, la 1693, 1711 și 1774 ²⁾ *Merăești*, la 1813 *Mireești* ³⁾ și la 1820 *Merești* ⁴⁾ ca și în actul lui Ștefan cel Mare. Satul astăzi există sub forma unei moșii, cunoscută sub numele de *Mirăești* și situată la Sud de comuna Liești din județul Tecuci ⁵⁾.

15.

1499 Septembrie 22.

5

Ștefan voevod < domn al Moldovei >, întărește unei slugi ale sale, nepotul Stașinii, două sate sub codru și anume: Cervacinții și Șarba cum și moara din Ivancicăuți.

Ispisoc dela Ștefan vodă leat 7007 Săptămărie 22.

10

Facem știri cu aciașă carte a noastră tuturor cui pre dânsa ar căuta sau citind vor asculta. Iată acestu adevărat sluga noastră () ⁶⁾ nepoții Stașinii, l-am miluit dintru a noastră osăbită milă, i-am dat și i-am întărit în pământul nostru a Moldovii cu doao sate supt codru anume Cervacinții și alt sat anume Șarba și moara carii în Ivancicăuți ca să o aibă

15

Ion Grama l-am scris.

Suretul din secolul al XVIII-lea, se află în Biblioteca Academiei Române (Documente cu peceti aplicată sau lipsă, CCXX-3, donația Artur Gorovei).

20

Un rezumat sumar cu data de zi 27, a dat M. Costăchescu în *Documente moldovenești dela Ștefan cel Mare*, sub N°. 72.

Este greu de identificat *Stașina*, al cărei nepoți sunt destinatarii actului.

În schimb putem avea o identificare a satelor.

25

Astfel dintr'un uric, cu data 15 Ianuarie 1614 ⁷⁾, al lui Ștefan

¹⁾ V. doc., în B. Bl. Acad. Române, secția mss, Doc. 13—CCXIX.

²⁾ V. doc., *ibidem*, 15, 21 și 35—CCXIX.

³⁾ V. doc., *ibidem*, 50—CCXIX.

⁴⁾ V. doc., *ibidem*, 63—CCXIX.

⁵⁾ V. *Marele Dicționar Geografic al României*, sub voce.

⁶⁾ Aceste paranteze există întocmai, cu spațiul alb, în suret.

⁷⁾ V. actul, în Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 35—CCXX.

fiul lui Ștefan Tomșa ¹⁾ se vede, că la această epocă, satele erau stăpânite de nepoții lui Budea și ai lui Mihul Ponici, numele satelor fiind redată în următoarea grafie: Черевачиѣи, Шарба, Иканчикъсиѣи. Șase ani mai târziu după acest act, o carte a lui Gaspar Grațiani ²⁾ arată că satele se aflau în ținutul Hârlăului, pe pârâul Bucecea, dar numele primelor două sate este în parte schimbat 5
căci în carte scrie: Черевачиѣи и Костинеѣи что сѧ зовѣт Шарба adică: Cerevăceștii și Costineștii ce se chiamă Șarba. Însă o carte, din 28 Mai 1659, a lui Gheorghe Ghica, lămurește că Vancicăuștii se chemau Costinești ³⁾. Odată cu acest an au început și 10
înstreînările satelor, căci la 16 Iunie un Pănteley cu soția lui Merlușca fata Irinei, nepoata lui Isac și strănepoata lui Vasile fost căpitan de curteni, vinde partea ei, din satul Șarba, vameșului Pascal ⁴⁾. Și exact la aceeași dată face același lucru și « giupăneasa Alixandra » fata lui Cărăiman fost vistiernic, « fămeia lui Nicolae din Costinești » ⁵⁾. O întăritură, din 1667, a lui Iliăș Alexandru, ne arată fixat ca proprietar în Costinești și Dragomănești pe Solomon 15
Bărlădianul vornicul cel mare de țara de jos, pe lângă el însă erau și: Gligorașco, Simeon și Ion feciorii lui Vasile căpitanul cum și un Dociu ⁶⁾. Opt decenii mai târziu, atestăm ca moștenitori ai 20
marelui vornic de țara de jos, pe Gheorghe Arapul fost al doilea medelnicer și pe Ștefan Gherghel fost postelnic ⁷⁾. La această dată și anume, la 15 August 1747, Grigorie Ghica scrie lui Ion Diamandi fost mare jîtnicier și lui Ion Izmană fost mare șetrar că înaintea 25
lui au avut judecată Gheorghe Arapul fost al doilea medelnicer și Ștefan Gherghel fost postelnic cu Dumitrașco Dociul feciorul lui Gheorghită Dociul pentru patru sate « ce sintu unul lângă altul cu hotarăle anume: Cerviceștii și Șarba și Costineștii și Drăgomăneștii la ținutul Hârlăului ». Cei doi dintâi, scrie domnul, au arătat că 30
« din început aceste sate au fost osăbite cu numele lor și cu hotarăle lor » și că ei le au de pe Solomon Bărlădianul logofăt și li-au fost

¹⁾ Din data de an a actului specificat, cifra « (din зрѣкѧ) nu se vede, dar prezența lui Beldiman mare logofăt, ca diriguitor al actului, atestă existența ei.

²⁾ V. doc., în Biblioteca Acad. Rom., Doc. 41—CCXX.

³⁾ V. doc., *ibidem*, 31—CCXXI. În doc... și « un vad de moară pe apa Bucecei pre hotarul Vancicăuștilor ce să chiamă Costineștii ».

⁴⁾ V. doc., în Biblioteca Acad. Rom., secția mss, Doc. 32—CCXXI.

⁵⁾ V. doc., *ibidem*, 33—CCXXI.

⁶⁾ V. doc., *ibidem*, 44—CCXXI.

⁷⁾ V. doc., *ibidem*, 21—CCXL.

date zestre de soacra lor, Safta comisoaia, lui Ghiorghiță Frățituță, iar acesteia, de muma ei Ilinca, nepoata lui Bărlădianul și Ilincăi de logofătul Bărlădianul. Aceiași mai arată că «osăbit» mai au cumpărături făcute de logofătul Vasile Dămiian tatăl soacrei lor și de socrul lor. Dar având și uricarul Strătulat Borălianul, moșul Doceștilor, cumpărături în Drăgomănești s'a ridicat cu judecată Dumitrașco Dociul împotriva lui Gh. Anghel Arapul care neavând lângă sine «dresele», au arătat numai o hotarnică a armașului Ionașco Tălmaci — iar Dumitrașco Dociul un ispisoc dela Ștefan Tomșa în care scrie c'au cumpărat jumătate din a treia parte «din sat Ivancicăuții ce să numescu Dragomăneștii și pomenindu și la titulușul hotarniciei lui Tălmaciu că aceste sate Dragomăneștii și Costineștii și Șarba și Cerviceștii mai înainte vrăme ar fi fost toate un sat și s'au chemat Ivancicăuții». Grigorie Ghica arată, în continuare, că judecata a dat dreptate Doceștilor dar «acum aducând Gheorghe Arapul și Ștefan Gherghel dresăle lor, de iznoavă» cerând judecată și judecându-se din nou, s'au aflat, la aceștia doi «ispisoace mai vechi decât a Dociului, unul iarăși dela Ștefan Vodă Tomșă mai vechiu cu noă ani și altul dela Ștefan vodă cel bun încă și mai vechiu cu o sută și cinsprăzece ani scriindu pre aceste patru sate mai sus numite că din început au avut osebite unul de cătră altul și cu numele lor și cu hotarale lor». Domnul mai arată că cei doi boieri aveau și un ispisoc dela Gheorghe Ghica din 7167 în care scrie numai Șarba și conchide că Tălmaciul a greșit în «titulușul» hotarniciei sale, dar hotarnica în sine e bună și că Ioan Diamandi cu Ion Izmană să despartă Drăgomăneștii de Costinești punând și pietre de hotare ¹⁾.

Deci Gheorghe Arapul și cu Gherghel prezintă, în sprijinul dreptății lor, și actul lui Ștefan cel Mare din anul 1499, ce-l publicăm în suret, căci actul lui Ștefan fiul lui Ștefan Tomșa, citat mai sus, este din 1614.

Satul Cervacintî = Cervăcești, există și astăzi și cunoscut sub numele de *Cervicești* se află în comuna Cucoreni, plasa Târgul din județul Botoșani ²⁾. Tot așa și *Șarba*, cunoscută, încă la începutul secolului al XVII-lea, sub numele *Costinești*, există sub acest din urmă nume în aceeași plasă și județ ca și *Cervicești* ³⁾. Cât despre

¹⁾ V. doc. citat mai sus, în nota 7 de pe p. 75.

²⁾ V. *Marele Dicționar Geografic al României*, sub voce.

³⁾ *Ibidem*.

Ivancicăuți, acesta, încă la jumătatea secolului al XVII-lea, se înglobase în Costinești.

16.

Vaslui. 1502 Martie 10.

Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, boierului său Toader Toc stolnic schimbul ce-l face, în fața sa, cu Marenca fiica lui Mihul Epure și nepoata lui Toma Solescul, luând dela Marenca satul Solești de pe Vaslui unde a fost strămoșul ei Andrei și unde a fost jude Mihailo Negrul și dându-i în schimb satul Folești de pe Crasna și 100 zloți tătarăști.

Cu martori.

† Милостію божією мы Стефанъ воевода, господаръ земли Молдавскіи, знаменито чинимъ исъ сямъ нашимъ листомъ късѣмъ кто на ныъ зрытъ или чтоучи его слышитъ, уже тотъ истинна Маренка дочка Михѣла Епѣрѣ, оуника Толмина Голескоула прѣиде прѣдъ нами и прѣдъ оунами нашими молдавскыми бояре по скоенъ добронъ коли никымъ непонѣжена а ни присилована и проминѣла скою правсѣю ѡтнинѣ ѡтъ енъ пракаго зрика и дала слоуѣсѣ нашимъ кѣрномѣ панѣ Тоадерѣ Тѡкоу столникѣ едно село на Басалѣ на имѣ Голесци гдѣ былъ прѣдѣдъ енъ Андрей гдѣ былъ жѡде Михѣло Негроула. А пакъ нашъ кѣрнѣи слоуга панъ Тоадерѣ Тѡкъ столникъ далъ Маренкы дочкы Михѣла Епѣре измѣнѣ за то скою правсѣю ѡстѣнинѣ выкоупленѣе едно село на Красномъ на имѣ Фолесци и еще придалъ енъ стѡмъ златѣ татарскыхъ и прикнѣи старое цю бѣло ѡтъ оуника нашего ѡтъ Стефана воеводи; и пакъ и дрѣгое прикнѣи коуѣнежное цю ѡтъ насъ же на тое село на Фолесци ѡиъ еще далъ ихъ ѡбѣ оу рѣкы Маренкы дочка Михѣла Епѣре, прѣдъ нами же и прѣдъ нашими бояре. Ино мы кидѣкши добрѣю ихъ колю и тѡкѣмъ пакъ и добрѣю ихъ измѣнѣ цю же ѡни промежи собою измѣнили соби свои правѣи ѡтнинѣ по ихъ добронъ коли, а мы такожде и ѡтъ насъ есмы дали и потѣрдѣли сѣсѣкъ нашимъ кѣрномѣ панѣ Тоадерѣ Тѡкѣ столникѣ тое прѣдреченное село на Басалѣ на имѣ Голесци гдѣ былъ Андрей <прѣдѣдъ енъ> ¹⁾ гдѣ былъ жѡде Михѣло Негроула, како да есть емѣ ѡтъ насъ зрикъ, и съ късѣмъ доходѣмъ емѣ и дѣтелъ

¹⁾ Omis in original.

его и братїам его и оуишчатом его и прѣишчатом его и праишрѣтом
его и късемъ родъ его кто съ еѣмъ избѣретъ наближнїи непорѣ-
шено николи на кѣкы.

И хѣтар томъ кышереченномъ еѣмъ на имѣ Солеши цю на Баслаши
да еѣтъ съ кѣсѣми сконмы старыми хѣтарми покѣда из кѣка
ѡжижали.

И на то еѣтъ кѣра нашего господства кышенисаннаго мы Сте-
фана коекоди и кѣра прѣвѣзлюбленнаго сына господства мы Бог-
дана коекоды и кѣра нашихъ бояръ: кѣра пана Дѣми и кѣра пана
Болдора дкорника, кѣра пана Шефѣла, кѣра пана Брѣдѣра, кѣра
пана Тоадѣра и пана Негрила паркалабоке Хотинскїи, кѣра пана Ере-
мїа <и> пана Драгоша паркалабоке Немецкїи, кѣра пана Шандра
паркалаба Нокорадского, кѣра пана Дѣска Прѣсрѣ портарѣ Гѡчак-
ского, кѣра пана Кѣлнѣс спатарѣ, кѣра пана Исака кѣстѣрника,
кѣра пана Козма Шарпи постелника, кѣра пана Могила чашника,
кѣра пана Фрѣнтѣша столника, кѣра пана Петрика комиса и кѣра
ѣсихъ бояръ нашихъ молдавскыхъ и великихъ и малихъ.

И по нашемъ жикотѣ кто еѣдетъ господарѣ нашихъ земли ѡт
дѣти нашихъ или ѡт нашего родъ или пакѣ еѣди кого Богъ избѣ-
ретъ господаремъ быти нашихъ земли Молдавскон тѣмъ бы еѣмъ не по-
рѣшиа нашего даанїа и потѣрѣженїа или бы еѣмъ оутѣрѣдиа и
оукрѣпиа <завѣже дади> и потѣрѣдили еѣмы еѣмъ за его правѣю и
кѣрѣю сѣжѣѣ.

И на бѣлш . . крѣпѡст и потѣрѣженїе томъ кѣсемъ кышени-
санномъ кѣлѣи еѣми нашемъ кѣрномъ панѣ Таѣтѣлѣ логофѣтѣ пи-
сати и нашѣ печать прикѣсити к еѣмъ нашемъ листѡу.

Мѣтеи писаль ѡ Баслаши, к лѣто хѣи мѣсѣца Мартїа 1 дѣнѣ.

Traducere. † Din mila lui Dumnezeu noi Ștefan voevod, domn
al Țării Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor
cari o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că această adevărată
Marenca fiica lui Mihul Epure, nepoata lui Toma Solescul, a venit
înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni,
de a ei bună voie de nimeni nesilită și nici asuprită și a schimbat
a sa dreaptă ocină, din dreptul ei uric, și a dat slugii noastre credin-
ciosului pan Toader Toc stolnic un sat pe Vaslui, anume Solești,
unde a fost strămoșul ei Andrei, unde a fost jude Mihailo Negrul.
Și iarăși a noastră credincioasă slugă panul Toader Toc stolnic a
dat Marencăi, fiica lui Mihul Epure, schimb pentru aceasta, a lui
dreaptă ocină cumpărătură un sat pe Crasna anume Folești și încă i-a

mai dat ei o sută de zloți tătărești și vechiul privilegiu ce era dela unchiul nostru, dela Ștefan voevod, și iarăși și alt privilegiu de cumpărătură ce-i și dela noi pe acel sat pe Folești, el încă le-a dat, pe amândouă, în mâinile Marencăi fiica lui Mihul Epure, înaintea noastră și înaintea boierilor noștri. Deci, noi văzând a lor bună voie și tocmeală iarăși și a lor schimb bun ce au schimbat ei între dâșii ale lor drepte ocine de a lor bună voie, iar noi de asemeni și dela noi am dat și am întărit slugii noastre credinciosului pan Toader Toc stolnic, acest mai înainte zis sat pe Vaslui anume Solești unde a fost strămoșul ei Andrei, unde a fost jude Mihailo Negrul, ca să-i fie lui dela noi uric și cu tot venitul, lui și copiilor lui și fraților lui și nepoților lui și strănepoților lui și răsstrănepoților lui și întregului lor neam cine i se va alege lui mai de aproape neclintit niciodată pe veci.

Iar hotarul acestui mai sus zis sat anume Solești ce este pe Vaslui să fie cu toate ale sale vechi hotare pe unde din veac s'au folosit.

Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului noi Ștefan voevod și credința preaiubitului fiu al domniei noastre Bogdan voevod și credința boierilor noștri: credința panului Duma și credința panului Boldor vornic, credința panului Șteful, credința panului Brudur, credința panului Toader și a panului Negrilă pârcălabi ai Hotinului, credința panului Ieremia și a panului Dragoș pârcălabi ai Neamțului, credința panului Șandru pârcălab al Novogradului, credința panului Luca Arbure portar al Sucevii, credința panului Călnău spatar, credința panului Isac vistiernic, credința panului Cozma Șarpe postelnic, credința panului Moghilă ceașnic, credința panului Frunteș stolnic, credința panului Petrică comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni și mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi domn al țării noastre dintre copiii noștri sau dintre neamul nostru sau iarăși pe oricine îl va alege Dumnezeu să fie domn al țării noastre, a Moldovei, acela să nu strice lui dania și întărirea noastră ci să-i întărească și să-i împuternicească fiind-că i-am dat și i-am întărit lui, pentru a lui dreaptă și credincioasă slujbă.

Și spre mai mare putere și întărire a tuturor acestor mai sus scrise am poruncit credinciosului nostru pan Tăutul logofăt să scrie și pecetea noastră să atârne către această carte a noastră.

A scris Matei, în Vaslui, în anul 7010, în luna Martie a 10 zi.

Originalul slav, scris pe pergament, cu pecetea domnească ce fusese atârnată, căzută, se află în Biblioteca Academiei Române

(Documente cu peceti aplicate sau lipsă, CCXXIV-2, cumpărat la 7 Martie 1940, dela Rosetti-Solescu). Lungimea textului scris este de 38—39 cm., a crismonului — de 6 cm., a lui **M** inițial de 6—6,3 cm., iar lățimea textului scris este de 13,50—14,50 cm. Pe verso actului sunt însemnări chirilice românești fără importanță. Din cauza păturirii, actul este rupt puțin la îndoituri.

Actul este cunoscut într'un rezumat publicat în 1925 de Iulian Marinescu după condica moșiilor lui Teodor Rosetti-Solescu ¹⁾ rezumat reprodus apoi în colecția Costăchescu ²⁾.

Destinatarii actului nu sunt cunoscuți din alte acte.

Uricul de care amintește actul ca fiind dela Ștefan unchiul lui Ștefan cel Mare, adică dela Ștefan fiul lui Alexandru cel Bun, nu este cunoscut până astăzi după cum necunoscut este și cel pomenit ca emanând dela Ștefan cel Mare.

Satele sunt cunoscute, din amintita condică a moșiilor lui Teodor Rosetti-Solescu. Astfel sub Alexandru Lăpușneanu, Toader Toc și Ion Furcică feciorii stolnicului Toader Toc din timpul lui Ștefan cel Mare, vând o parte din *Solești* vornicului Drăghici Nădăbaico ³⁾. Însă în timpul expediției lui Mihai Viteazul la Hotin, împotriva lui Ieremia Movilă, fiii lui Nădăbaico pierd ispisocul de cumpărătură al tatălui lor așa că la 12 Iulie 1602 capătă, dela Ieremia Movilă, un nou privilegiu ⁴⁾. Încă în 1601 în *Solești* pe lângă feciorii stolnicului Toader Toc și cei ai lui Nădăbaico mai stăpânea, o a treia din a șaptea parte a satului, și un pitar Buciumaș, prin cumpărătura dela un Nachidel nepot Cârștii ⁵⁾. La începutul celei de a doua jumătăți a veacului al XVII-lea începe să pătrundă în moșia *Solești* și marele logofăt Nicolae Racoviță ⁶⁾, care prin danii și cumpărături reușește să pună mâna pe răzeșie ⁷⁾, lăsând apoi să continue cotropirea, fiul său Ion Racoviță ⁸⁾. Din hotarnica întocmită, la 28 Iunie 1709, se vede că moșia *Solești* era alcătuită din 411 pământuri — pământul lat de 11 pași — fără delnițele de

¹⁾ V. Iulian Marinescu, *Documente vasluiene extrase din condica moșiilor lui Teodor Rosetti-Solescu*, în *Buletinul Comisiei Istorice a României*, IV, (1925), p. 183—184.

²⁾ Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești dela Ștefan cel Mare*, Nr. 78, p. 241.

³⁾ V. Iulian Marinescu, *op. cit.*, I, Nr. 3.

⁴⁾ *Ibidem*.

⁵⁾ *Ibidem*, I, Nr. 2.

⁶⁾ *Ibidem*, I, Nr. 7.

⁷⁾ *Ibidem* I, Nr. 7, 9 și 10.

⁸⁾ *Ibidem*, I, Nr. 12—23.

fân, împărțite, aceste pământuri, pe bătrânii: Nădăbaico, Buciumaș și Gonța și dintre acestea numai 141 pământuri mai rămăseseră în proprietatea răzășilor ¹⁾. Odată cu sfârșitul primului deceniu al veacului al XVIII-lea apare un nou cumpărător, anume vornicul Iordache Roset ²⁾ — care intrase mai înainte în Solești ca ginere al logofătului Racoviță ³⁾. Iordache Roset și apoi fiul său Ștefăniță continuă cumpărăturile în Solești ⁴⁾ ultima atestare de acest fel fiind la 8 Ianuarie 1765 ⁵⁾.

Cât despre *Folești*, aici la sfârșitul veacului al XVI-lea intră drept cumpărător un vornic Agărici, căci la 21 Noemvrie 1591 un Ion feciorul Antimiei Focșoae vinde acestuia o jumătate din a treia parte din bătrânul Ciorteștilor ⁶⁾. Același cumpără apoi și la 6 Mai 1671 ⁷⁾. Incepând cu anul 1675 apare un nou cumpărător: vătaful — devenit apoi vornic — Golăe ⁸⁾ — care însă era înrudit cu Agăricii ⁹⁾. Până la începutul celei de a doua jumătăți a secolului al XVII-lea sunt stăpâni urmașii Golăeștilor înrudiți cu Agăricii ¹⁰⁾. Dar începând cu 23 Septemvrie 1763 aceștia încep să înstreineze boierilor Rosetești, cel dintâi cumpărător fiind stolnicul Vasile Rosăt ¹¹⁾. Aceluiași boier cum și urmașilor lui încep să vândă și răzășii coborători din Ciortești ¹²⁾ și curând, la 27 Septemvrie 1771, stolnicul Rosăt stăpâna din patru bătrâni ai satului, trei în întregime și din al patrulea o bună parte, iar răzășii mai rămăseră stăpâni pe 50 pământuri din totalul de 450 ¹³⁾.

Amândouă satele există și astăzi în județul Vaslui ¹⁴⁾.

17.

Vaslui. 1502 Martie 17.

Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugilor sale: Groza, Costea, Stănilă, Mănea, Jurj, Radul, Opriș, Dragomir, Ne-

¹⁾ V. Iulian Marinescu, *op. cit.*, în rev. cit., I, Nr. 24.

²⁾ *Ibidem*, I, Nr. 24 și 25.

³⁾ *Ibidem*, I, Nr. 27.

⁴⁾ *Ibidem*, I, Nr. 26, 27 și 31.

⁵⁾ *Ibidem*, I, Nr. 42.

⁶⁾ V. doc. la Iulian Marinescu, în *op. cit.*, II, Nr. 1.

⁷⁾ *Ibidem*, II, Nr. 3.

⁸⁾ *Ibidem*, II, Nr. 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13 și 15.

⁹⁾ *Ibidem*, II, Nr. 20.

¹⁰⁾ *Ibidem*, II, Nr. 19 și 20.

¹¹⁾ *Ibidem*, II, Nr. 22.

¹²⁾ *Ibidem*, II, Nr. 24—26.

¹³⁾ *Ibidem*, II, Nr. 27.

¹⁴⁾ V. *Marele Dicționar Geografic al României*, sub voce.

grilă, Colțea, Ion, Neagoe, Stanciul, Hodorob și Fedca satul Petrești de pe Milcov, ce este între Simionești și Foltești, pe care cei numiți îl cumpără, în fața domnului, dela Anca, Țole și Magda fiicele Neagăi și dela rudeniile acestora: Sima și Băloș, la prețul de 140 zloți iătărești.

5 *Cu martori.*

† Милостію божію мы Стефан коекода господарь земли Молдавскон, знаменито чиним не сим листом нашим <късѣм> ктѣ на ны възритѣ или чтоучи его оуслышитѣ вже прѣидоша прѣд нами и прѣд нашими молдавскими бояре двѣчки Нѣгини на имѣ
10 Янка и Цоле и Магда и племенникове ихъ Енима и Бѣлош по ихъ доброн воли никим непонѣжени а ни присиловани и продали свою праксю ѡтнинѣ ѡт ихъ пракаго зрика едно село на Милковѣ на имѣ Петреци межи Енимѣнѣици и Фолтеци слѣгамъ нашимъ <Грози и Кости и Етъннѣлѣ и Мѣни и Жѣржи и Радѣлѣ и Ёприши и Драгомирѣ и Негрилови и Колици и Іѡнѣ и Нѣгоеки и Етанчѣлѣ и Хо-
15 дороби и Федки за рѣмъ злат татарскыхъ. И ѡ томъ сѣи вышенисанныи наши слѣги заплатили сѣи тоти вышенисанныи пинѣзи рѣмъ злат татарскыхъ ѡ рѣски дочкамъ Нѣгининѣмъ: Янки и Цоле и Магди и племенникомъ ихъ: Енима и Бѣлошѣ прѣд нами и прѣд нашими бояре. Ино мы видѣвше ихъ доброн воли и токмеж и полнѣю заплатѣ, а мы такѡжде не ѡт насъ есмы дали и потвердили слѣгамъ нашимъ: Грози и Кости и Етъннѣлѣ и Мѣни и Жѣржи и Радѣлѣ и Ёприши и Драгомирѣ и Негрилови и Колици и Іѡнѣ и Нѣгоеки и Етанчѣлѣ и Ходороби и Федки тоѣ прѣдреченное село
20 цѣ на Милковѣ на имѣ Петреци, цѣ ест межи Енимѣнѣици и Фолтеци, како да ест имъ ѡт насъ зрикѣ и съ въсѣмъ доходомъ единомъ ѡко и дрѣгомъ и дѣтемъ ихъ и ѡнѣчатомъ и прѣѡнѣчатомъ ихъ и працѣрѣкѣмъ ихъ и въсѣмъ родѣ ихъ кто сѣ имъ избереѣтѣ наиблизнѣи непорѣшенно никомѣже на вѣкы. И хотаръ томъ вышенисанному селѣ на имѣ Петрецимъ, да ест по старомъ хотарѣ по
25 кѣда изъ вѣка ѡживали.

И на то естъ вѣра нашего господства вышенисаннаго мы Стефана коекоди и вѣра прѣкѣзлюбленнаго сына господства мы Богдана коекоди и вѣра бояръ нашихъ: вѣра пана Дѣми, вѣра пана Болдора дворника, вѣра пана Шефѣла, вѣра пана Дѣми Брѣдѣра, вѣра пана Тоадѣра и пана Негрила паркалаевѣ Хотинскыхъ, вѣра пана Еремѣѣ и пана Драгоша паркалаевѣ Немецкихъ, вѣра пана Шандра паркалаѣа Нокоградского, вѣра пана Йрѣврѣкѣ портарѣкѣ Ёвчакского, вѣра пана <Кѣлѣн>ѣѣ <спатар>ѣ, вѣра пана Исака кие-
30

тѣрника, кѣра нана Козми <Шарне> постельника, кѣра нана Могилѣ
чашника, кѣра нана Фрѣнтеша столника, вѣра нана Петрика комиса
и кѣра кѣсѣхъ бояр нашихъ молдавскихъ: великихъ и малыхъ.

Я по нашему животѣ кто едетъ господарь нашей земли, отъ
дѣтей нашихъ или отъ нашего рода или какъ боуди кого Богъ избе- 5
реть господаремъ быти нашей земли Молдавской тотъ бы намъ не
порѣшилъ нашего даданія и покрѣжденія али бы имъ стѣрѣдиль и
скрѣпиль занѣже есмь имъ дали и поткрѣдили за нхъ правдою
служебъ и за цю они кѣпили соби за свои правды нинѣшн.

Я на болюшо крѣпость и поткрѣжденіе томъ кѣсемъ кышенин- 10
санномъ келѣи есмь нашимъ вѣрномъ панѣ Тѣстѣлоки логофетѣ
писати и закрѣсити¹⁾ къ семъ листѣ нашимъ.

Писалъ Іѡнъ Попокничъ въ Васлѣи, въ лѣтѣ 53 мѣсяца Марта 53.

Traducere. † Din mila lui Dumnezeu noi Ștefan voevod domn
al Țării Moldovei, facem cunoscut cu această carte a noastră 15
tuturor căroră o vor vedea sau o va auzi citindu-se, că au venit
înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldoveni, fiicele
Neagăi anume: Anca și Țole și Magda și rudeniile lor: Sima și
Băloș, de a lor bună voie de nimeni siliți și nici asupriți și au vândut
a lor dreaptă ocină din uricul lor drept, un sat pe Milcov anume 20
Petrești, între Simionești și Foltești, slugilor noastre: lui Groza,
lui Costea și lui Stănilă și lui Mănea și lui Jurj și lui Radul, lui
Opriș, lui Dragomir, lui Negrilă, lui Colțea și lui Ion și lui Neagoe
și lui Stanciul și lui Hodorob și Fedcăi pentru 140 zloți tătarești. Și
apoi toate aceste mai sus scrise slugi ale noastre au plătit toți acești 25
mai sus scriși bani, 140 zloți tătarești, în mâinele fiicelor Neagăi:
Ancăi, Țolei, Magdei și rudeniilor lor: Sima și Băloș, înaintea noastră
și înaintea boierilor noștri. Deci noi văzând a lor bună voie și
tocmeală și plata deplină și noi de asemeni și dela noi am dat și
am întărit slugilor noastre: Grozei, Costei, lui Stănilă, Mănei, 30
Jurjii, Radului, lui Opriș, lui Dragomir, lui Negrilă, lui Colțea, lui
Ion, lui Neagoe, Stanciului, lui Hodorob și Fedcăi, acest mai sus
zis sat ce-i pe Milcov anume Petrești, ce este între Simionești și
Foltești, ca să fie lor dela noi uric cu tot venitul unuia ca și altuia
și copiilor lor și nepoților și strănepoților lor și răsstrănepoților lor 35
și întregului lor neam cine li se va alege mai apropiat, neclintit

1) Sic

niciodată în veci. Iar hotarul acestui mai sus scris sat anume: Petreștilor, să fie după vechiul hotar pe unde din veac s'au folosit.

5 Și la aceasta este credința domniei noastre mai sus scrisului noi Ștefan voevod și credința prea-iubitului fiu al domniei noastre Bogdan voevod și credința boierilor noștri: credința panului Duma, credința panului Boldor vornic, credința panului Șteful, credința panului Duma Brudur, credința panului Toader și a panului Negrilă pârcălabi ai Hotinului, credința panului Ieremia și a panului Dragoș pârcălabi ai Neamțului, credința panului Șandru pârcălab al Novogradului, credința panului Arbure portar al Sucevii, credința panului Călnău spătar, credința panului Isac vistiernic, credința panului Cozma Șarpe postelnic, credința panului Moghilă ceașnic, credința panului Frunteș stolnic, credința panului Petrică comis și credința tuturor boierilor noștri moldoveni: mari și mici.

15 Iar după viața noastră, cine va fi domn al țării noastre, dintre copiii noștri sau din neamul nostru sau fiecine îl va alege Dumnezeu să fie domn al țării noastre, Moldovei, acela să nu strice lor dania și întărirea noastră, ci să le-o întărească și împuternicească fiindcă am dat și am întărit lor pentru a lor dreaptă slujbă și pentru-că ei și-au cumpărat cu ai lor bani drepti.

20 Și spre mai mare tărie și întărire a tot ceea ce s'a scris mai sus am poruncit credinciosului nostru pan Tăutul logofăt să scrie și să atârne <pecetea noastră> către această carte a noastră.

A scris Ioan Popovici, în Vaslui, în anul 7010 în luna Mart 17.

25 Originalul slav, scris pe pergament gros, cu pecetea atârnată de act prin șnur roșu împletit în două vițe, se afla, în 1945, la d-l Teodor Teodorescu pensionar din București. Legenda peceții are următorul text: ꙗ печать юв стѣфанъ коевода гвсподар земан мвл-дарскон. Lungimea textului scris este de 15,5—17 cm., lățimea 27,1—28,1 cm., iar lungimea lui М inițial de 5,6 cm.

30 Actul este necunoscut publicațiilor de documente dela Ștefan cel Mare.

Satul Petrești din act există și astăzi — în județul Putna — fiind o suburbie a orașului Focșani ¹⁾. La 1686 o parte din acest sat, cunoscută sub numele de Stoești, se afla în proprietatea Ursei femeia lui Moțoc din Odobești — fiind cumpărată dela frații

¹⁾ V. *Indicatorul statistic al satelor și unităților administrative din România*, București, 1932, p. 286 și 692.

Nastasia și Gavril — Nemțieni —, pe care parte, numita Ursa o dăruiește, dimpreună cu alte părți de moșii, mănăstirii Mira, ctitoria ei și a soțului ei ¹⁾. Iar la 1698, Stoești ca sat se afla în proprietatea lui Ilie Catargiul fost mare comis, fiind moștenit de soția sa Safta, fiica lui Iordache Ruset mare vistier dela bunul ei, Dabița voevod — în calitate de nepoată de fiică ²⁾.

5

Satele Simionești și Foltești nu mai există astăzi în regiunea indicată de act și ele nu apar nici în harta lui Dimitrie Cantemir.

¹⁾ V. zăpisiul, din Aprilie 1686, al Ursei, la Aurel V. Sava, *Documente Putnene*, I, Focșani, 1929, p. 29 și 30.

²⁾ V. documentul, din 25 Februarie 1698, al lui Antioh Cantemir, la Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, IX, p. 194, după originalul aflat în Biblioteca Academiei Române, secția manuscrise, Doc. XCVIII—20.

I N D I C E

INDICELE VOCABULAR AL TEXTULUI SLAV

Se dau numai numele comune, cele onomastice și toponimice fiind trecute, sub formă românească, în indicele textului românesc.

La trimeri cifra aldină indică pagina, iar cea obișnuită rândul din pagina textului sau din nota paginei introducerii unde se găsește cuvântul dat sau forma lui gramaticală ori grafică.

În afară de prescurtările gramaticale obișnuite, am utilizat următoarele:

mbi. = medio-bulgară.

ml. = în actele moldovenești scrise în slavă.

mt. = în actele muntenești scrise în slavă.

pol. = polonă.

pol. v. = polonă veche.

rus. v. = rusă veche.

ucr. = ucraineană.

slav. v. = slavă veche.

ung. = ungară.

а — : *adv.*, și, iar — : *passim*.

али — : *adv.*, ci, sau *pol. v. ali* — ;
21, 22; 22, 29; 29, 36; 34, 9; 41,
36; 62, 21; 68, 34; 78, 21 și
83, 7.

апрнаѣ — : *G. sg. aprnaѣ*, 42, 4.

БѢТИ *v. БѢТИ*.

богъ — : *s. m.*, Dumnezeu — : *N. sg.*,
22, 21; 29, 35; 34, 8; 41, 35; 68, 33;
78, 19 și **богъ** 62, 20 și 83, 5.

божїи — : *adj. m.* — : *dumnezeesc*, al
lui Dumnezeu, *Instr. sg. божїю* 21,
10; 25, 15; 29, 4; 33, 6; 41, 1; 61,
13; 67, 24; 70, 28; 77, 11 și 82, 6.

бошши — : *adj.*, mare — : *Ac. sg. f.*
бошши 62, 24; *бошшо* 83, 10; *бошшю*
68, 37; *бшшошю* 71, 25; *Ac. sg.*
n. бошши 22, 24; 30, 1; 34, 11 și
42, 1.

бошрннѣ — : *s. m.*, boier și *rus. v.* — :
D. sg. бошрннѣ 42, 2.

бошрннѣ *v. бошрннѣ*.

бошрннѣ — : *s. m.*, boier — : *N. sg.* 29, 7
și **бошрннѣ** 61, 16; *G. pl. бошръ* 22, 9
și 17; 26, 1; 29, 21 și 31; 33, 21 și
34, 5; **бошръ** 41, 17; 68, 21 și 29;
71, 10 și 17; 78, 17; 82, 34 și 83, 3;
бошръ 41, 32; 61, 7; **бошръ** 61, 17
și 78, 9; **бошри** 67, 27; 68, 9; 77,
15 și 27 și 83, 9.

братъ — : *s. m.*, frate *N. sg.* 29, 4; **братъ**
33, 6; **братъ** 67, 28 și 68, 5; *G. sg. брата*
29, 26, 27 și 29; 34, 2 și 3 și 41, 15,
21, 26 și 31; *D. sg. братѣ* 68, 3; **братѣ**
68, 8 și 12; *G. pl. брати* 29, 34; 34, 7
și 41, 34; *D. pl. братѣмъ* 21, 20 și
братѣмъ 25, 24.

брѣладъ *v. Bârlad*, în indicele textului
românesc.

брѣхичъ *v. Bârheci*, în indicele textului
românesc.

бѢТИ — : *v.*, a fi, *inf.* 22, 21; 29, 35;
34, 8; 41, 35; 62, 20; 68, 33; 71, 21;

78, 20 și 83, 6; 3 *sg. pr.* *ист* 25, 29; 29, 20; 33, 20; 41, 15; 68, 19; 71, 8 și 82, 32; *истъ* 62, 5 și 78, 7; 1 *pl. pr.* *есин* 29, 11 — 13; 30, 2; 33, 12; 34, 12; 41, 7; 42, 2; 68, 38; 70, 33 și 34; 71, 23 și 78, 25; *есмъ* 62, 25; *есмъ* 21, 15; *есмы* 22, 23 și 25; 25, 20 și 21; 61, 18 și 19; 62, 22; 77, 30; 78, 22; 82, 21 și 88, 8 și 11; 3 *sg. viitor* *бѣдет* 34, 6; 68, 31; 78, 18; 83, 4; *бѣдетъ* 41, 33 și 71, 19; *бѣдетъ* 22, 5 și 19; 29, 33 și 62, 18; 3 *sg. pf.* *был* 29, 13 și 77, 19 și 32; *былъ* 29, 14; *быль* 77, 19; *бна* 32 n. 2; 3 *pl. pf.* 32 n. 2 și 68, 2 și 13; 2 *sg. conj.* *да мѣ* *бѣдетъ* 22, 5; 3 *sg. conj.* *да ист* 71, 2 și 6; 77, 33; 3 *pl. conj. f.* *що бы была* 21, 23; 3 *sg. imper.* *бѣди* 29, 35; 34, 7; 62, 19 și 78, 19 și *бѣди* 41, 35; 68, 32; 71, 20 și 83, 5; *G. sg. praet.* *бывшаго* 41, 29 și *бывшаго* 41, 28.

в V. вѣ.

вѣанкы —: *adj. m., mare* —, *G. pl.* *вѣанкы* 29, 32; 34, 5; 62, 17; 78, 17 și 82, 3; *вѣанкы* 22, 18; *вѣанкы* 68, 30 și *вѣанкы* 41, 32; *Instr. pl.* *вѣанкы* 68, 27.

вѣдѣти —: *v., a porunci, 1 pf. m.* *вѣдѣи* 22, 25; 30, 1; 34, 11; 42, 1; 68, 38; 71, 26; 78, 25 și 83, 11.

вѣдръ *s. m., mistreț, IV. sg.* 37, n. 11. **вѣрхъ** *s. m., obârșie, izvor; G. sg.* 21, 18; *вѣрхъ* 22, 4.

вѣдѣти —: *v., a vedea, ger. pf.* *вѣдѣши* 25, 20; 33, 10; 41, 6; 61, 17; 68, 10; 70, 32; 83, 20; *вѣдѣши* 77, 27.

вѣстѣринкѣ —: *s. m., vistier, dregător domnesc; G. sg.* *вѣстѣринкѣ* 41, 25 și 28; 68, 27 și 78, 14; *вѣстѣринкѣ* 22, 15; *вѣстѣринкѣ* 62, 14 și *вѣстѣринкѣ* 83, 1.

вѣстѣринкы *v. вѣстѣринкѣ*.

вѣшній —: *adj., de sus, вѣшнѣю* 36 n. 6.

вѣлча, *v. indicele textului românesc sub Vâlcea.*

воевода —: *s. m., voevod, titlu din titulatura domnilor moldoveni și*

munteni cum și titlul moștenitorului scaunului domnesc din Moldova și Țara Românească; N. sg. *воевода* 21, 10; 25, 10; 29, 4 și 5; 33, 6 și 7; 41, 1; 61, 13; 67, 24; 70, 28; 77, 11 și 82, 6; *G. sg.* *воеводѣ* 77, 24; 78, 8 și 82, 33 și 34; *воеводѣ* 68, 20 și 71, 9; *воеводѣ* 22; 8; 25, 30 și 31; 29, 20 și 21; 33, 20—21 și 21; 41, 16; 61, 6; *воеводѣ* 41, 16; *N. pl.* *воеводѣ* 36 n. 4.

волошинъ, *v. Voloșin în indicele textului românesc.*

вола —: *s. f., voie; D. sg.* *вола* 67, 29; 77, 16 și 29; 82, 11 și 20; *волю* 77, 27.

въ —: *prep., în; cu acuz.: в* 22, 27; 30, 4; 34, 14; 42, 4; 62, 27; 68, 1; 71, 28; 78, 27 și 83, 13.

възлюбленныи —: *adj., iubit; G. sg.* *възлюбленнаго* 22; 8; *G. pl.* *възлюбленныхъ* 25, 30.

възмошнъ *v. оузмошнъ.*

възрѣти *v. оузрѣти.*

въскѣпѣти —: *v., a răscumpăra; 3 sg. pf. f.* *въскѣпѣла* 36 n. 4.

вѣсъ —: *adj., tot, întreg; D. sg.* *вѣсѣ* 33, 16; *вѣсѣ* 21, 21; 25, 25; 29, 17; 30, 1; 41, 11—12; 62, 1; 68, 15; 78, 2 și 82, 28; *вѣсѣ* 42, 1; *вѣсѣ* 34, 11; 68, 37; 78, 24 și 83, 10; *Instr. sg. m.* *вѣсѣ* 29, 15; *вѣсѣ* 2, 5; 68, 14; 70, 29 și 71, 2; *вѣсѣ* 22, 5; *вѣсѣ* 21, 20; 77, 33 și 82, 26; *вѣсѣ* 25, 23; 33, 14—15; *вѣсѣ* 61, 32; *N. pl.* *вѣсѣ* 29, 14 și 33, 14; *вѣсѣ* 21, 19; 41, 9 și 71, 1; *вѣсѣ* 82, 16 și 17; *оу* 68, 6; *G. pl.* *вѣсѣ* 29, 31; *вѣсѣ* 22, 17 și 25, 31; *вѣсѣ* 22, 9; *вѣсѣ* 68, 29; *оу* 68, 17; 71, 6 și 17; *D. pl.* *вѣсѣ* 33, 9; *вѣсѣ* 67, 25 și 82, 7; *вѣсѣ* 29, 6 și 41, 2; *вѣсѣ* 61, 14; *вѣсѣ* 77, 12; *оу* 61, 25, 16; *Ac. pl.* *оу* 67, 27; 68, 9 și 77, 15; *Instr. pl.* *вѣсѣ* 29, 18; *вѣсѣ* 21, 19; 22, 1 și 25, 27.

выскаженіе —: *s. n., văslujenie, proprietate dobândită pentru serviciu adus domnului, din. v.* *выскаженіи* =

- a căpăta pentru slujbă, v. cuv. în doc. ucrainene; *N. sg.* 29, 12.
- вѣкоупаніе — : *s. n.*, cumpărătură, *N. sg.* 77, 22.
- вѣмчѣ v. *Vâlcea*, în indicele textului românesc.
- вѣше — : *adv.*, mai sus; 21, 17.
- вѣшѣнсаннын v. *писати*.
- вѣшѣрченнын v. *реченн*.
- вѣккѣ — : *s. m.*, veac, secol; нз вѣккѣ 22, 2; 29, 19 și 71, 7; вѣт вѣккѣ 25, 28; *Ac. pl.* на вѣккѣ 29, 17; 33, 17 și 68, 17; на вѣккѣ 21, 22; 25, 26; 41, 12; 62, 3; 78, 3 și 82, 29.
- вѣра — : *s. f.*, credință; *N. sg.* 22, 7—17; 25, 29—31; 26, 1—6; 29, 20—31; 33, 20—25; 34, 1—4; 41, 15—31; 62, 5—16; 68, 19—29; 71, 8—17; 78, 7—16; 82, 32—39 și 83, 1—3.
- вѣрніи v. *вѣрнын*.
- вѣрно — : *adv.*, credincios; 70, 32.
- вѣрны v. *вѣрнын*.
- вѣрнын — : *adj.*, credincios; *N. sg. m.* вѣрніи 77, 20; вѣрны 21, 12; вѣрнын 29, 7—8 și 61; 16; *D. sg. m.* вѣрномѣ 22, 25; 30, 2; 34, 12; 42, 2; 62, 25; 68, 38; 78, 25 și 83, 11; вѣрномѣ 77, 30; *Ac. sg. f.* вѣрною 21, 13—14 și 14; 25, 19; 29, 9 și 10; 33, 10 și 11; 41, 5 și 37, 61, 17 și 70, 32; вѣрною 25, 20; 29, 37; 34, 10; 62, 23 și 78, 23; вѣрною 21, 14.
- вѣ — : *adv.*, unde; 25, 22; 29, 13 și 68, 2 și 13.
- вѣнарѣ — : *s. m.*, Ianuarie; *G. sg.* вѣнарнѣ 71, 28.
- вѣжбокѣ в — : *adj.*, adânc, 37 n. 15.
- вѣродѣ — : *s. m.*, cetate; *N. sg.* вѣродѣ 32 n. 2.
- вѣсподарѣ v. *вѣсподарѣ*.
- вѣсподарѣ — : *s. m.*, domn, titulatura conducătorului Țării Românești și cea a conducătorului Moldovei; *N. sg.* 21, 10; 22, 19 și 83, 4; вѣсподарѣ 25, 10; 29, 33; 34, 6; 41, 1 și 33; 61, 13; 62, 18; 67, 24; 68, 31; 70, 28; 71, 19; 77, 11; 78, 18 și 82, 6; *Instr. sg.* вѣсподарѣм 68, 33; 71, 21; și 78, 20; вѣсподарѣмѣ 62, 20 și 83, 6; *N. pl.* вѣсподарѣн 29, 5 și 33, 7.
- вѣсподѣство — : *s. n.*, domnie; *G. sg.* вѣсподѣства 22, 7 și 8; 25, 29 și 30; 26, 1; 29, 4 și 20; 33, 6 și 20; 41, 15; 62, 5 și 6; 68, 19 și 20; 71, 8 și 9; 78, 7 și 8 și 82, 32 și 33.
- вѣрковѣ v. *Grecii*, în indicele textului românesc.
- вѣданіе v. *вѣданіе*.
- вѣданіе — : *s. n.*, danie; *G. sg.* вѣданіа 22, 22; 34, 9; 41, 36; 62, 21 și 68, 34 și вѣданіа 29, 36 și 71, 22; вѣданіа 78, 21 și 83, 7.
- вѣдѣн : *v.*, a da; 3 *sg. pf. m.* вѣдѣ 77, 21 și 25; 3 *sg. pf. f.* вѣдѣа 77, 17; 1 *pl. pf.* вѣдѣн 21, 15; 22, 23; 25, 21; 29, 12 și 37; 33, 12; 34, 9; 41, 1; 61, 19; 68, 11; 70, 34; 71, 23; 77, 21, 25 și 30; 78, 22; 82, 21 și 83, 8.
- вѣдѣ — : *num.*, doi; *N. sg. n.* вѣдѣа 36 n. 6; *N. dual* вѣдѣа 21, 16; 33, 12 și 18 și 61, 24; *G. sg. f.* вѣдѣа 33, 14.
- вѣдорникѣ — : *s. m.*, vornic, dregător domnesc; *G. sg.* вѣдорникѣа 22, 11; 26, 3; 29, 23 și 24; 33, 24 și 25; 41, 19, 24 și 30; 62, 9; 68, 22—23; 71, 11; 77, 10 și 82, 35.
- вѣдорѣ — : *s. m.*, curte; *N. sg.* 32 n. 2.
- вѣдѣс v. *вѣдѣсѣ*.
- вѣо — : *prep.* cu *G.*, la, până, până la; 21, 15 și 24; 22, 4; 25, 20; 29, 11; 33, 11; 41, 6; 61, 18 și 70, 30.
- вѣобротворѣ v. *Dobrotvor*, în indicele textului românesc.
- вѣобрын — : *adj.*, bun; *G. sg. f.* вѣобрынѣа 67, 29; 77, 16 și 29; 82, 11 și 20; вѣобрыю 68, 10 și вѣобрыю 77, 27 și 29.
- вѣостатн — : *v.*, a dobândi, a căpăta; 3 *sg. viitor* вѣостатѣа 21, 22.
- вѣосытѣ — : *adv.*, îndestul; вѣосытѣ 33, 19.
- вѣоходѣ — : *s. m.*, venit; *Instr. sg.* вѣоходѣа 21, 20 și 71, 2; вѣоходѣм 68, 14; 77, 33 și 82, 26; вѣоходѣмѣа 25, 23; 29, 15; 33, 15 și 41, 10 și вѣоходѣмѣа 61, 32.

ДОЧКА —: *s. f.*, fiică; *N. sg.* ДОЧКА 36 n. 4; 61, 22, 26 și 31 și 77, 26; ДУЧКА 77, 14; *G. sg.* ДОЧКЫ 77, 21; *N. pl.* ДУЧКИ 82, 9 și *D. pl.* ДОЧКАМЪ 82, 18.

ДРЪГЫН —: *adj.*, altul; *N. sg. n.* ДРЪГОИ 21, 17; 61, 24 și 77, 24; *N. sg. f.* ДРЪГАА 61, 27; *D. sg. m.* ДРЪГОМС 82, 27; *Ac. sg. f.* ДРЪГЮ 61, 25.

ДЪНІСЬ —: *adv.*, acum; ДІНС 29, 9.

ДЪНЬ —: *s. m.*, zi; ДНЬ 78, 27.

ДЪТН —: *s. pl. f.*, copii; *G. pl.* ДЪТН 22, 9—15, 20; 25, 30 și 31; 26, 2—5; 29, 22—25 și 34; 33, 22—25; 34, 7; 41, 34; 71, 20; 78, 19 și 83, 5; ДЪТН 21, 22; ДАТН 62, 19; *D. pl.* ДЪТЕМ 33, 15; 41, 10; 68, 14; 71, 3 și 77, 33; ДЪТЕМЪ 21, 20; 25, 23—24 și 29, 15; ДЪТЕМЪ 61, 32—33 și 82, 27.

ЕДННЪ —: *num.*, unul; *N. sg. f.* ЕДНА 61, 26 și ЕДНС 21, 16; *N. sg. n.* ЕДНО 21, 16; 25, 22; 71, 1 și 77, 18 și 22; 82, 12; *D. sg. m.* ЕДНОМС 82, 26—27.

ЕЩЕ —: *adv.*, încă; 61, 25 și 28; 77, 22.

ЖАЛОВАТИ —: *v.*, a milui; 1 *pl. pf. m.* ЖАЛОВАИ 21, 15; 25, 20; 29, 11; 33, 11; 41, 6—7; 61, 18 și 70, 33.

ЖЕ —: *particulă*, dar, deci, iar, și; 77, 24, 26 și 28.

ЖИНА —: *s. f.*, soție; *Instr. sg.* ЖИНОЮ 21, 22.

ЖИВОТЪ —: *s. m.*, viață; *G. sg.* ДО ЖИВОТА 21, 24; *L. sg.* ПО ЖИВОТЪ 21, 23; 22, 19; 29, 33; 34, 6; 41, 33; 62, 18; 68, 31; 71, 19 și 78, 18.

ЖОУДА *v. jude*, în indicele textului românesc.

ЖОУПАИ —: *s. m.*, jupan, titlatură nobiliară la Slavii de Sud, apoi în Țara Românească iar de aici, și în Moldova; *D. sg.* ЖОУПАНОУ 71; 26.

ЗА —: *prep.*, pentru; cu *G.* 22, 23; 29, 37; 34, 10; 41, 37; 62, 23; 68, 36; 71, 23; 78, 22; cu *Ac.* 61, 22, 24—26, 28, 29, 31 și 83, 8 și 9.

ЗАВѢСНН —: *v.*, a atârna, a suspenda; *inf.* 83, 12.

ЗАНЕЖИ *v. ЗАНОУЖИ*.

ЗАНОУЖИ —: *conj.*, pentrucă, *ЗАИЖИ* 22, 22; 29, 37; 68, 35; 78, 22 și 83, 8; *ЗАНОУЖИ* 71, 23; *ЗАИЖИ* 34, 9.

ЗАПАТА —: *s. f.*, plată; *Ac. sg.* ЗАПАТС 82, 20—21; ЗАПАТОУ 68, 10.

ЗАПАТНН —: *v.*, a plăti; 1 *pl. pf.* ЗАПАТНН 68, 6 și 82, 17.

ЗАМАА —: *s. f.*, țară; *G. sg.* ЗАМАН 21, 10 și 16; 22, 19—20; 25, 15 și 21; 29, 5, 13 și 33; 33, 7; 34, 6; 41, 1 și 33; 61, 13; 62, 18 și 20; 67, 24; 68, 31; 71, 19 și 21; 77, 11; 78, 18; 82, 6; 83, 4; *L. sg. оу* ЗАМАН 33, 12.

ЗАМО —: *s. n.*, zlot, monetă; *Ac. pl.* ЗААТ 68, 4 și 7; 82, 16 și 17; ЗААТН 61, 26; ЗААТНХ 61, 23; ЗААТЬ 77, 23 și ЗААТЫ 61, 24, 28, 29 și 32.

ЗНАМЕННТО —: *adj.*, cunoscut, știut; 21, 11; 25, 16; 29, 5; 33, 7; 41, 2; 61, 14; 67, 25; 70, 29; 77, 12 și 82, 7.

ЗАТЬ —: *s. m.*, ginere; *G. sg.* ЗАТЪ 41, 19.

Н —: *conj.*, și —: *passim*.

Н —: *pron. pers.*, el; *G. sg. m. n.* ЕГО 21, 12, 14, 15, 20, 21, 23; 25, 17, 20, 21 și 24; 26, 2 și 3; 29, 6, 10—12, 15—17, 22—27 și 29; 29, 22—27, 29; 33, 9—11, 12 — aici greșit pentru ЕМС; 33, 15, 16, 22—25; 34, 2 și 3; 41, 3, 4, 19, 21, 26, 31; 61, 15, 18, 30 și 33; 62, 1; 67, 26 și 28; 68, 3—5, 8 și 12; 70, 30; 77, 13; 78, 1, 2 și 82, 8; *G. sg. f.* И 21, 24; 77, 11, 17, 19, 23 și 32; ИО 61, 27; *D. sg. m. n.* ЕМС 21, 16 și 19; 22, 23; 25, 21 și 23; 29, 12, 13, 15 și 37; 33, 14 și 15; 61, 19 și 32; 62, 22; 77, 33; 78, 21—23; 71, 5 — aici greșit pentru НМ; МС — formă munteană, din sud-slavă; 22, 5; *Ac. sg. m. n.* НА Н 67, 26 și 70, 29; НА НМ 61, 15; НА НЪ 25, 17; 29, 6; 33, 9 și 41, 3; НА НЬ 21, 11; 77, 13 și 82, 8; *G. pl. m. n.* НХ 25, 22, 25; 68, 1; 70, 32; și 33;

71, 3, 4 și 83, 10; нхъ 26, 4; *D. pl. m. n.* нм 34, 8; 62, 21; 68, 34; 70, 34; 71, 2, 4, 22 și 23; нмъ 22, 21 și 22; 25, 24 și 25; 29, 35; 34, 8 și 9; 41, 35 și 36; нмъ 83, 6—8; *Ac. pl. m. n.* 68, 35 și 36; 71, 23; 77, 29; 83, 8 și 10.

нз *v.* нзъ.

нзбрати — *v.*, а, а se alege; 3 *sg. viitor*, нзбритъ быти 34, 8; 62, 20; 68, 33; 71, 21; 78, 19—20; нзбритъ быти 22, 21 și 41, 35; нзбритъ быти 29, 35 și 83, 6; сѣ нзбритъ 71, 4.

нзбъити — *v.*, а pierde; 3 *sg. pf. f.* нзбъела 36, п. 4.

нздолъ — *adv.*, jos; 22, 3.

нзмѣна — *s. f.*, schimb; *Ac. sg.* нзмѣнѣ 77, 21, 28.

нзмѣнити — *v.*, а schimba; 1 *pl. pf.* нзмѣнианъ 77, 28.

нзъ — *prep.*, din, cu *G. нз* 22, 2, 29, 18; 36 п. 4 și 71, 7.

ни — *conj. disjunct.*, sau; 21, 12; 22, 20; 25, 17; 29, 6 și 34; 33, 9; 34, 4; 41, 3, 33—35; 61, 15; 62, 19; 67, 26; 68, 32; 70, 30; 71, 20; 77, 13; 78, 19; 82, 8 și 83, 5.

нимати — *v.*, а avea; 3 *sg. pf. f.* нмала 36 п. 4.

ниминти сѣ — *v.*, а se numi; 3 *sg. pres. сѣ* нмнѹетъ 36, п. 6.

нма — *s. n.*, nume; *Ac. sg.* на нма 21, 17 și 18; 29, 13.

нио — *adv.*, așa dar, deci; 21, 23; 68, 10; 77, 27.

нс *v.* сѣ.

нспѣнь *v.* нсполна.

нсполна — *adj.*, deplin, slav. *v.* нспѣнь; 68, 6.

нстинны — *adj.*, adevărat; *N. sg. m.* 25, 17—18; 29, 7; 33, 9; 61, 15; нстинны 41, 3; нстинны 21, 12; *N. sg. f.* нстинна 77, 13; *N. pl. m.* нстинны 70, 30.

к *v.* къ.

како — *adv.*, ca; 77, 32.

качыннъ — *s. m.*, cluclinic, clucer, dregător domnesc; 21, 13.

коан — *adv.*, când; 36, п. 4.

коако — *pron.*, cât; 33, 18.

комнса — *s. m.*, comis, dregător domnesc; *G. sg.* комнса 41, 31; 62, 16; 68, 29; 71, 17; 78, 16 și 83, 2.

кръница — *s. f.*, fântână; *L. pl.* оу крѣнници 33, 14.

крѣпость — *s. m.*, tărie; *Ac. sg.* на крѣпости 62, 24; на крѣпостъ 68, 37 și 71, 25; на крѣпостъ 78, 24 și на крѣпость 83, 10.

кто — *pron.*, cine; *N. sg.* 21, 11; 22, 19; 25, 17; 29, 6, 33 și 35; 33, 9; 34, 6; 41, 3 și 33; 61, 14; 62, 18; 67, 25; 68, 31; 70, 29; 71, 4; 77, 13; 78, 18; 83, 4; ктѡ 82, 7; *G. sg.* кого 22, 20; 29, 35; 34, 8; 41, 35; 62, 20; 68, 32; 71, 20; 78, 19 și 83, 5.

къда — *adv.*, unde; 22, 2; 25, 28; коу да 71, 7; къды 29, 18.

къды *v.* къда.

коупжнны — *adj.*, de cumpărătură; *N. sg. n.* коупжннѡ 77, 24—25.

къпежъ — *s. f.*, cumpărătură; *N. sg.* къпеж 36 п. 4.

къпити — *v.*, а cumpăra; 3 *sg. pf. m.* къпиалъ 61, 17, 21 și 28; 1 *pl. pf.* 83, 9; 1 *sg. plus.-pf.* бѣа къпила 36 п. 4.

къ — *prep.*, către; cu *D.*: к 22, 26; 34, 13; 42, 2; 68, 39; 71, 27; 30, 3; 78, 26 și 83, 12.

анстѣ — *s. m.*, carte, în sensul de act, *pol. list*; *D. sg.* анстѣ 22, 26; 26, 9; 30, 3; 42, 3; 62, 26, 68, 39 și 83, 12; анстѡу 34, 13; 71, 27 și 78, 26; *Instr. sg.* анстѡмъ 70, 29; 77, 12 și 82, 7; анстѡмъ 25, 16; 29, 6; 33, 9 și 41, 2; анстѡмъ 67, 25; анстѡмъ 21, 11.

логофитъ *v.* логофитѣ.

логофитъ — *s. m.*, logofăt, scriitor de acte domnești, șef sau subșef al cancelariei domnești, ispravnic = diriguitor al formării actelor domnești; *G. sg.* логофита 41, 17 și 20; *D. sg.* логофитѣ 22, 25; 30, 2; 34, 12; 42, 2; логофитѣ 62, 25; 68, 58; 78, 25 și 83, 11 și логофитѡу 71, 26—27.

акто —: *s. n.*, an; *Ac. sg.* 30, 4; 34, 14; 42, 4 și 78, 27; *актѡ* 42, 27; 69, 1; 71, 28 și 83, 13.

май —: *s. m.*, Mai; 30, 4.

малыи —: *adj.*, mic; *G. pl.* малых 68, 30; 78, 17 și 83, 3; малых 22, 18; 29, 32; 34, 5; 41, 32 și 62, 17; *Instr. pl.* малыи 67, 27.

мартъ —: *s. m.*, Martie; *G. sg.* марта 62, 27.

меж в. мѣжи.

междѡ —: *adv.*, între; 33, 13; мѣждѡу 36 n. 6.

мѣжи —: *adv.*, între; 82, 13 și 25; мѣж 36 n. 6.

ми в. миѡ.

миѡсть —: *s. f.*, milă; *Instr. sg.* миѡ-стѣю 21, 10 și 15; 25, 15 și 21; 29, 4 și 11; 33, 6 și 13; 41, 1 și 7; 61, 13 și 19; 67, 24; 70, 33; 77, 11 și 88, 2 și 6.

миро —: *adv.*, în pace; 36 n. 4.

миѡ —: *pron. pos.*, al meu; *D. sg.* ми 22, 8; 25, 30; 26, 1; 29, 4; 33, 6; 41, 16 și 62, 6.

молдавскыи —: *adj.*, moldovenesc, al Moldovei; *G. sg. f.* молдавскои 21, 11; 25, 16; 29, 5 și 34; 68, 33; 71, 19—20 și 21; 78, 20; și 83, 6; *G. pl.* молдавскихъ 62, 14; 68, 30 și 71, 17; молдавскыхъ 22, 18; молдавскихъ 29, 31; 34, 5; 78, 17 și 83, 3 și молдавскихъ 41, 32.

мѣлаъ, в. *Cridă* în indicele textului românesc.

мѣсто —: *s., n. loc*; *N. dual* мѣстѣк 33, 12 și 36, n. 6.

мѣсѣцѣ —: *s. m.*, lună, ca perioadă cronologică; *G. sg.* мѣсѣца 62, 27; 69, 1; 71, 28 și 78, 27.

мы —: *pron. pers. pl.*, noi; *N. pl.* 21; 10 și 14; 25, 15 și 19; 29, 4; 33, 6 și 10; 41, 1; 61, 13; 62, 5; 67, 24; 68, 10; 70, 28 și 32; 71, 8 și 9; 77, 11, 27 și 29; 78, 7 și 8; 82, 6, 32 și 33; ми 68, 11; *G. pl.* нас 21, 15; 25, 20; 29, 11; 33, 11; 61, 18; 68, 11; 70, 33 și 34; 71, 2; 77, 24, 25, 29,

și 33; 82, 21 și 26; *D. pl.* нам 33, 10; 70, 31; намъ 25, 19; 29, 9 și 41, 5; намъ 61, 17; *Instr. pl.* нами 67, 26 și 83, 9.

на —: *prep.*, în, la, pe, spre, asupra; cu *Ac.* 21, 11; 22, 7; 25, 17, 26 și 29; 29, 6, 13, 17, 20 și 38; 33, 9 și 20; 34, 11; 41, 3 și 15; 42, 1; 61, 15; 62, 5 și 24; 67, 25; 68, 19 și 37; 70, 29; 71, 1, 5, 8 și 25; 77, 13 și 25; 78, 7 și 24; 82, 8 și 32; 83, 10; cu *Loc.* 21, 16 și 17; 22, 2 și 4; 25, 22; 29, 13; 34, 14; 41, 8; 61, 20 și 29; 68, 2 și 13; 77, 18, 22, 25 și 31; 78, 4; 82, 9, 12, 25 și 30; 83, 10.

наиблизѣиѣи —: *adj. comp. m.*, mai de aproape, mai apropiat; 71; 4; ucr. близкии = rudă.

нашѣ —: *pron. pos.*, al nostru; *N. sg. m. n.* нашъ 25, 18; 29, 7; 33, 9; 41, 4; нашъ 21, 13 și 61, 16; *G. sg. m. n.* нашего 33, 20; 34, 7 și 8; 41, 15, 34 și 36; 22, 7, 20 și 21; 25, 29; 29, 20 și 34—36; 62, 5, 19 și 21; 68, 19 și 32; 71, 8, 20 și 21; 78, 7, 19 și 21; 82, 32 și 83, 5 și 7; *D. sg. m. n.* нашего 22, 25 și 26; 26, 9; 29, 9; 30, 2 și 3; 34, 12; 62, 25; 68, 38; 71, 26; 78, 25 și 83, 12; нашѡу 42, 2 și 71, 26; *D. sg. f.* нашии 22, 19; 25, 21; 29, 13 și 33; 34, 6; 41, 33; 42, 8; 68, 31 și 33; 71, 19 și 21; 78, 18 și 20; 83, 4 și 6; *Ac. sg.* нашѣ 22, 26 și 30, 3; нашѡу 71, 27; *Instr. sg. m. n.* нашимъ 21, 11; 41, 2; 61, 14; 67, 25; 68, 3, 7, 11, 31; 70, 29; 77, 12; 82, 7; нашимаъ 25, 16; 29, 6 și 33, 9; *Instr. sg. f.* нашию 21, 15; 25, 21; 29, 11; 33, 12—13 și 70, 33; *Loc. sg. m.* нашимъ 62, 18; нашимаъ 29, 33; 34, 6 și 41, 33; нашимаъ 83, 4; нашимъ 71, 18; *Loc. sg. f.* нашии 21, 16 și 70, 34; *G. pl. m. n.* нашии 67, 23 și 68, 5; *G. pl.* нашихъ 22, 9, 18 și 20; 29, 21, 31 și 34; 33, 21; 34, 4 și 7; 41, 17; 61, 7, 17 și 19; 68, 21, 30 și 32; 71, 10, 17 și 20; 78, 9, 17 și

19; 82, 34 și 83, 3 și 5; *нашнхъ* 41, 32 și 34; 62, 19; *Instr. pl. нашнмн* 67, 27; 68, 9; 77, 15 și 27 și 83, 9.
не —: *part.*, nu; 21, 22; 22, 21; 29, 36; 34, 8; 41, 36; 71, 22; 68, 34; 78, 20 și 83, 6.

непоноуженъ —: *adj.*, nesilit; *N. sg. f. непоноужина* 77, 16; *N. pl. непоноужини* 82, 11 și *непоноужини* 68, 1.

непорощено —: *adj.*, neclintit; *Λ. sg. n. непорощено* 29, 17; 33, 16; 67, 16 și 78, 2—3; *непорощено* 21, 21; 25, 25—26 și 41, 12; *непорощенно* 62, 2 și 82, 29.

ни —: *part.*, nici; 68, 1; 77, 16 și 82, 11.
нижнин —: *adj.*, de jos; *Loc. sg. f. 8 нижнин* 33, 13—14.

никоан —: *adv.*, niciodată; 25, 26 și 78, 3; *никоанже* 21, 21; 29, 17; 33, 16—17; 41, 12; 62, 2; 68, 16; 71, 5 și 82, 29.

никоанже *v. никоан.*

никто —: *pron.*, nimeni; *N. sg.* 36 n. 4; *Instr. sg. никм* 67, 29; 77, 16 și 82, 11; *никым* 77, 16.

новгородскн *v. Novograd*, în indicele textului românesc.

оба —: *num.*, amândoi; *n. wst* 77, 25.
оже —: *prep.*, că; 21, 12; 25, 17; 29, 7, 33, 9; 41, 3; 61, 15; 67, 26; 70, 30; 77, 13 și 82, 8.

оживати —: *v.*, a folosi; cf. pol. *używać*; *inf.* 33, 18; 3 *pl. pf. оживати* 22, 2; 25, 28; 29, 19; 41, 14; 62, 4; 68, 18; 71, 7; 78, 6 și 82, 31.

октоврѣн —: *s. m.*, Octomvrie; *G. sg. октоврѣ* 69, 1.

онъ —: *pron. pers.*, el; *m. он* 77, 24; *онъ* 61, 20; *f. она* 36 n. 4; *N. pl. m. n. онн* 83, 9. *V.* celelalte forme sub *n.*

осадити —: *v.*, a așeza, a întemeia locuință, sat; *inf. осадити* 22, 4.

особенъ —: *adj.*, osebit; *Instr. sg. f. особеню* 21, 15; 25, 21; 29, 11; 33, 11; 41, 7; 61, 18 și 70, 33.

от *v. отъ.*

отинна —: *s. f.*, moșie; *Ac. sg. отиннс* 29; 12; 77, 17 și 22; 82, 12; *отинноу* 68, 1; *N. pl. отинни* 77, 29.

отъ —: *prep.*, de, dela, din, dintre; *cu G.* 22, 3; 25, 28; 29, 34; 33, 12; 34, 6—7; 41, 34; 61, 22, 23, 25—28, și 31; 62, 19; 68, 1, 11, 14, 17 și 32; 71, 2 și 6; 77, 17, 23, 25, 29 și 33; 78, 18 și 19; 82, 12, 21, 26 și 83, 4 și 5.

отъць —: *s. m.*, tată; *N. sg. отъц* 36 n. 4; *G. sg. отъца* 25, 23 și *D. sg. отъцс* 29, 8.

пакъ —: *adv.*, iarăși; 71, 20; 77, 20, 24 și 27.

панъ —: *s. m.*, pan, titlu nobiliar; *N. sg.* 29, 8; *панъ* 21, 13 și 61, 16; *пан* 41, 4 și 77, 20; *G. sg. пана* 22, 9—17; 26, 1—6; 29, 21—31; 33, 21—25; 34, 1—4; 41, 17—31; 62, 7—16; 68, 21—29 și 38; 71, 10—16; 78, 9—16; 82, 34—39 și 83, 1—2; *D. sg. панс* 62, 25; 77, 18; 78, 25 și 83, 11; *паноу* 34, 12; 42, 2 și 77, 30.

пархалабѣъ *v. прѣкалабѣъ.*

пасиннокъ —: *s. m.*, fiu vitreg; *N. sg.* 61, 24.

перым —: *adv.*, întâi, din slav. *v. прѣво*, 61, 21.

печатъ —: *s. m.*, pecete, sigiliu; *Ac. sg.* 78, 26; *печат* 34, 16; 68, 38 și 71, 27; *печатъ* 22, 26; 30, 3; 42, 3 și 62, 26.

пинѣжъ —: *s. m. pl.*, bani, nume generic al monetei; cf. rus. *v. пинажъ*, germ. vechi *pening*, *N. pl. пинѣжъ* 61, 21; 68, 7 și 83, 9; *пинажъ* 61, 26.

писати —: *v.*, a scrie; *inf.* 22, 25; 30, 2; 42, 2—3; 62, 26; 68, 38; 71, 27; 78, 25—26 și 83, 12; 3 *sg. pf. писа* 34, 14; 42, 27 și 71, 28; *писа* 69, 1 și 83, 13; *писаъ* 78, 27; 3 *sg. m. pf. pass. писан* 42, 4; *G. sg. n. ppp. вышписаннаго* 22, 7; 25, 29; 29, 20; 71, 8; *D. sg. n. вышписанномс* 68, 37—38; 71, 6; 78, 24—25; *вышписанномс* 22, 24; 30, 1; 34, 11; 62, 24—25; 68, 37—38; 71, 25—26 și 78, 24—25; *вышписанномоу* 42, 1; *D. sg. f. вышписанною* 68, 13; *Instr. sg.*

ВЫШЕПИСАНИИМЪ 22, 6; *N. pl.* ВЫШЕПИСАНИИ 68, 6—7 și 82, 16 și 17.
 ПАМЯНИКЪ —: *s. m.*, rudenie; *N. pl.* ПАМЯНИКОВЕ 83, 10; *D. pl.* ПАМЯНИКОВА 82, 19.

ПАМЯ —: *s. m.*, neam; *G. sg.* ПАМЯНИ 29; 35; 34, 7 și 41, 34; ПАМЯНИ 62, 19.

ПО —: *prep.*, pe, după; cu *D.* 67, 29 și 71, 7; cu *Ac.* 21, 23; 29, 33; 34, 6; 41, 33; 62, 18; 68, 31; 71, 19; 78, 18 și 83, 4.

ПОВИШЕ —: *prep.*, maisus de, cu *G.* 32 n. 2.

ПОДЪ —: *prep.*, sub; cu *Ac.* ПОД 41, 8.

ПОЛНЫМ —: *adv.*, deplin; *Ac. sg. f.* ПОЛНЮ 82, 21; ПОЛНОЮ 68, 10.

ПОЛОВИНА —: *s. f.*, jumătate; 36 n. 4; *Ac. sg.* ПОЛОВИНС 36 n. 4.

ПОЛАНА —: *s. f.*, poiană; *Instr. pl.* ПОЛАНАМИ 21, 19.

ПОНЕЖЕ —: *conj.*, pentrucă; 36 n. 4.

ПОРТАРЪ —: *s. m.*, portar, dregător domnesc; *G. sg.* ПОРТАРЪ 41, 25; 62, 12; 78, 13 și 82, 38.

ПОРЪШЕНТИ —: *v.*, a clinti; 3 *sg. conj.* ЦО БЫ НЕ ПОРЪШНА 22, 21; 29, 36; 68; 34; 71, 22; 78, 20—21; 83, 6; ЦО БЫ НЕ ПОРЪШНА 41, 36 și 62, 21; ЦО БЫ НЕ ПОРЪШНА 29, 36 și 34, 8. V. și НЕПОРЪШЕНЪ.

ПОСТЯНИКЪ —: *s. m.*, postelnic, dregător domnesc; *G. sg.* ПОСТЯНИКА 62, 15 și 71, 15.

ПОТВЪРДЕНТИ —: *v.*, a întări; rus., 1 *pl. pf.* ПОТВЪРДНАН 29, 11 — 12.

ПОТВЪРЪДЕНТИ —: *v.*, a întări, slav. v., 1 *pl. pf.* ПОТВЪРЪДНАН 68, 11; 70, 34; 71, 23; 77, 30 și 82, 21.

ПОТВЪРЪЖДЕНІЕ —: *s. n.*, întărire; *Ac. sg.* ПОТВЪРЪЖЕНІЕ 22, 24; 41, 1; 62, 24; 68, 37; 71 25; 78, 24 și 83, 10; ПОТВЪРЪЖДЕНІА — traduce *G. românesc* — 71, 22.

ПОЧАТИ —: *v.*, a începe; *Ger. pf.* ПОЧИНШИ 22, 3.

ПРАВО —: *adv.*, drept; 70, 31.

ПРАВО —: *s. n.*, drept; *Instr. sg.* ПРАВОМЪ 22, 5.

ПРАВОВЪКРЫШ —: *adj.*, dreptcredincios; *N. n.* ПРАВОВЪКРЫШЕ 29, 12.

ПРАВЫН —: *adj.*, drept; *G. sg. m. n.* ПРАВАГО 68, 1; 77, 17 și 82, 12; *Ac. sg. f.* ПРАВЮ 21, 14; 22, 23; 25, 20; 29,

10 și 37; 33, 11; 41, 37; 62, 23; 68, 35; 70, 32; 71, 23—24; 77, 17 și 78, 22; *Instr. sg. f.* ПРАВОЮ 21, 13; 25 19; 29, 9; 33, 10; 34, 10; 41, 5; 61, 17 și 70, 32; *Ac. pl. m. n.* ПРАВИН 61, 21 și 83, 9; *Ac. pl. f.* ПРАВИН 77, 29.

ПРАШНЪ КЪ —: *s. m.*, strănepot; *D. pl.* ПРАШНЪЧАТОМ 33, 15—16; ПРАШНЪЧАТОМЪ 25, 25; 29, 16; ПРАШНЪЧАТОМЪ 21, 21; ПРЪШНЪЧАТОМ 78, 1; ПРЪКОУНОУЧАТОМ 71, 3; ПРЪКОУНЪЧАТОМ 68, 15; ПРЪКШНЪЧАТОМЪ 82, 27 și ПРЪКОУНЪЧАТОМ 61, 33.

ПРАШЪРЪ —: *s. m.*, răstrănepot; *D. pl.* ПРАШЪРЪТОМ 78, 1; ПРАШЪРЪТОМЪ 68, 16; 71, 3—4 și 82, 27; ПРАШЪРЪТОМЪ 25, 25; 29, 16; 33, 16; ПРАШЪРЪТОМЪ 62, 1 și ПРЪКОУРЪТОМ 41, 11.

ПРИВАЛЕ —: *s. n.*, privilegiu, act domnesc de întărire, scutire; cf. pol. *przywilej*; ucr. привиле; rus. v. привилли; *Ac. sg.* ПРИВАЛА 36 n. 4 și ПРИВАЛЕ 36 n. 4 și 77, 23 și 24.

ПРИВЪКЕНТИ —: *v.*, a atârna, a suspenda; *inf.* 22, 26; 30, 2; 34, 12; 42, 3; 62, 26; 68, 39; 71, 27 și 78, 26.

ПРИДАТИ —: *v.*, a mai da; 3 *sg. pf.* ПРИДАЛА 77, 23.

ПРИСЛОВАТИ —: *v.*, a sili; *N. sg. f. ppp.* ПРИСЛОВАНА 77, 16; *N. pl. m. n. ppp.* ПРИСЛОВАНИ 68, 1; 77, 16 și 82, 11.

ПРИНТИ —: *v.*, a veni; 3 *sg. aorist* ПРИНДЕ 77, 14; 3 *pl. aorist* ПРИНДОША 67, 26 și ПРИНДОША 83, 8.

ПРОДАТИ —: *v.*, a vinde; 3 *pl. pf.* ПРОДАЛИ 68, 13 și 82, 11.

ПРОМЕЖИ —: *prep.*, între; cu *G.* 77, 28. V. și: МЕЖИ și МЕЖАШ.

ПРОМНИКЪТИ —: *v.*, a schimba; 3 *sg. pf.* ПРОМНИКЛА 77, 16.

ПРЪКАЛАБЪ —: *s. m.*, pârcalab, dregător al cetăților; *N. sg.* ПРЪКАЛАБЪ 36 n. 4; *N. sg.* ПРЪКЛАБЪ 61, 16; *G. sg.* ПРЪКАЛАБА 36 n. 4; 78, 13 și 82, 38; ПРЪКАЛАБА 62, 12 și 13 și 71, 10—11; ПРЪКЛАБА 68, 21—22; *N. pl.* ПРЪКАЛАБОВЕ 78, 11

și 12; *прѣкалабѣ* 68, 2' și 25; *прѣкалабѣ* 62, 10; *прѣкалабѣ* 62, 11; *G. pl. паркалабѣ* 82, 37 și *паркалабѣ* 82, 36.
прѣкъзюбелнын —: *adj.*, prea iubit; *G. sg. m. n. прѣкъзюбелннаго* 78, 7 și *G. pl. m. n. прѣкъзюбелннх* 71, 9.

прѣдреченнын v. *прѣдрештн*.

прѣдрештн —: v., a zice mai sus, a spune mai sus; *N. sg. n. ppp. прѣдреченноѣ* 82, 24; *прѣдреченноѣ* 77, 31; *G. sg. f. ppp. прѣдреченноѣ* 68, 12–13.

прѣдѣ —: *prep.*, înainte; cu *Instr. прѣд* 67, 26 și 27; 68, 9; 77, 15 și 16; 83, 8, 9 și 19.

прѣждѣ —: *adv.*, înainte; 29, 8.

прѣбнѣ —: *s. m.*, străunchiu; *G. m. pl. прѣбнѣ* 36 n. 4.

прѣбнѣ v. *прѣбнѣ*.

прѣшоуѣ v. *прѣшѣ*.

прѣд v. *прѣдѣ*.

прѣдѣдѣ —: *s. m.*, strămoș; *Ac. sg. m.* 77, 19 și 32.

поустинѣ v. *поустыня*.

поустыня —: *s. f.*, pustietate, loc nelocuit; *N. sg. n. поустинѣ* 21, 18; *G. sg. n. поустинѣ* 33, 13; *поустинѣ* 33, 18 și 36 n. 6; *Ac. sg. n. поустинѣ* 21, 16.

равно —: *adv.*, egal, deopotrivă; 41, 9 și 71, 3.

реченнын —: *zis*, pomenit; *D. sg. n. вышеченномѣ* 78, 4. V. și *прѣдреченнын*.

родѣ —: *s. m.*, neam; *G. sg. рода* 36 n. 4; *родѣ* 21, 21; 25, 25; 29, 17; 33, 16; 62, 1; 78, 2 și 82, 28; *родѣ* 41, 12; 68, 16; 71, 4 și 20.

роука —: *s. f.*, mână; *Ac. pl. ѣ роуки* 82, 18; *роуки* 68, 7 și *роуки* 77, 26.

своѣ —: *pron. pos.*, al său; *D. sg. f. своѣ* 77, 15; *Ac. sg. f. своѣ* 77, 17 și 21; 82, 11; *Ac. pl. m. n. своѣ* 61, 21 și 25; 77, 29 și 83, 9; *Instr. pl. своѣ* 25, 27.

свѣтопочнын —: *s. m.*, sfânt răposat; *D. sg. m. свѣтопочннѣ* 29, 8.

сн v. *снн*.

снѣнѣ —: *s. n.*, seliște; *N. sg.* 68, 2 și 13; *D. sg. n. traduce rom. f. снѣнѣ* 68, 17.

сѣло —: *s. n.*, sat; *N. sg.* 21, 16 și 17; 25, 22; 61, 21 și 24; 71, 1; 77, 18, 22, 25 și 31; 82, 12 și 24; *N. dual сѣлѣ* 21, 16; 33, 19. *G. sg. сѣла* 61, 22 și 23; *D. sg. сѣлѣ* 25, 27; 78, 4 și 82, 30; *сѣлоу* 22, 1 și 71; 6; *N. pl. сѣла* 29, 13 și 41, 8; *D. pl. сѣлам* 41, 13 și *сѣламѣ* 29, 18 și 62, 3.

сѣстра —: *s. f.*, soră; *N. sg.* 67, 28; *D. sg. сѣстрѣ* 68, 8 și *сѣстрѣ* 41, 9 și *D. pl. сѣстрамѣ* 29, 16.

снн —: *pron.*, acest; *D. sg. m. n. снѣ* 22, 26; 30, 3; 34, 13; 62, 26; 68, 39; 78, 26 și 83, 12; *снѣ* 42, 2 și 71, 27; *Instr. sg. m. n. снѣ* 67, 25; 70, 29; 77, 12 și 82, 7; *снѣ* 25, 16; *сѣмѣ* 29, 6; 33, 9; 41, 2 și 61, 14; *сѣмѣ* 21, 11.

сѣсѣ —: *s. m.*, slugă, în sensul de supus, credincios, domnesc; *N. sg.* 21, 13; 25, 18; 29, 7; 33, 9 și 61, 16; *сѣсѣ* 41, 4 și 77, 20; *D. sg. сѣсѣ* 22, 25; 30, 2 și 77, 30; *сѣсѣ* 77, 17; *N. pl. сѣсѣ* 67, 28; 68, 5 și 82, 17; *сѣсѣ* 70, 30; *D. pl. сѣсѣ* 68, 3 și 7; *сѣсѣ* 68, 11; *сѣсѣ* 82, 13.

сѣсѣ —: *s. f.*, slujbă, serviciu; *Ac. sg. сѣсѣ* 21, 14; 22, 23; 25, 20; 29, 37; 34, 10; 61, 18; 62, 23; 68, 35 și 78, 23; *сѣсѣ* 83, 9 și *сѣсѣ* 71, 24; *Instr. sg. сѣсѣ* 21, 14; 25; 19; 29, 9 și 9–10; 33, 10 și 11; 41, 6 și 61, 17 și *сѣсѣ* 41, 5, 37 și 70, 33.

сѣсѣ —: v., a sluji, a servi; 3 *sg. pr. сѣсѣ* 29, 9; 3 *sg. pf. сѣсѣ* 21, 13; 25, 19; 29, 8 și 33, 10 și *сѣсѣ* 61, 17 și 3 *pl. pf. сѣсѣ* 41, 5 și *сѣсѣ* 70, 30–31.

сѣтарѣ —: *s. m.*, spătar, dregător domnesc; *G. sg. сѣтарѣ* 62, 14; 78, 14 și 82, 39; *сѣтарѣ* 41, 23; 67, 27 și 71, 14; *сѣтарѣ* 29, 30 și 34, 5.

старын —: *adj.*, vechiu; *N. n. старѣ* 77, 23; *L. sg. m. старѣ* 71, 7; *Instr. pl. m. n. старын* 22, 1 și *старын* 25, 27 și 29, 18.

сто —: *num. n.*, sută; *Ac. sg. стѣ* 77, 23; *Ac. pl. ста* 61, 22.

- СТОЛНИКЪ** —: *s. m.*, stolnic, dregător domnesc; *N. sg.* столникъ 77, 20; *G. sg.* столника 22, 17; 26, 5; 29, 29—30; 34, 4; 41, 25—26; 62, 16; 68, 29; 71, 16; 78, 16 și 83, 2; *D. sg.* столникѣ 77, 18 și 31.
- СТОРОНА** —: *s. f.*, parte, lature; *G. pl.* сторони 68, 17 și 71, 7.
- СЪ** —: *prep.*, cu; *cu Instr.* не 21, 11; 25, 16; 29, 6; 33, 9; 41, 2; 61, 14; 67, 25; 70, 29; 77, 12 și 82, 7; съ 21, 19 și 22; 22, 1 și 5; 25, 23 și 27; 29, 15 și 18; 33, 14; 41, 10; 61, 32; 68, 14; 77, 33 și 82, 26.
- СЫНЪ** —: *s. m.*, fiu; *G. sg.* сына 22, 8 și 61, 27; *N. pl.* сыновѣ 41, 4; сыновѣ 67, 29; сыновѣ 68; 8 și *G. pl.* сыновѣ 71, 9.
- СА** —: *pron.*, pe sine, se, sieși; *D. sg.* себя 77, 28 și 83, 9; *L. sg.* себя 36, n. 4.
- ТАКОЖДЕ** —: *adv.*, de asemeni, asemeni; 21, 18; такожде 68, 11 și 77, 29; такожде 82, 21 și такожь 22, 21.
- ТАКОЖДЕ** *v.* такожде.
- ТАКОЖЪ** *v.* такожде.
- ТАТАРСКИН** —: *adj.*, tălăresc; *G. pl.* татарскихъ 61, 23, 26—27 și 30; 69, 4 și 7; татарскихъ 61, 24, 29 și 32; 77, 23 și 82, 16 și 18.
- ТЕПЕРЬ** —: *adv.*, acum; 36 n. 6.
- ТЕСТЬ** —: *s. m.*, socru; *N. sg.* 68, 5 și *D. sg.* тѣстин 68, 4.
- ТОКМЕЖЪ** —: *s.*, tocmeală; токмеж 68, 10 și 82, 20.
- ТОТЪ** —: *pron.*, acest; *N. sg. m.* тотъ 34, 8; 41, 3; 61, 15 și 68, 33; тотъ 78, 20; тотъ 22, 21; 25, 17; 29, 7 și 35; 41, 35; тотъ 21, 12; 62, 21 și 83, 6; тотъ 33, 9; *N. sg. f.* та 68, 6; тотъ 36 n. 4 și 77, 13; *N. sg. n.* то 33, 20; 41, 15; 62, 5; 68, 19; 78, 7 și 82, 32; то 21, 19; 22, 5; 25, 23; 29, 14; 33, 14; 41, 9; 61, 21, 32; 68, 12; 71, 1; 77, 24 și 31 și 82, 24; *D. sg. m. n.* томѣ 22, 24; 25, 27; 30, 1; 34, 11; 62, 24; 68, 38; 71 25 ; 78, 24 și 83, 10; томѣ 22, 1; 42, 1 și 71, 6; *Ac. sg. f.* тою 36 n. 4; *L. sg. m. n.* том 82, 16; *N. pl. m. n.* тотѣ 68, 6; 70, 30; *G. pl.* тѣхъ 22, 5; *D. pl.* тѣмъ 25, 19 și 41, 13; тѣмъ 21, 14; 29, 18; 83, 10 și 18; 41, 6; тѣмъ 61, 17; 62, 3 și 70, 32.
- ТРЕТИН** —: *num.*, al treilea; *Ac. sg. f.* третѣ 21, 18 și третѣ 61, 23 și 28.
- ОУ** —: *prep.*, în, la; *cu Ac.* 77, 26; *cu Loc.* 21; 16; 25, 21 și 22; 29, 13 și 33; 30, 4; 33, 12 și 14; 34, 14; 41, 7; 42, 4; 61, 19; 62, 27; 71, 28; 86, 1; 78, 27; 82, 13 și 83, 13.
- ОУЗМОШТИ** —: *v.*, a putea; 3 *sg. viitor* оузможитъ 22, 4 și възможитъ 33, 18.
- ОУЗРИТИ** —: *v.*, a vedea; 3 *sg. viitor* оузритъ 25, 17; 33, 9; 41, 3 și 61, 15; оузритъ 21, 12 și 29, 6; оузритъ 77, 13; възритъ 67, 26 și 70, 30 și възритъ 82, 8.
- ОУНКА** —: *s. m.*, unchiu; *G. sg.* оунка 77; 24.
- ОУКРѢПНИ** —: *v.*, a întări; 3 *sg. conj. pr.* що бы оукрѣпна 68, 35; 71, 23 și 78, 21; оукрѣпнаъ 22, 22; 29, 36—37 34, 9; 41, 36 și 62, 22; оукрѣпнахъ 83, 8.
- ОУНКА** —: *s. f.*, nepoată; *N. sg.* 61, 29 și 77, 14.
- ОУНКА** —: *s. m.*, nepot; *D. pl.* оунчатомъ 33, 15 și 71, 3; оунчатомъ 68, 15; оуноучатомъ 41, 11 și 78, 1; оунчатомъ 21, 20; 25, 24 și 29, 15—16; оунчатомъ 82, 27 și оунчатомъ 61, 33.
- ОУПАДАТИ** —: *v.*, a cădea; 3 *sg. pr.* оупадатъ 28 n. 3 și оупадатъ 25, 22.
- ОУРНИКЪ** —: *s. m.*, uric, privilegiu domnesc, cf. ung. *örök*; *N. sg.* урникъ 68, 14; оурникъ 22, 5 și 71, 2; оурникъ 21, 19; 25, 23; 29, 15; 83, 14 și 41, 10; урникъ 77, 33 și 82, 26 și оурникъ 61, 32; *G. sg.* оурника 68, 2.
- ОУСЛЫШАТИ** *v.* оуслышати.
- ОУСЛЫШАТИ** —: *v.*, a auzi; 3 *sg. viitor* оуслышитъ 70, 3; оуслышитъ 25, 17; 33, 8—9; 41, 3; 67, 26 și 77, 13; оуслышитъ 21, 22; оуслышитъ 29, 7; 61, 15 și 82, 8.

оустати : *v.*, a se scula, a se ridica;
3 *pl. aorist*, оуставши 68, 5.

оустѣ —: *s. n.*, gura (unui râu); *Loc. sg.*
61, 20.

съ в. въсь.

оутвърдити —: *v.*, a întări, a imputer-
nici, a confirma; 3 *sg. conj. pr.*
що бы оутвърдила 22, 22; 68, 34; 71,
22—23 și 78, 21; и оутвърдилаъ 29,
36; 34, 9 și 41, 36; и оутвърдилаъ 62,
22 și 83, 7.

оутвърждение —: *s. n.*, întărire, imput-
ternicire, confirmare; *Ac. sg.* 30, 1
și 34, 11.

хлѣбѣка *v. Hluboca*, în indicele textului
românesc.

хотаръ —: *s. m.*, hotar; *G. sg.* хотара
22, 3; *D. sg.* хотарѣ 68, 18; 71, 7 și
82, 30; *Ac. sg.* хотар 22, 1; 68, 17;
71, 6 și 82, 29; хотар 78, 4; хотаръ
22, 2; 25, 27; 33, 18; хотаръ 62, 3;
G. pl. хотарѣхъ 22, 5; *D. pl.* хотаремъ
62, 3; *Instr. pl.* хотари 22, 1; хотарми
25, 27; 29, 18 și 78, 5; хотары 41, 14.

хотяти *v. хотѣти*.

хотѣти —: *v.*, a vrea; 3 *sg. pf.*
хотѣа 36, п. 4.

циганъ —: *s. m.*, țigan; *N. pl.* цигане
61, 29.

часть *v. частъ*.

чашиникъ —: *s. m.*, ceașnic, paharnic,
dregător domnesc; *G. sg.* чашиника

29, 30; 34, 4 și 29; 62, 15; 68, 28;
71, 16; 78, 15 și 83, 2; чашиника 22,
13 și 41, 22.

чаѣдѣ —: *s. f.*, familie; *Instr. sg.* чаѣдѣю
61, 30 și 31.

четыре *v. четьре*.

четыре —: *num.*, patru; *Ac. sg.* четьри
61, 22.

чинити —: *v.*, a face; 1 *pl. pr.* чинимъ
25, 16; 29, 5; 41, 2; 61, 14; 67, 25;
70, 28; 77, 12 și 82, 7; чинимъ 33, 7
și чинимъ 21, 11.

читати —: *v.*, a citi; *Ger. pr.* чтѣчи 29,
7; 33, 9 și 61, 15; чтѣчи 21, 12 și 25,
17; чтѣчи 41, 3; 77, 13 și 82, 8;
чтѣчи 67 26 și 70, 30.

чоръни *v. Negrul* în indicele textului
românesc.

чръни *v. Negrul*, în indicele textului
românesc.

часть —: *s. f.*, parte; *Ac. sg.* част 61,
22 și 26; част 61, 25, 27 și 28; *N.*
pl. части 61, 21.

што —: *conj.*, ca; що бы 41, 9 și 35 și
77, 23; що бы 21, 19 și 23; 22, 21
și 22; 25, 23; 29, 14, 15, 35 și
36; 33, 14; 34, 8; 71, 21, 22; 78,
20 și 82 7.

што —: *pron.*, care, ce; *N. sg. m.* що
22, 1, 2 și 4; 61, 28, 30 și 31; 62,
21; 77, 24 și 82, 25.

юли —: *s. m.*, Iulie; *G. sg.* юлиа 34, 14.

яко —: *adv.*, ca, ca și; 82, 27.

INDICELE TEXTULUI ROMÂNESC

- Agafia*, soția vist. Boul, 46.
Agarici, vornic, 81.
Agaricii, neamul, 81.
Albăna, râu, sat pe, 61—62.
Albu, ceașnic, 29—30, 34—35; fost ceașnic, 41.
Albul, nepot lui Crețovici, 36.
Alexa, diac, 69—70, 71—72.
Alexăndrel, domn al Moldovei, dă acte 52—53; numărul actelor dela, 14.
Alexăndrenii, sat, 44.
Alexandru, fiul lui Alexandru cel Bun, ca martor în actele tatălui său, 26—27.
Alexandru, fiul lui Ștefan cel Mare, martor în actele tatălui său, 62, 68—69, 71—72. V. și: Iliăș, Lăpușneanu, Mavrocordat.
Alexandru, șetrar, 43.
Alexandru cel Bun, domn al Moldovei, acte dela, 22—23, 25—26 și 46; fiii, 27; numărul actelor dela, 12.
Alixandra, fiica lui Căărăiman, vinde parte din Șarba, 75.
Ana, sora logofătului Sima, 56—58.
Ana, soția vist. Vascan, 9.
Anca, vinde din Petrești, 82—83.
Andrei, strămoșul Marencăi, fiica lui Mihail Epure, 77—79.
Andreica, v. Ciortorovschi.
Andrușco, cumpără satul Soci, 55.
Anghelina, ruda pârcălab. Dajbog, 65. V. și: Goioaia.
Antimia, v. Focșoaia.
Apostol, postelnic, 73; pitar, 73. V. și: Catargiul Apostol.
aprod, v. Răspop.
Arapul Gheorghe, fost medelnicer al 2-lea, 75—76.
Arapul Gh. Anghel, pâra, pentru Cervicești, 76.
Arbure Luca, portar al Sucevei, 78—79, 82 și 84.
Ardanevici Petre, diac, 57.
armaș, v. Tâlmaci Ionașco.
Armeanul, v. Ioan-Vodă Armeanul.
Aron-Vodă, m-re în Moldova, 73.
Azarie, letopisețul lui, 65.
Azgiu, v. Dealul Azgiului.
Azinte Uricarul, suret dela, 32.
Băcea cel Bătrân, nepot al Inzăihăicoaiei, 51.
Băceștii, răzeși în Uricheni, 51.
Baicean Ivan, boier, 29 și 30.
Băisceanul Ieremia, cumpără Scântieștii, 32.
Balcean Ivan, ceașnic, 41—42 și 53.
Bălco, i se dă act, 36.
Balosinești, sat, 52—53 și 56.
Băloș, vinde, cu alții, Petreștii, 82—83.
Banciul, boier, 29, 30 și 34.
Bărheci = Berheci, afluent al Bârladului, în slav. Бѣрхичи, sate pe, 21—24, 37—38.
Bârlad, râu, în slav. Бѣрладъ, sate pe, 24—26, 28 și 70.
Bârlădianul Solomon, marele vornic al Țării de jos, 75—76.
Bârlălești, sat, 52—53 și 55.
Bârliei Stan, boier, 23, 28—29.
Barnovschi Miron, domn al Moldovei, act dela, 46.
Bârsanj, jupan, soția, 56—57.

- Bașotă Grigorie*, stolnic, 49 și 50.
Bawr F. G. de, harta Moldovei a, pentru identificarea unor topice din Moldova, 36 și 67.
Beldiman, mare logofăt, 75.
Belgorodeanul Iurghici, boier, 41—42.
Belograd = Cetatea Albă, pârcălabi de, v. Duma, Hârman.
Benești, pârâu, sat pe, 65—66.
Benești, sat, 65—67.
Berheci, v. Bărheci.
Biachea Gherase, vinde părți din Rătești, 47.
Biachea Nicoară, vinde părți din Rătești, 47.
Bistrița, m-re în Moldova, actele ce-i acordă domnii Moldovei, 13—15.
Blajari, sat, 73.
Bogdan, stolnic, 29—30, 34 și 41—42.
Bogdan II, domn al Moldovei, act dela, 44; numărul actelor dela, numele m-rilor cărora le acordă acte, 14.
Bogdan III, domn al Moldovei, zis și *Incrucișatul*, fiul lui Ștefan cel Mare, 28; martor în actele tatălui său ca simplu fiu, 62—63; cu numele compus de *Bogdan-Vlad*, 68—69 și 71—72; cu titlul de *voevod*, 78—79, 82 și 84; act dela, 40.
Boldur, vornic, 68—69, 71—72, 82 și 84.
Borălianul Stratulat, uricar, 76.
Boris v. Borisești.
Borisești = unde a fost Boris, sat, 29, 30 și 32.
Borș, răzeș în Rătești, 49, v. și Borșești.
Borșciari, localitate, 33—34.
Borșești, răzeși în Rătești, 50.
Borzăști = Borzești, sat, 52—53 și 55.
Borzești, v. Borzăști.
Bosioc, nume românesc, în act Ștefan cel Mare, 10.
Bosioc Toma, 67—69.
Botna, vale, sate pe, 43.
Botoșani, vornic de, v. Boul Dumitrașco.
Boț, nepotul său vinde părți din Rătești, 50.
Boț Nechișor, diacon, cumpără părți în Urecheni, 50.
Boțești, răzeși în Urecheni, 50—51.
Boul Dumitrașco, al doilea jicnicier, cămăraș de ocnă, vornic de Botoșani, 47—48 și 51.
Boul Ștefan, fost mare vornic, 47.
Boul Toader, vistier, 45—47. V. și: Pârâu Boului.
Braevici Duma, vornic, 41—42.
Bratul, boier, 41—42.
Breahnă, nepoatele lui, 56.
Brudur Duma, boier, 78—79, 82 și 84.
Bucecea, pârâu, 75.
Buciumaș, pitar, 80.
Buciumaș, bătrânul, 80.
Buciumii, sat, 65—67.
Bucăștii din Cerna, sat, 58—59 și 61.
Budin v. Buvin.
Buga, feciorul lui Gherase, 48.
Buhușăști, moșie, 51.
Bunga, comis, 41—42.
Buvin, seliște, probabil o lectură greșită pentru *Budin*, 52—53 și 55.
Căcărăzeni, localitate, 35.
Calimah Grigorie, domn al Moldovei, 48.
Calimah Ioan, domn al Moldovei, carte dela, 48.
Călmățuiul, pârâu, 73.
Călnău, spătar, 68—69, 71—72, 78—79, 82 și 84.
călugărul, v. Costea.
cămăraș de ocnă, v. Boul Dumitrașco.
Cămilă Toder, boier, 41—42.
Cândescul Oană, boier, 25.
Cantemir Antioh, domn al Moldovei, 85.
Cantemir Dimărie, domn al Moldovei, identificarea unor topice moldovenești după harta lui, 28, 32 și 36.
căpăun de curteni, v. Vasile.
căpitanii, v. Coroia Lupul, Stihi Neculai, Stihi Ștefan.
Căpriana = m-rea lui Lațco, capătă act dela Alexandrel, 14.
Cărăiman, fost vistier, fiica lui, 75.
Cărligătura, pârâu, ținut, 32 și 67.
Cârstea, boier, 41—42.

- Cârstea*, nepotul lui, 80.
Cârstea, vornic, 23, 29, 30 și 33.
Cârstea, nepotul lui Crețovici, 36. V. și: *Negrul Cârstea*.
Cârstina, capătă act dela Alexandru Lăpușeanu, 54.
Cârstovici Dămian, uricar, 58.
Catargiu Safta, soția lui Ilie Catargiul, 85.
Catargiul Apostol, mare postelnic, 40.
Catargiul Ilie, fost mare comis, 85.
Cazanovici Șandru, scrib, 36.
Ceahlăeni = *Ceahlăești*, sat, 44 și 52.
Ceahlăești, v. *Ceahlăeni*.
ceașnici, v. *Albu*, *Dajbog*, *Ion*, *Isaia*, *Moghilă*. V. și *paharnic*.
Cervăcești, v. *Cervacinți*.
Cerna = *Cernul*, pârâu, sat pe, 58—59 și 61.
Cernat, ploscar, 73.
Cernul, v. *Cerna*.
Cervăcești, v. *Cervacinți*.
Cervacinți = *Cervăcești*, *Cervăcești*, *Cervicești*, *Cervicești*, sat, 74—76.
Cervicești, v. *Cervacinți*.
Cervicești, v. *Cervacinți*.
Cetatea Nouă, v. *Novograd*.
Cheșco Simeon, uricar, 28 n. 2.
Chialbe-Re Ștefan, din Țiburcani, nepoții, 51.
Chicera, v. *Rădiul Chicerii*.
Chicoș, stolnic, 56.
Chilia, cetate, pârcălab de, v. *Maxim*, *Șandru*.
Chișinău, ținut, sate în, 43.
Ciocănești, sat, 52—53.
Ciorani, v. *Ciorăști*.
Ciorăști = *Ciorani*, sat, 52—54.
Ciornei, v. *Negrul*.
Ciorțești, bătrân de moșie, 81.
Ciortorovschi Andreica, boier, 68—69 și 71—72.
cliucinic, v. *Ștefan*.
clucer, mare, v. *Nicolai*.
Colțea, sub Ștefan cel Mare, 82—83.
comisoaie, v. *Safta*.
comiși, v. *Bunga*, *Gheorghiiță*, *Grozea*, *Micotici*, *Petre*, *Petrică*; mare, v. *Enache*; fost mare, v. *Catargiul Ilie*.
Constantin, v. *Movilă*, *Rosăt*.
Corod, pârâu, sat pe, 38—47.
Coroești, hotar, 56.
Coroiu Ilinca, soția căpitanului *Lupul Coroiu*, 73.
Coroiu Lupul, căpitan, semna și *Manolache*, 73.
Corozăl, pârâu, sat pe, 38 și 40.
Costache, vătăf de păhărnice, fiul lui *Nicolae* fost mare sulger, 48 și 51.
Costachi, neamul, 54—55.
Costandin, v. *Mavrocordat*, *Muruz*.
Coste, țigan, 44. V. și: *Danovici*, *Dragoșevici*.
Coste Dragoș, sub urmașii lui *Alexandru cel Bun*, 46.
Costea, călugărul, unde a fost ~, *Filipenii*, sat, 38 și 40.
Costea, spătar, 62—63.
Costea, vistier, 41—42.
Costea, capătă act, 81—83. V. și: *Moldoveanul*.
Costinești, sat, la 1659 e trecut ca *Vancicăuți*, 75. V. și: *Ivancicăuți*, *Șarba*.
Cozma, v. *Dunavăț*, *Șandrovici*, *Șarpe*.
Crăești, sat, 25.
Crasna, pârâu, sat pe, 77.
crednicer, v. *Nicolau*.
Crețean, v. *Crețovici*.
Crețescul, v. *Crețovici*.
Crețovici (*Crețean*) *Hodco* (*Hotro*), boier, 33—36.
Cridă, slav. мѣръ, topic, 41—43.
cronica, zisă dela *Bistrița*, satul *Doljești* în, 64—65; ~ dela *Putna*, satul *Doljești* în, 65.
Cula, râu, astăzi numai vale, saie pe râul, 33—34 și 36—37.
cultura, scribilor moldoveni, 11.
Cupcici, vornic, 23 și 26.
Cupcici, nepotul lui, 65.
Curticești, sat, 44.
Dabija Istrate, domn al Moldovei: nepoata, 85.
Dajbog, pârcălab de *Neamț*, ~ de *Hotin*, ceașnic, 61—65.

- Dămian*, v. Cârstovici.
Dămiiian Vasile, logofăt, 76.
Dan, boier, 23 și 26.
Dan, v. Mesehna.
Dănău Grozea, copiii lui, 67—69.
Dănău Pătru, vinde sat, 67—69. V. și: Seliștea lui Dănău.
Dăncești, sat pe Cuțițna, 65.
Dănceștii din Poieni, sat, 65.
Danciul, capătă act dela Alexandru cel Bun, 25—26.
Danciul, capătă act dela Ștefan cel Mare, 67—69. V. și: Roșul.
Dănișoara, sat, 52—53.
Danovici Coste, boier, 53.
dascăl, v. Evloghie.
Davidești, sat, 44 și 52.
Dealul Azgiului, hotar, 59.
Deatco Ivan, boier, 23.
Deateleava, v. D. telev.
Debrici Pavel, polcovnic, tălmăcitor de acte slave moldovenești, 57, 59 și 60.
Dediu, medelnicer, 73.
Detlev = Deateleava, pustietate, apoi sat pe Cula, 33—34 și 36—37.
diacon, v. Boț, Ilarion.
Diamandi Ion, fost mare jicnicier, 75—76.
dieci, v. Alexa, Haruțul, Zancea.
Dieniș, spătar, 41—42.
Dimitrie, v. Cantemir, Sturza.
Dinga, boier, 68—69.
Dobra, nepoata lui Crețovici, 36.
Dobraba, corect *Dobrana*, vale, sat la gura, 38 și 40.
Dobrana, v. Dobraba.
Dobromirești, sat, 52—53 și 56.
Dobrotvor = Dobrotvora, slav. *Доброутворъ* pârau, 21—25.
Dobrotvora, v. Dobrotvor.
Dobrovăț, m-re, data și numărul actelor ce i se dă de către Ștefan cel Mare, 16.
Dobrul, logofăt, 57—58.
Doceștii, moșul, ~ lor, 76.
Dociu, 75.
Dociu Dumitrașco, 75—76.
Dociu Gheorghiță, fiul lui, 75.
Docolina, pârau, pe harta lui D. Cantemir, 27.
documentele, numărul dinainte de Ștefan cel Mare după apariția ediției Costăchescu, 7.
Dolj, fiul vitreg al lui, 61 și 62.
Doljescul Oancea, probabil întemeietorul satului Doljești, 61—62 și 64.
Doljești, sat, 61—62 și 64—65.
domni, ai Moldovei, v.: Alexăndrel, Alexandru cel Bun, Bogdan al II-lea, Bogdan al III-lea, Calimah Grigorie, Calimah Ioan, Cantemir Antioh, Cantemir Dimitrie, Dabija Istrate, Iliăș Rareș, Duca Gheorghe, Gheorghe Ștefan, Ghica Gheorghe, Ghica Grigore, Ghica Grigore Matei, Grațiani Gaspar, Iliăș, Iliăș Alexandru, Ioan Vodă Armeanul, Iuga, Lăpușneanu Alexandru, Lupu Ștefăniță, Lupu Vasile, Mavrocordat Alex. C-tin, Mavrocordat C-tin, ~ Nicolae, Movilă C-tin, ~ Ieremia, ~ Simeon, Muruz C-tin, Mușat Petru, ~ Roman, Petru Aron, Petru Rareș, ~ Schiopul, Racoviță Mihai, Ștefăniță, Tomșa Ștefan I, Tomșa Ștefan II.
Domocuș, v. Domoncuș.
Domoncuș, *Domocuș*, stolnic, 23 și 26.
Drăgălina, fiica postelnicului Zancea, 45.
Dragomănești, *Drăgomănești*, v. Ivancicăuți.
Drăgomănești, v. Dragomănești.
Dragomir, capătă act dela Ștefan cel Mare, 81—83.
Dragomir Banul, fiica, 54.
Dragosin, dă numele satului Dragosinești, 24.
Dragosin, sat la izvorul Studeniței, 24.
Dragosinești, sat la izvorul pâraului Dobrotvor, 21—24.
Dragosinești, sat pe Bărheci, 21—24.
Dragoș, boier, 23.
Dragoș, pârcălab de Neamț, 78—79, 82 și 84.
Dragoș, pârcălab de Novograd = Cetatea (Roman), Nouă 62—63. V. și: Coste.

- Dragoșevici Coste*, boier, 33—34.
Dragotă, i se întărește sat de către Ștefan cel Mare, 67—69.
Dragsin, lectură greșită pentru *Dragsin*, 24.
Dragsini, lectură greșită pentru *Dragsini*, 24.
Duca Gheorghe, domn al Moldovei, acte dela, 51.
Dulcescul Duma, boier, 41—42.
Duma, pârcălab de Belograd, 62—63, 68—69, 71—72, 78—79 și 82—84.
Duma al lui Isaia, boier, 41—42. V. și: Braevici, Brudur, Dulcescul, Duma al lui Isaia, Mălăescul, Negrul.
Dumitra, pârâu, sat pe, 52—53. V. și Șoldea.
Dumitrașco, v. Dociul.
Dunavăț, pârâu, sate pe, 38.
Dunavăț Cozma, i se acordă act de către Petre Șchiopul, 40.
Dușești, sat, 57—58.
- Enache*, mare comis, 51.
Enache, postelnic, 73.
Epure, nume românesc, în act dela Ștefan cel Mare, 10.
Epure Mihul, fiica lui, 77—79.
Evolghie, dacăl de slovenie, tălmăcitor de acte slave moldovenesti, 44 și 46.
- Fădor*, nepot al lui Crețovici, 36.
Fântâna lui Leurdiș, hotar, 59.
Fântâna Luzii, hotar, 59.
Fântâna Mistrețului, v. Vepri.
Fântâna lui Nan, hotar, 59.
Fedca, i se acordă act de către Ștefan cel Mare, 82—83.
Fetea, boier, 41—42.
Filipaș, unchiul lui Cozma Dunavăț, 40.
Filipeni, v. Costea, călugărul.
Filosoful Moise, cărturar, 32.
Florești, m-re, 56.
Focșoaia Antimia, fiul, 81.
Folești, sat pe Crasna, 77—79 și 81.
Foltești, sat, 82—83 și 85.
Frațiță Ghiorghiță, 76.
- Fratovschi Jurj* (în românește Giurgiu), boier, 23, 29, 30 și 33—34.
Frențea, v. Pârâul Frenții.
Frumușelul, unde a fost, sat, 52—53.
Frunteș, stolnic, 68—69, 71—72, 78—79, 83—84.
Fulovici Ion, vinde moșie, 66.
Fulovici Toma, fiul lui, 66.
Furcică Ion, fiul stolnicului Toader Toc, 80.
- Ganea Ionașco*, rudă al lui Tâmpa, 46.
Gangur, pârcălab de Orhei, Orheianul, 62—63 și 69.
Gârbovul, formă românizată în act dela Ștefan al II-lea, 10.
Gârbovul Manoil, boier, 41—42.
Gaspar, v. Grațiani.
Gavriil, v. Nemțieni.
Ghenghea, mare logofăt, 28.
Gheorghe, fost mare paharnic, 51. V. și: Arapul, Duca, Ghica.
Gheorghe Ștefan, domn al Moldovei, act dela, 47.
Gheorghiță, comis, 73. V. și: Dociul.
Gherase, v. Biachea, Buga.
Gherghel Ștefan, fost postelnic, 75—76.
Gherman, postelnic, 62—63.
Gheuca, vistier, nepotul lui, 56.
Ghica Gheorghe, domn al Moldovei, act dela, 75.
Ghica Grigore, domn al Moldovei, cărți dela, 51 și 75—76.
Ghica Grigore Matei, domn al Moldovei, act dela, 48.
Ghindva, nepoată a lui Crețovici, 36.
Ghiorghiță, v. Frățiță.
Giurgiu, v. Jurj.
Gligorașco, fiul lui Vasile, fost căpitan de curteni, 75.
Goioaia Anghelina, 65.
Golăe, vâtaf, vornic, 81.
Gonța, bătrân de moșie, 81.
gramatic, v. Pavel.
Grațiani Gaspar, domn al Moldovei, act dela, 75.
Grecii, în slav. *греки*, sat, 32.
Grigoraș, sulger, ginerele lui, 56.

- Grigorie*, v. Bașotă, Calimah, Ghica.
- Groza*, capătă act dela Ștefan cel Mare, 81—83.
- Grozav*, frate cu Pătru Dănuș, 67—69.
- Grozea*, v. Micotici.
- Hârman* = Herman, pârcălab de Belograd, 62—63, 68—69 și 71—72, i s'a atribuit paternitatea versiunii germane a cronicii lui Ștefan cel Mare, 39.
- Harțul*, v. Haruțul.
- Haruțul Andrei*, diac, 45—46.
- hătmăneasă*, v. Rosetoița.
- Herman*, v. Hârman.
- Hluboca*, în ucr. хлбоска, Hulboaca, sat, 36—37.
- Hobalna*, v. Hubalna.
- Hociung Iordache*, răzeș, 49.
- Hociung Lupul*, își zălogește partea din Rătești, 50.
- Hociung Stamate*, răzeș, 49.
- Hociung Toader*, se judecă pentru Rătești, 48.
- Hodco*, v. Crețovici.
- Hodorob*, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 82—83.
- Holalna*, v. Hubalna.
- Homor*, m-re, actele dela Ștefan II, 13—15; data și n-rul actelor ce i se dă de către Ștefan cel Mare, 16 și 17.
- Horodnic*, m-re de maici, actele dela II aș și Ștefan, 13 și 16; data și numărul actelor ce i se acordă de către Ștefan cel Mare, 16—17.
- Hotco*, v. Hodco.
- Hotin*, cetate, pârcălabi de, v. Negrilă, Purece, Toader.
- Hotincanul*, în slav. хотински, v. Toader.
- Hrană*, vornic, 62—63.
- Hriasc*, la locul, din Doljești, s'a dat lupta dintre Ștefan cel Mare și Petre Aron, 65.
- Hrisoverghi*, v. Lazul Smaranda.
- Huba*, v. Hubalna.
- Hubalna* = Hobalna, Holalna, Obalna, pârâu, afluent al Bârladului, sat la confluența lui; 25—28.
- Hudici Iașco*, boier, 62—63.
- Hudici Petre*, vornic, 29—30, 33—34 și 41—42.
- Hulboaca*, v. Hluboca.
- Husii*, sat pe Șomuz, 44.
- Husova*, G. pos. slav pentru numele rom. Husea, 52—53 și 55.
- Iancul*, formă românească în act dela Ștefan al II-lea, 10.
- Iancul*, capătă act dela Ștefan al II-lea, 40—43.
- Iane*, medelnicer, 51.
- Iane*, sulger, moșul lui Lazul biv vel jicnicier, 52.
- Iașco*, stolnic, soția lui, 65. V. și: Hudici.
- Ieremia*, nepotul lui Crețovici, 36.
- Ieremia*, pârcălab de Neamț, 78—79, 82 și 84.
- Ieremia*, postelnic, 68—69 și 71—72. V. și: Băiseanu, Movilă.
- Ignat*, postelnic, stolnic, 52—56.
- Ilarion* (Larion), diacon, răzeș, 46—47.
- Ilea*, fiica lui Ponici, 61 și 63.
- Ileana*, nepoata lui Crețovici, 36.
- Iliaș*, fiul lui Alexandru cel Bun, martor cu titlul de voievod în actele tatălui său, 23 și 27; domn al Moldovei, numărul actelor dela, 13; dă acte mănăstirilor moldovenești, 13; e singur domn, fratele său Ștefan fiind numai coregent, 13; actele ce le acordă cu Ștefan, 28—31, 33—35, 37—39 și 54.
- Iliaș*, boier, 23 și 26.
- Iliaș*, v. Rareș.
- Iliaș Alexandru*, domn al Moldovei, acte dela, 47, 48 și 75.
- Iliaș Rareș*, domn al Moldovei, act dela, 36.
- Ilie*, v. Catargiul, Pleșca.
- Ilinca*, v. Joroia.
- influența*, personagiului care redacta actul domnesc, 9.
- Inzăhăicoae*, probabil o fată a boierului Zianco, Zancea, 51.

- Ioachim*, fiul Maricăi, fata lui Boț, vinde din Urecheni, 50.
- Ioachim*, popă, fiul său, 46.
- Ioan*, v. Calimah, Stamatii.
- Ioan Vodă Armeanul*, domn al Moldovei, cunoscut și sub numele de *Ioan-Vodă cel Cumplit*, acte dela, 54 și 65.
- Ion*, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 82—83.
- Ion*, al Antimiei Focșoia, 81.
- Ion*, ceașnic, 62—63.
- Ion*, fiul lui Vasile, căpitan de curteni, 75. V. și: Diamandi, Fulovici, Izmană, Miclescul, Popovici, Stângaciul.
- Ionașco*, fiul popei Ioachim, 46. V. și: Ganea, Rășchitoriu, Stângaciul.
- Ioniță*, logofăt, 44.
- Iordache*, v. Hociung, Lazul.
- Irina*, fratele ei, 75.
- Isac*, nepoata lui, 75.
- Isac*, vistiernic, 78—79 și 82—84.
- Isaia*, ceașnic, 23 și 26.
- Isaia*, boier, 29—30, 33—34.
- Isaia*, strănepotul lui Dajbog, 65.
- Istrate*, v. Dabija.
- Iuga*, domn al Moldovei, numărul actelor dela, 12.
- Iuga*, vistiernic, 62—63.
- Iurghici*, v. Belgorodeanul.
- Iurie*, fratele lui Manoil Șerbici, 41—42.
- Ivan*, strănepotul lui Ignat. V. și: Baicean, Balcean, Deatco.
- Ivanco*, părcălab, 36.
- Ivancicăuți*, sat, 74—75; sub numele de *Dragomănești*, 76. V. și Vancicăuți.
- Ivașco*, boier, 62—63. V. și: Mușat.
- Izmană Ion*, fost mare șetrar, 75—76.
- Jerul* (Gerul), pârâu, sat la izvorul, 45.
- jitnicieri*, v. jitnicieri.
- jitnicieri*, v. Boul, Diamandi, Lazul, Miclescul, Pleșca.
- Jora Neculai*, stolnic, 43.
- Jora Safta*, fiica stol. Jora, 43.
- Joroaia Ilinca*, soția stol. Jora, 43.
- jude*, formă rom. în act dela Ștefan cel Mare, 10. V. Negrul Mihailo, Stan.
- Julici Oană*, boier, 41—42.
- Jumătatevici Șteful*, boier, 29, 30 și 34.
- Jurj*, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 81—83.
- Jurj*, fiul boierului Tâmpa, 40—43. V. și: Fratovschi, Piatra.
- Jurja*, fiul lui Micul, 36.
- Lăpușneanu Alexandru*, domn al Moldovei, acte dela, 54 și 80.
- Larion*, v. Ilarion.
- Lastău*, hotarul lui, 23.
- Lațco*, m-reă lui, v. Căpriana.
- Lațco Toader*, rudă al lui Crețovici, 36.
- Laz*, scrib, 34—35.
- Lazia*, frate al comis. Bunga, spătar, 41—42.
- Lazor*, boier, 29, 30 și 34.
- Lazul Catrina*, soția stol. Lazul, 48.
- Lazul Constantin*, stolnic, biv vel jicnicier, 51—52.
- Lazul Iordache*, biv vel paharnic, 48—49 și 50.
- Lazul* (Hrisoverghi) *Smaranda*, soția paharnic. Lazul, 50.
- Leurdiș*, v. Fântâna lui ~.
- Levcușești*, sat, 21 și 23.
- Liești*, formă românească topică în act dela Ștefan cel Mare, 10 și 67—69.
- localitate*, atributul de, designa la boierii cu dregătorie pe cel al dregătoriei, 64.
- logofeți*, v. Dămilian, Dobrul, Ioniță, Măteias, Mihul, Neagoe, Oancea, Racoviță, Sima, Tăutul; mare, v. Beldiman, Rosăt.
- Loloș*, unde este, sat, 37—39.
- Luca*, v. Arbure.
- Lucoveț*, pârâu, seliște pe, 52—53.
- Lujca de jos*, localitate, 33—34; sub numele *Nuttii*, 36.
- Lupu Ștefăniță*, domn al Moldovei, act dela, 47.

- Lupu Vasile*, domn al Moldovei, acte dela, 46—47 și 73.
- Lupul*, tatăl lui A. Haruțul, 46. V. și: Coroiu, Răspop.
- Luzii*, v. Fântâna Luzii.
- Macarie*, fiul lui Negolia, 73.
- Magda*, vinde cu alții Petreștii, 82—83.
- Mălăescul*, nume românesc în act dela Ștefan cel Mare, 10.
- Mălăescul Duma*, i se acordă act de către Ștefan cel Mare, 70—71.
- Mălăiu*, nume românesc în act dela Ștefan cel Mare, 10; socrul lui Danciul, i se acordă act de către Ștefan cel Mare, 67—69.
- mănăstiri*, în Moldova, v. Aron Vodă, Bistrița, Căpriană, Dobrovăț, Florești, Homor, Horodnic, Mira, Moldovița, Neamț, Piatra, Pobrata, Putna, Tazlău, Voroneț.
- Manciul*, fiica lui, 61 și 63.
- Manciul*, țigan, 61 și 63.
- Mândrea*, boier, 29—30.
- Mândrea*, unde a fost, = Scânteia, Scân-teiești, sat, 29, 30 și 32; Skintee, în harta lui D. Cantemir, 32.
- Mândrești*, sat, 45.
- Mândricica*, boier, 23.
- Mane*, v. Maneș.
- Mănea*, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 81—83.
- Maneș*, unde a fost, sat, 52—53; în lectură greșită, Mane, 55.
- Manoil*, v. Gârbovul, Șerbici.
- Manolache*, v. Coroiu.
- Marena*, fiica lui Crețovici, 36.
- Marenca*, fiica lui Mihul Epure, 77—79.
- Mareș*, i se acordă act de către Ștefan cel Mare, 70—71.
- Măria*, sora lui Micaci Toma, 28.
- Marica*, fiica lui Ivanco pârcălab, 36.
- Mărina*, fiica lui Dragomir Banul, 54—55.
- Marușca*, fiica lui Grozea Dănau, 67—69.
- Marușca*, fiica lui Oancea Doljescul, 61—62.
- Marușca*, fiica boierului Tâmpa, 40—43.
- Marușca*, nepoata lui Crețovici, 36.
- Matei*, scrib, 78—79. V. și: Ghica.
- Măteiaș*, logofăt, 36.
- Mavrocordat Alexandru Constantin*, domn al Moldovei, 49.
- Mavrocordat Constantin Nicolae*, domn al Moldovei, act dela, 48.
- Maxim*, pârcălab de Chilia, 62—63.
- medelniceri*, v. Arapul, Dediu, Iane. Nicolae.
- Merăești*, v. Mereești.
- Mereești*, nume românesc în act dela Ștefan cel Mare, 10.
- Mereești* (Merăești, Meriești, Miarăești, Mierăești, Mierăști, Mireești, Mirăești), sat pe Bârlad, 70—74.
- Meriești*, v. Mereești.
- Merlușca*, strănepoata lui Vasile fost căpitan de curteni, 75.
- Mesehna Dan*, are act dela Ștefan al II-lea, 28.
- Miarăești*, v. Mereești.
- Micaci Toma*, i se dă act de către Petru Rareș, 28.
- Miclăuș*, fiul lui Tâmpa, 40—43.
- Miclescul Ion*, tatăl lui Petre Miclescul, 56.
- Miclescul Petre*, fiul lui Ion Miclescul, 56.
- Miclescul Vasile*, 56.
- Micotă*, pârcălab de Neamț, 67—69; cu atributul numai de Nemțeanul (НЕМЦУХИ), 71—72.
- Micotici Grozea*, comis, 62—63.
- Micul*, rudă al lui Crețovici, 36.
- Micul*, nepotul și strănepotul lui 46.
- Mierăești*, v. Mereești.
- Mierăști*, v. Mereești.
- miere*, se zălogește o parte de moșie pentru două poloboace cu, 56.
- Mihai*, v. Pâhno, Racoviță.
- Mihail*, boier, 23 și 26. V. și: Oțal, Scânteie, Strilbețchi.
- Mihăilă*, v. Oțal.
- Mihailo*, v. Negrul.
- Mihălache*, v. Nicolau.

- Mihău*, formă românească în act dela Ștefan al II-lea, 10.
- Mihău*, fiul boierului Tâmpa, 40—43.
- Mihnești*, loc, 66.
- Mihul*, logofăt, scrisoarea ce i-o adresează Petru Aron, 35. V. și: Epure.
- Milcov*, râu, sat pe, 82—83.
- Mile*, v. Smila.
- Milișoara*, v. Smilișoara.
- Mira*, m-re, 85.
- Mirăești*, v. Mereești.
- Mircea*, boier, fratele lui Duma Dulcescul, 41—42.
- Mireești*, v. Mereești.
- Moghilă*, ceașnic, 68—69, 71—72, 78—79 și 83—84.
- Moină*, loc, 52—53.
- Moișe*, v. Filosoful.
- Mojov*, persoană, în act dela Alexandrel, 53.
- Moldoveanul Coste*, act dela, 12, greșit: Costea Valahul, 12.
- Moldovița*, m-re, n-rul actelor ce i se dă de domnii Moldovei, 13—15.
- Moranciul*, v. Murance.
- Motisești*, sat, 39.
- Moțoc*, din Odobești, 84—85.
- Movilă Constantin*, domn al Moldovei, act dela, 32 și 46.
- Movilă Ieremia*, domn al Moldovei, act dela, 46 și 80.
- Movilă Simeon*, domn al Moldovei, act dela, 45.
- Muncei*, pe Rebricea, cetatea lui Duma Negrul, 32.
- Murance* (Moranciul), capătă acte, 58—60.
- Muruz* (Moruzi) *Constantin*, domn al Moldovei, 49.
- Murzakevič N.*, cercetător rus, publică doc. moldovenești, 36—37.
- Mușă*, fiica lui Manciul, 61 și 63.
- Mușat*, boier, 68—69 și 71—72.
- Mușat Ivașco*, fiul lui Petru Mușat, act dela, 12.
- Mușat Petru*, domn al Moldovei, numărul actelor dela, 12.
- Mușat Roman*, domn al Moldovei, numărul actelor dela, 12.
- Nachidel*, își vinde partea din Solești, 80.
- Nădăbaico*, bătrân de moșie, 81.
- Nădăbaico Drăghici*, vornic, 80.
- Nan*, v. Fântâna lui Nan.
- Nastasie*, v. Nemțieni.
- Neag*, boier, 62—63.
- Neaga*, fiicele ei, 82—83.
- Neagoe*, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 82—83.
- Neagoe*, logofăt, 23 și 41—42.
- Neamț*, cetate, părcălăbia de, după Dajbog se împarte de către doi dregători, 10; părcălăbi de, v. Dajbog, Dragoș, Ieremia, Micotă, Reașeș.
- Neamț*, m-re, n-rul actelor ce i se dă de domnii Moldovei, 13—15.
- Nechifor*, v. Boț.
- Neculai*, v. Jora, Stihi.
- Negolia*, fiul lui, 73.
- Negre*, boier, 23.
- Negrești*, hotar, 73.
- Negrilă*, boier, 33—34.
- Negrilă*, părcălăb de Hotin, 78—79, 82 și 84.
- Negrilă*, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 81—83.
- Negrilești*, seliște, 52—53.
- Negrul*, românism în act dela Ștefan cel Mare, 10.
- Negrul*—în slav Чорны—Cârstea, boier, 41—42.
- Negrul*—în slav. Чорны și Чорни—Duma, vornic, 28—32 și 34; Ciornei, într'un suret, 32.
- Negrul Mihailo*, jude, unde a fost, 77—79.
- Negrul Șandro*, văr al jupânesei Ana, 57.
- Nemțeanul*, v. Micotă.
- Nemțieni*, Nastasie și Gavriil, frați, cumpără, 85.
- Nestiac*, boier, 23.
- Niag*, unde este, 52—53.
- Niamțu Simion*, 56.
- Nichifor*, fiul lui Bălco, 36.

- Nicoară*, capătă act dela Ștefan cel Mare, 70—71. V. și: Biachea, Sârbescul.
- Nicolae*, mare sulger, 48.
- Nicolae*, din Costinești, soția lui, 75.
- Nicolai*, medelnicer, mare clucer, gine-rele vistier. Boul, 51.
- Nicolau Mihălache*, crednicer, 56.
- Nistor*, fiul vitreg al lui Dolj, 61 și 62.
- Novograd*, slav. *новоград* = Cetatea Nouă = Roman, pârcălabi de, v. Dragoș, Șandru.
- Novogradeanul*, v. Șandru.
- Nuttii*, v. Deateleava.
- Oană**, portar, 41—42. V. și: Cândescul, Julici, Sinescul, Urele.
- Oancea*, gine-rele lui Iurghici Belgoro-deanul, 30—31 și 41—42.
- Oancea*, unde au fost casele, sat, 44.
- Oancea*, pârau, sate pe, 38.
- Oancea*, v. Doljescul.
- Obalna*, v. Hubalna.
- Olenca*, soția lui Ștefan cliucinic, 21 și 24.
- Opriș*, boier, 23.
- Opriș*, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 81—83.
- Orhei*, cetate, pârcălab de, v. Gangur; ținut, sate în, 37.
- Oțal* (Oțel) *Mihăilă*, pisar, 37—39.
- Oțel*, v. Oțal.
- Păcurar**, fetele lui, 56.
- paharnic*, sinonim lui ceașnic, în actele lui Ștefan cel Mare, 64; biv vel, v. Gheorghe, Lazul.
- păhărniciei*, v. vătaf.
- Păhno Mihail*, vornic, 10 și 41—42.
- Panco*, rudă al lui Crețovici, 36.
- Pântea*, nepot al lui Crețovici, 36.
- Pântea*, țigan, 61 și 63.
- Pânteleiu*, vinde, cu soția, părți din Șarba, 75.
- Păraul Boului*, hotar, 59.
- Păraul Frenții*, hotar, 59.
- Păraul Niagovii*, affluent al Cernii, hotar, 59.
- Păraul Plopului*, hotar, 59.
- părcălabi*, v. Ivanco, Stângaciul; ~ de: Cetatea Albă, v. Duma și Hărman; ~ Chilia, v. Maxim; ~ Hotin, v. Dajbog, Purece și Toader; ~ Neamț, v. Dajbog, Ieremia și Reașeș; ~ Novograd = Cetatea Nouă = Roman, v. Dragoș și Șandru.
- Pascal*, vameș, 75.
- Pătrășcan Radul*, 65—66.
- Pătrășcani*, hotar, 56.
- Pătrașco*, vinde satul Bucșești, 58—59.
- Pătru*, formă românească în act dela Ștefan cel Mare, 10.
- Pavel*, grămătic, v. Debrici.
- Petre*, comis, 24.
- Petre*, spătar, 29, 30, 34—35 și 41—42.
- Petre*, stolnic, 62—63. V. și: Ardanevici, Hudici.
- Petrestii*, sat pe Milcov, 82—84.
- Petrică*, comis, 68, 70—72, 78—79 și 83—84.
- Petrică*, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 70—71.
- Petru*, fiul lui Alexandru cel Bun, martor în act dela tatăl său, 26—27.
- Petru*, fiul lui Ștefan cel Mare, martor în act dela tatăl său, 62—63.
- Petru Aron*, domn al Moldovei, dă act. 24; dă scrisoare logofătului Mihul, 35; numărul actelor dela, 13.
- Petru Rareș*, domn al Moldovei, acte dela 28, 36—37 și 58.
- Petru Șchiopul*, domn al Moldovei, act dela, 40.
- Piatra*, m-re de maici, din sus de, n-rul actelor ce i-a dat Ștefan cel Mare, 16.
- Piatra Jurj*, boier, 29—30 și 33—34.
- pisar*, v. Oțal.
- pitari*, v. Apostol, Buciumaș, Stamatii.
- Pleșca Ilie*, jicnicier, fiica lui, 48.
- Pleștea*, v. Valea Pleștii.
- ploscar*, v. Cernat.
- Pobrata* = m-reă Sf. Nicolae din Poiană, Probota, n-rul actelor ce i se dă de domnii Moldovei, 12—17.
- Poiana*, m-reă Sf. Nicolae din, v. Po-brata.

- Poiana Ghionoaie*, topic, 37.
Pojarita, Pojerita, Pojorâta, Pojorita, pustietate, 21—25.
Pojerita, v. *Pojarita*.
Pojorâta, v. *Pojarita*.
Pojorita, v. *Pojarita*.
polcovnic, v. *Debrici*.
Politeni, sat, 8.
Ponici, fiica lui, 61 și 63.
Ponici Stanciul, boier, 41—42.
popă, v. *Ioachim*.
Popovici Ion, scrib, 11 și 83—84.
portari, v. *Oană*, *Șandru*.
postelnici, v. *Apostol*, *Catargiul*, *Enache*, *Gherman*, *Ieremia*, *Șarpe*, *Zancia*; fost, v. *Gherghel*.
preoți, v. *Toader*, *Vasile*.
prescurtările, folosite în actele publice, 18—19.
Probota, v. *Pobrata*.
protoiereu, v. *Strilbețchi*.
Prut, râu, sate pe, 38 și 52—53.
Purcel, românism în act dela Ștefan cel Mare, 10.
Purcel, vinde țigani, 61 și 63.
Purece, pârcălab de Hotin, 68—69.
pustietate, sensul în trecut, 25.
Putna, m-re, numărul actelor dela Ștefan cel Mare, 15—17.
Putna, râu, Lieștii pe, 67—69.
- Răbricea***, v. *Rebricea*.
Răbrie, v. *Rebricea*.
Racoviță Ion, 80.
Racoviță Mihai, domn al Moldovei, cărți dela, 45 și 48.
Racoviță Nicolae, logofăt, 80—81.
Rădiul Chicerii, hotar, 59.
Radul, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 81—83.
Radul, stolnic, 41—42. V. și: *Pătrășcan*.
Raiul, deal, 24.
Răspop Lupul, aprod, 46.
Răschitoriul Ionașco, 47.
Rățești, sat pe Topolița, 44—50.
răzeșii, erau obligați să stea în permanență pe moșia lor, 52.
- Reașeș*, pârcălab de Neamț, 64 și 68—69.
Rebricea, Răbricea, Răbrie, pârau, sate pe, 29—32.
Roman, episcopia de, capătă acte dela Ștefan cel Mare, 15.
Roman, cetate, v. *Novograd*.
Roman, nepotul lui Crețovici, 36.
Roman II, domn al Moldovei, numărul actelor dela, 14.
Rosăt Constantin, mare logofăt, 49.
Rosăt Vasile, stolnic, 81.
Roschkaesch, v. *Roșcani*.
Roset Iordache, vornic, 81.
Roset Ștefăniță, 81. V. și *Ruset*.
Rosetoaia Safta, 49.
Roșcani, sat pe Bârlad, Roschkaesch în harta lui Schraembl, 28.
Roșul, greșcală pentru Negrul, 60.
Roșul Danciul, fiul său, 59.
Ruginosul, pârau, hotar, 73.
Runcul lui Stan, hotar, 59.
Rusăștii Noi, sat, 43.
Rusăștii Vechi, sat, 43.
Ruseștii sub Cridă (în slav. под мѣлом), sat, 40—43.
Ruset Iordache, mare vistier, fiica lui, 85.
Ruși, v. *Vadul Rușilor*.
- Safta***, comisoaia, nepoata lui Simeon Bârlădianul, 75—76.
Safta, v. *Rosetoaia*.
Sârbescul Nicoară, boier, 32.
Sârbii, sat pe Hubalna, 28. V. și: *Siliștea Sârbilor*.
Sava Aurel, despre Vrancea, 11.
Scânteia, v. *Mândrea*.
Scânteia Mihul, strănepot al lui Duma Negrul, 32.
Scânteia Toader, strănepot al lui Duma Negrul, 32.
Scânteiești, v. *Mândrea*.
Schraembl F. A., harta lui, despre Moldova, 28.
Sclipotești, sat pe Siret, 40—43; în forma *Slipotești*, 43.

- scribii moldoveni*, cultura, 11. V. și: Ardanevici, Laz, Matei, Popovici, Șteful, Toma.
- Seliștea lui Dănău*, sat, 67—69.
- Seret* (Siret), râu, sate pe, 40—43.
- Siliștea Sărbilor*, topic, 38.
- Sima*, logofăt, 42—43 și 56—57.
- Sima*, vornic, 41—42.
- Sima*, i se acordă act de către Ștefan cel Mare, 70—71.
- Sima*, vinde cu alții, Petreștii, 82—83.
- Simeon*, fiul lui Vasile, fost căpitan de curteni, 75. V. și: Cheșco, Movilă, Turcul.
- Smila*, v. Smila.
- Simion*, fiul lui Bâlco, 36. V. și: Niamțu.
- Simionești*, sat, 82—83 și 85.
- Sinescul Vană* (Ion, Oană), satul unde a fost, astăzi Sinești, 29—30 și 32.
- Sinești*, v. Sinescul.
- Siret*, v. Seret.
- Skintee*, v. Mândrea, sat.
- Slavii din Răsărit*, numeau Болошин pe locuitorul Moldovei, 12.
- Slipotești*, v. Sclipotești.
- Smila*, răușor, sat pe, 52; formă greșită, 56.
- Smilișoara*, pârâu, afluent al Smilei, sat, pe 52—53 și 56; greșit Milișoara, 56.
- Soci*, sat, 52—54.
- Soci*, sat, 56—58.
- Sofronia*, nepoata lui Coste Dragoș, 46.
- Solescul*, formă româniizată în act dela Ștefan cel Mare, 10.
- Solescul Toma*, nepoata lui, 77—78.
- Solești*, sat pe Vaslui, 77—81.
- Solomon*, răzeș în Rătești, 49. V. și Bârlădianul.
- Soltănești*, sat, 52—53.
- spătar*, formă românească în acte, 9.
- spățari*, v. Călnău, Costea, Dieniș, Lazia.
- Stamate*, v. Hociung.
- Stamati Ioan*, pitar, tălmăcitor de acte slave moldovenești, 39.
- Stan*, jude, 37—38 și 40.
- Stan*, vistier, 23. V. și: Bârlici, Runcul lui Stan.
- Stanciul*, boier, sub Iiaș și Ștefan 29, 30 și 34.
- Stanciul*, boier sub Ștefan cel Mare, 62—63.
- Stanciul*, capătă act dela Ștefan cel Mare, 82—83. V. și Ponici.
- Stângaciul Ion*, pârcălab, 58.
- Stângaciul Ionașco*, fiul pârcălabului Ion ~, 58.
- Stănilă*, i se dă act de către Ștefan cel Mare, 81—83.
- Stanislav*, unde este, sat, 38.
- Stațina*, nepotul, capătă act dela Ștefan cel Mare, 74.
- Ștefco*, forma ruteană diminutivală pentru Ștefan, 26—27.
- Știhi Neculai*, căpitan, 50.
- Știhi Ștefan*, căpitan, 48.
- Știhiești*, răzeși, 49.
- Stoenеști*, seliște, 38.
- stolniceasă*, v. Lazul.
- stolnici*, v. Bașotă, Bogdan, Chicoș, Domoncuș, Frunteș, Iațco, Ignat, Jora, Petre, Radul, Rosăt, Toc.
- Strâmbii*, sa. în ținutul Neamț, 58.
- Strățulat*, v. Borălianul.
- Strelbițchi*, v. Strilbețchi.
- Strilbețchi Mihail*, protoieru erarh al mitropoliei Iași, tălmăcește act, 46.
- Studeniița*, pârâu, sat la izvorul, 24.
- Sturza Dimitrie*, mare logofăt, 49.
- Suceava*, cetate, portari de, v. Arbure, Șandru.
- Suceava*, mitropolia din, actele ce i se acordă de către domnii moldoveni, 13—15.
- Suholețul*, gârlă, 52—53 și 55.
- sulgeri*, v. Grigoraș, Iane, Nicolae; fost mare, v. Nicolai.
- Șandrovici Cozma*, boier sub Iiaș și Ștefan, 29 și 30.
- Șandru*, pârcălab de Chilia, 62—63.

- Șandru*, pârcălab de Novograd = Cetatea Nouă = Roman, 78—79, 82 și 84; cu atributul Novogradeanul, 68—69 și 71—72.
- Șandru*, portar al Sucevei, 62—63. V. și: Cazanovici, Negrul.
- Șandru Novogradeanul*, v. *Șandru*, pârcălab de Novograd.
- Șarba*, sat, apare și cu numele de Costinești și cel de Vancicăuți, 74—76.
- Șarpe*, românism în act dela Ștefan cel Mare, 10.
- Șarpe Cozma*, postelnic, 78—79 și 83—84.
- Șerban* răzeș, 50.
- Șerbici* *Manoil*, boier, 41—42.
- șetrari*, v. *Alexandru*; fost mare; v. *Iznană*.
- Șoldea*, dela Dumitra, 54—55.
- Șoldeni*, v. *Șoldești*.
- Șoldești*, moșie, astăzi *Șoldeni*, 52—54.
- Somuz*, pârâu, sate pe, 44.
- Ștefan*, cliucinic, dregător, 8 și 21—23. V. și: Boul, Chialbe-Re, Gherghel, Stihii, Tomșa.
- Ștefan II*, fiul lui *Alexandru cel Bun*, domn al Moldovei, martor în actele tatălui său, 25—27; dă acte cu fratele său *Iliaș*, 28—39; dă acte singur, 40—43, 45 și 54; n-rul actelor dela, 13; n-rul actelor ce dă în asociere cu *Iliaș*, 13; actele ce destină m-rilor, 13; act necunoscut astăzi, dela, 80;
- Ștefan cel Mare*, domn al Moldovei, ctitor al m-rii atonice *Zograf*, 16; acte dela, 40, 58, 59, 61—63, 65, 66, 67, 68—72, 74, 77—79, 81—84; numărul actelor dela, 15; act necunoscut astăzi, dela, 80; numele m-rilor cărora le dă acte, 15 și 16; data acestor din urmă acte, 15 și 16; cumpără sat, ce-l vinde apoi, 55; doc. dela, cu românisme, 10; edițiile de doc. dela, 8.
- Ștefăniță*, fiul lui *Bogdan al III-lea*, domn al Moldovei, act dela, 55. V. și *Roset*.
- Șteful*, boier sub *Iliaș* și *Ștefan*, frate cu *Banciul*, 29, 30 și 34.
- Șteful*, boier sub *Ștefan cel Mare*, 68—69, 71—72, 78—79, 82 și 84.
- Șteful*, scrib, 58 și 60.
- Șteful*, fratele lui *Cernat ploscar*, 73. V. și *Jumătatevici*.
- Ștelunova*, sat, 52—53.
- Tador*, v. *Vascan*.
- Tălmaci Ionașco*, armaș, 76.
- tălmăcitori* (traducători) de acte slave moldovenești. V.: *Debrici*, *Evloghie*, *Pavel*, *Strilbețchi*.
- Tămaș*, unde a fost, sat, 28.
- Tâmpa*, boier, capătă act dela *Ștefan al II-lea*, 40—43.
- Tâmpa*, vătaf, nepotul său, 46.
- Tâmpoia*, de Rătești, feciorii ei, 47.
- Târgul Siretului*, m-re catolică Sf. Ion Botezătorul din, capătă act dela *Petru Mușat*, 12.
- Tătar*, strănepotul pârcălab. *Dajbog*, 65.
- tătari*, popor, în robie la, 36.
- Tăutul*, logofăt sub *Ștefan cel Mare*, 66, 68, 71—72, 78—79 și 83—84.
- Tazlău*, m-re, numărul actelor ce capătă dela *Ștefan cel Mare*, 16.
- Tegheci* (*Tigheci*), răușor, sat pe, 52—53.
- Teodor*, v. *Vascan*.
- Tigheci*, v. *Tegheci*.
- Tătina*, soția lui *Iațco stolnic*, străne-poata pârcălabului *Dajbog*, 65.
- Toader*, pârcălab de *Hotin*, 79, 82 și 84; numai cu atributul *Hotineanul* (slav. хотинскн) 71, 72 și 78.
- Toader*, preot, răzeș în *Rătești*, 49. V. și: Boul, *Hociung*, *Lațco*, *Scân-teie*, *Toc*.
- Toc Toader*, stolnic, 77—80.
- Toc Toader*, fiul stolnicului cu același nume, 80.
- Toder*, v. *Cămilă*, *Vascovici*.
- Todor*, vinde din *Doljești*, 61 și 63.
- Toma*, scrib sub *Ștefan cel Mare*, 62—63. V. și: *Bosioc*, *Fulovici*, *Micaci*, *Solescul*, *Vereșceac*.

- Tomești*, sat sub Ștefan cel Mare, 8.
Tomșa Ștefan I, domn al Moldovei, act dela, 74—75.
Tomșa Ștefan II, domn al Moldovei, act dela, 74—75.
Topolița, pârâu, sat pe, 44 și 46.
traducerile, din românește în slavonește în acte din sec. XV, 9 și 10.
Troistenii, v. Vepri.
Tudora, nepoata lui Crețovici, 36.
Tudora, strănepoata lui Coste Dragoș, 46.
Turcul Simeon, boier, 29, 30 și 34.
Tutova, râușor, sat pe, 52—53.
- Tîburcani*, v. Chialbe-Re.
țigani, v. Coste, Manciu, Pântea, Văsiu, Vlaico.
Țole, vinde, cu alții, din Petrești, 82—83.
- Uncleata*, boier, 29 și 30.
Urecheni, v. Uricheni.
Urcle Oană, boier, 41—42.
uricari, scriitori de acte, v. Borălianul, Cârstovici, Cheșco. V. și: dieci, grămătică, scribi.
Uricheni (Urecheni), sat pe Topolița, 44 și 50—52.
Ursa, soția lui Moțoc din Odobești, 84—85.
Ursu, de Rătești, 47.
- Vadul Rușilor*, sat, 52—53.
Valahul, v. Moldoveanul.
Vâlcea, românism în acte din sec. XV, 9.
Vâlcea, în slav. *Валча* și rom. *Валча*, boier sub Alexandru cel Bun și fiii săi: Iliș și Ștefan, 23, 29, 30 și 33—34.
Valea Pleștii, hotar, 59.
Vâlsan G., descoperă harta lui D. Cantemir, 27.
vameș, v. Pascal.
- Vană*, v. Sinescul.
Vancicăuți, v. Ivancicăuți și Șarba.
Vascan Tador (Teodor), vistier, 41—42.
Vascovici, v. Vascan.
Văsiu, țigan, 44.
Vasile, fost căpitan de curteni, 75.
Vasile, preot din Căcărăzeni, 35.
Vasile, preot răzeș în Rătești, 49 și 50.
 V. și: Lupu, Miclescul.
Vaslui, cetate, reședință a lui Ștefan al II-lea în timpul coregenței, 8—9.
Vaslui, pârâu, sat pe, 77—79.
vătafi, v. Golăe, Tâmpa; ~ de păhărnice, v. Costache.
Vaz, personagi menționat în act dela Alexandrel, 53.
Vepreva, v. Vepri.
Vepri, Fântâna Mistrețului, slav. *Кръница Вепри* = Viprova = Trăisteni, topic devenit sat, 36—37.
Vereșceac Toma, boier, 41—42.
Viprova, v. Vepri.
vistieri (vistiernici), v. Boul, Căraiman, Costea, Gheuca, Isac, Iuga, Stan, Vascan (Vascovici); mare ~, v. Ruset.
vistiernici, v. vistieri.
Vitol, boier sub Iliș și Ștefan, 29 și 30.
Vlad, v. Bogdan III.
Vlaico, țigan, 44.
Vlaicul, boier sub Ștefan cel Mare, 62—63.
Voloșin, în slav. *Волошин*, numele dat locuitorului din Moldova de către Slavii din Răsărit, 12.
cornici, v. Agărici, Boldor, Cârstea, Cupcici, Golăe, Hrană, Hudici, Nădăbaico, Negru, Pâhno, Roset; ~ de Botoșani, v. Boul; ~ cel mare al Țării de jos, v. Bărlădianul.
Voroneț, m-re, numărul actelor ce primește dela Ștefan cel Mare, 15.
Vrancea, ținut, forma o singură moșie în trecut, 11.

- Zahorna*, pârâu, sat pe, 44.
Zancea, diac sub Iliș, 45. V. și: Zanciul, Zianco.
Zanciul (Zancea), postelnic sub Ștefan al II-lea, 45.
Zbiarea, boier sub Ștefan cel Mare, 62—63.
Zeletin, răușor, sat pe, 40.
Zianco (Zancea), boier al lui Bogdan al II-lea, 44 și 51.
Zlătari, v. Zlătariul.
Zlătariul, unde este, sat, 38 și 40.
Zograș, m-re la Athos, i se acordă acte de către Ștefan cel Mare, 16.
Zoica, vinde din Doljești, 61 și 63.
Zorilă, unde a fost, pe Tegheci, sat 52—53.

CUPRINSUL

	Pag.
I. Introducere	7—17
<p style="margin-left: 40px;">Stadiul edițiilor de documente moldovenești dinainte și dela Ștefan cel Mare 7. Importanța actelor prezentate 7—11. Numărul și caracterul documentelor moldovenești din veacul al XV-lea 12—17. Metoda de lucru 17.</p>	
II. Preseurtări — cu completări — în textul actelor	18—19
III. Texte	21—85
<p style="margin-left: 20px;">1. 1426 Mai 22. Alexandru voevod, domn al Moldovei, dă, prin carte, slugii sale panului Ștefan cliucinic, satele Dragosinești: unul pe Bărheci, mai sus de Levcușești și altul la obârșia Dobrotvoriei cum și pustietatea Pojarita, loc ce după moartea destinatarului, dacă acesta nu va avea copii, se va stăpâni, până la moarte, de soția sa Olenca. Uricul i se acordă și pentru așezările ce va putea face pe acele proprietăți. Se arată hotarul satului Dragosinești, aflat la obârșia Dobrotvoriei. Cu martori</p>	
	21—25
<p style="margin-left: 20px;">2. <1429 Aprilie—1430 Decemvrie>. Alexandru voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugii sale Danciul un sat pe Bârlad anume: unde se varsă Hubalna în Bârlad, sat ce a fost a tatălui destinatarului. Cu martori</p>	
	25—28
<p style="margin-left: 20px;">3. Vaslui. 1436 Mai 5. Ilie și Ștefan voevozi, domni ai Moldovei, întăresc, prin carte, slugii și boierului lor, panului Duma Negrul, care a slujit și părintelui lor, dreapta lui vislujenie, satele de pe Rebricea și anume: unde a fost Vană Sinescul, unde a fost Boris și unde a fost Mândrea. Cu martori</p>	
	28—32
<p style="margin-left: 20px;">4. Vaslui. 1436 Iulie 17. Ilie și Ștefan voevozi, domni ai Moldovei, dau, prin carte, slugii lor, Hodco Crețovici, două locuri în pustietate, pe Cula între Borșciari și Detelev în Lujca de jos, la două fântâni. Cu martori</p>	
	33—37
<p style="margin-left: 20px;">5. Târgul-Vasluiului. 1438 Iulie 6. Ilie și Ștefan voevozi, domni ai Moldovei, dau, prin carte, boierului și pisarului lor, Mihăilă Oțâl, satele pe Berheciu unde este Loloș și mai din jos unde este Ștan judele, pe amândouă părțile Berheciului, pe Dunavăț, în gura văiei Dobrabii unde este Zlătariul și mai în jos de gura pârâului Oancea, unde este Stanislav și seliștea veche Stoenestii și la Corod unde a fost Dragoș și la Corod la movila Seliștei Sârbilor și dela movila cea mare până în gura văiei Corăzăului pe amândouă părțile, loc pentru un sat cu cătune și fânețe cum și alte sate.</p>	
	37—40

	Pag.
6. Suceava. 1443 Aprilie 16. Ștefan voevod, domn al Moldovei, dă, prin carte, boierului său Tâmpa și fiilor lui: Miclăuș, Jurj, Iancul și Mihău, satele: Rusești sub Cridă și pe Siret Sclipotești, care să fie uric deopotrivă și surorii lor Marușca. Cu martori	40—43
7. 1451 Iulie 14. Bogdan voevod <domn al Moldovei> întărește, prin carte, boierului său Zianco următoarele sate: Husii pe Șomuz, unde au fost casele Oncii, pe Topolița: Urichenii și Răteștii unde se află casele lui, Davideștii — unde au fost vechile lui curți, partea lui din Ceahlăeni, Alexandrenii dela gura Zahornii și jumătate din Curticești. I se confirmă și ȡiganii ce-i avea	44—52
8. Suceava. 1452 Septemvrie 10. Alexandru voevod, domn al Moldovei, întărește prin carte, boierului său Ignat postelnic moșile: Șoldeștii la Dumitra, Ciorăștii, Bărlăleștii, Soltăneștii și Socii cu mănăstiri, pe Prut: Dănișoara, Ciocăneștii, Borzăștii și Vadul Rușilor unde este Niag, unde a fost Maneș, Ștelunova, Ruvîn . . . alte siliști pe din sus de Husova, Dobromirești pe Smila, Balosinești pe Smilișoara, pe Tutova unde este fratele destinatarului, la Moina unde este casa lui, siliștea Negrileștii, seliștea pe Lucoveț unde a fost Frumușelul și Zorilă pe Tegheci și la Prut pe gărla Suhoțelul cum și alte moșii. Cu martori . . .	52—56
9. Suceava. 1462 Septemvrie 25. Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, jupănesii Ana, sora Simii logofătul și soția jupănului Bărsan, satele Socii și Dușeștii, pentru care Ana are pâră, în fața domnului, cu vărul ei, Șandru Negrul . . .	56—58
10. Suceava. 1462 Octomvrie 18. Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugii sale Murance, satu Bucșăștii din Cerna, ce-l cumpără, în fața domnului, dela Pătrașco și unchiul său, la prețul de 68 zloți tătarăști. Se arată hotarul satului	58—61
11. Suceava. 1479 Martie 4. Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugii și boierului său, panului Dajbog pârălab de Neamț, satul Doljeshții la gura Albănei, cumpărat: două părți, dela Marușca fiica lui Oancea Doljescul, a treia parte, dela Nistor, fiul vitreg al lui Dolj și un alt sat, cumpărat: o parte, dela Mușă fiica lui Manciul, altă parte, dela soția lui Danciul și fiul acesteia: Todor și o a treia parte, dela Zoica. I se confirmă și ȡiganii, cumpărați dela Purcel și dela Ilca, fiica lui Ponici. Cu martori	61—65
12. 1487 Ianuarie 11. Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugii sale, Radul Pătrășcan, satele: Beneștii pe pârăul Beneștilor și Buciumii cum și o bucată de loc din hotarul Mihneștilor, ce i le vinde, în fața domnului, Ioan feciorul lui Toma Fulovici, la prețul de 300 zloți. Se arată hotarul satelor	65—67

13. Suceava. 1493 Octomvrie 28. Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, slugilor sale; Danciul, fratelui său Dragotă și socrului său Mălaiu și lui Toma Bosioc, Seliștea lui Dănău unde au fost Lieștii pe Putna, ce le-o vând lor, în fața domnului, Pătru Dănău cu fratele său Grozav și cu sora lor Mărușca, copiii lui Grozea Dănău, pe prețul de 40 zloți tătarăști, această plată făcându-se pe deplin, tot în fața domnului. Cu martori	67—70
14. Vaslui. 1495 Ianuarie 11. Ștefan voevod, domn al Moldovei, dă și întărește, prin carte, slugilor sale; Mareș, Duma Mălăescul, Sima, Nicoară și Petrică satul Mereeștii de pe Bârlad. Cu martori	70—74
15. 1499 Septemvrie 22. Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește unei slugi ale sale, nepotul Stașinii, două sate sub codru și anume: Cervacinți și Șarba cum și moara din Ivancicăuți. .	74—77
16. Vaslui. 1502 Martie 10. Ștefan voevod, domn al Moldovei, întărește, prin carte, boierului său Toader Toc stolnic schimbul ce-l face, în fața sa, cu Marenca fiica lui Mihul Epure și nepoata lui Toma Solescul, luând Marenca satul Solești de pe Vaslui unde a fost strămoșul ei Andrei și unde a fost jude Mihailo Negrul și dându-i, în schimb, satul Folești de pe Crasna și 100 zloți tătarăști. Cu martori	77—81
17. Vaslui. 1502 Martie 17. Ștefan voevod, domn al Moldovei întărește, prin carte, slugilor sale; Groza, Costea, Stănilă, Mănea, Ju, j, Radul, Opriș, Dragomir, Negrilă, Colțea, Ion, Neagoe, Stanciul, Hodorob și Fedca satul Petrești de pe Milcov, ce este între Simionești și Foltești, pe care cei numiți îl cumpără, în fața domnului, dela Anca, Tole și Magda fiicele Neagăi și dela rudeniile acestora: Sima și Băloș, la prețul de 140 zloți tătarăști. Cu martori	81—85
IV. Indice	87—115
Indicele vocabular al textului slav	88—99
Indicele textului românesc	101—115
V. Cuprinsul	117—119

DOCUMENTE:

- Maria I. Negreanu, *Românii din Tg.-Săcuiesc și satele învecinate, după condica bisericii ortodoxe din Tg.-Săcuiesc (1781—1898)*, București, 1943, 115 p. în 8° + 3 planșe și 2 hărți.
- George D. Florescu, *Divanele domnești din Țara Românească*, vol. I, 1389—1495, București, 1943, 373 p. în 8° + 2 planșe.
- Vasile Grecu, *Viața Sfântului Nifon. O redacțiune grecească inedită*, București, 1944, 195 p. în 8° + 5 planșe.
- C. Giurescu, *Material pentru istoria Olteniei supt Austriaci*, vol. II—III, publicate de Const. C. Giurescu, București, 1944, XXVIII + 543 și L + 410 p. în 8°.
- Dr. Sterie Stinghe, *Contribuțiuni la cunoașterea trecutului Românilor din Scheii-Brașovului. Vieța căpitanului Ilie Birt, cu 181 de acte (între anii 1732—1789)*, București, 1945, 343 p. în 8°.
- Scarlat Callimachi, *Pagini inedite despre Moldova*, București, 1947, 47 p. în 8.

STUDII:

- * *, *Siebenbürgen*, București, 1943, 2 vol., X + 793 p în 4°, cu numeroase ilustrații, hărți și grafice.
- Emil Micu, *Contribuțiuni la istoricul Regimentului grăniceresc întâi valah*, București, 1943, 119 p. în 8°.
- N. I. Șerbănescu, *Istoria mănăstirii Snagov*, București, 1944, 221 p. în 8° + 11 planșe.
- * *, *In amintirea lui Constantin Giurescu la douăzeci și cinci de ani dela moartea lui (1875—1918)*, București, 1944, 562 p. în 4°, cu 29 reproduceri.
- I. D. Suciuc, *Nicolae Tincu Velia (1816—1867). Viața și opera lui*, București, 1945, 538 p. în 8° + 9 ilustrații.
- Zenobie Păclișanu, *Le caractères roumain de la Transilvanie vu par les écrivains hongrois*, Bucarest, 1945, 26 p. + 2 hărți.
- Șandru D., *Mocanii în Dobrogea*, București, 1946, 239 p. în 8°.
- Matasă C., *Frumușica*, București, 1946, în 4°, 171 p. + LXVIII pl. + 3 pl. în culori + 33 fig. în text și 4 vignete.
- Constantin C. Giurescu, *Les relations économiques entre les Roumains et les Russes jusqu'au « Règlements Organique » (1832)*, Bucarest, 1947, 64 p. în 8° + 1 hartă.